

*INFORMACIJA O KVALITATIVNIM I KVANTITATIVNIM REZULTATIMA LJETNJE
TURISTIČKE SEZONE 2019. GODINE*

Novembar 2019. godine

UVODNE NAPOMENE

Programom rada Ministarstva održivog razvoja i turizma za 2019. godinu, planirana je izrada informacije kojom će se prezentirati rezultati ostvareni kroz turističku djelatnost, aktivnosti pojedinih subjekata direktno ili indirektno uključenih u turističke tokove i uslovi koji su uticali na rezultate.

Rezultati fizičkog obima turističkog prometa na nivou Crne Gore obrađeni su na nivou prvih osam mjeseci kao i za devet mjeseci (poslednji zvanični statistički podaci MONSTAT-a).

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2019. godine analizira pozitivne aspekte turističke sezone i ukazuje na ograničavajuće faktore koji utiču na rezultate na način da umanjuju krajnje pozitivne efekte.

Subjekti u čijoj su nadležnosti rješavanje problema u narednom periodu moraju preduzimati aktivnosti kako bi se eliminisali ili minimizirali prepoznati nedostaci.

U cilju sveobuhvatnosti Informacije upućeni su dopisi institucijama na lokalnom i državnom nivou, kao i preduzećima, i traženo je da se dostave relevantni podaci koji su obrađeni i prezentovani kroz ovaj dokumenat. I pored upućenih urgencija Informaciju nijesu dostavili: Opština Petnjica, CEDIS, CTU, Uprava za saobraćaj, Ski centar Vučje, Ski centar Javorovača, Ski centar Kolašin 1450 i Ski centar Lokve.

KVANTITATIVNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI SEZONE

Inpute o kvantitativnim pokazateljima uspješnosti sezone za Izvještaj o rezultatima ljetnje turističke sezone 2019. godine, pripremio je i obradio Direktorat za praćenje turističkih tokova i turističkog prometa – Direkcija za praćenje turističkih tokova (MORT).

Prikupljanje i obrada podataka, između ostalog, i turističkog prometa vrši Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT) shodno Zakonu o statistici ("Službeni list Crne Gore", br. 018/12 od 30.03.2012).

U skladu sa pomenutim zakonom, kao proizvođači zvanične statistike prepoznati su:

- 1) organ uprave nadležan za poslove statistike - nadležni organ
- 2) Centralna banka Crne Gore;
- 3) organ državne uprave nadležan za poslove finansija
- 4) drugi proizvođači zvanične statistike određeni programom zvanične statistike

Proizvođači zvanične statistike odgovorni su za prikupljanje, proizvodnju, obradu i diseminaciju statističkih podataka, obradu administrativnih podataka i podataka prikupljenih metodom stalnog praćenja i posmatranja. Nadležni organ je glavni nosilac i diseminator statističkih podataka, kao i odgovorni stručni nosilac, organizator i koordinator sistema zvanične statistike i predstavlja zvaničnu statistiku Crne Gore u međunarodnom statističkom sistemu.

Nadležni organ je dužan da prikuplja i obrađuje podatke u statističke svrhe i obrađene statističke podatke dostavlja Vladi Crne Gore, jedinicama lokalne samouprave, javnosti i međunarodnim korisnicima, kao i da obezbijedi uporedivost tih podataka na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Ostvareni turistički promet u Crnoj Gori tokom ljetnje turističke sezone 2019.godine u kolektivnom smještaju

Broj turista i ostvarena noćenja u periodu jun - septembar 2019. godine			
TURISTI / NOĆENJA	2018	2019	index-i
	Jun - septembar	Jun - septembar	
Turisti	663989	736837	110.97
- domaći	52866	57008	107.83
- strani	611123	679829	111.24
Noćenja	3098529	3324795	107.30
domaći	242610	262168	108.06
- strani	2855919	3062627	107.24

Crnu Goru je u kolektivnom smještaju u toku trajanja ljetnje turističke sezone (jun-septembar 2019. godine) posjetilo 736.837 turista, odnosno 10,97% više u odnosu na isti period prošle godine, koji su ostvarili 3.324.795 noćenja, odnosno 7,30% više u odnosu na isti period prošle godine. Prema nezvaničnim informacijama MONSTAT-a Crnu Goru je u periodu jun-septembar ove godine u kolektivnom i privatnom smještaju posjetilo 1.903.434 turista (259.277 više nego u istom periodu prošle godine) koji su ukupno ostvarili 11.474.996 noćenja (1.023.639 više nego u istom periodu prošle godine).

Ono što podaci za prvih 9 mjeseci pokazuju u odnosu na uporedni period prošle godine je da je prosječna dužina boravka gostiju zabilježila blagi pad i iznosi 5,71 noćenje, u odnosu na prošlogodišnjih 6,09 ostvarenih noćenja u prosjeku. Ovo kretanje je u skladu sa trendovima koji se dešavaju u turizmu poslednjih godina da turisti, posebno oni sa razvijenih tržišta putuju češće i ostaju kraće, a na

ovaj trend svakako utiče i porast turista sa dalekih tržišta čiji programi putovanja su organizovani na način da ne posjete jednu zemlju već region zadržavajući se u svakoj zemlji kraće vrijeme..

Centralna banka Crne Gore u svom izvještaju koji se odnosi na platni promet sa inostranstvom za prva tri kvartala 2019. godine u odnosu na prva tri kvartala 2018. godine, registrovala je povećanje prihoda od inostranih gostiju za 9.27% (za devet mjeseci 2019. godine ukupni prihodi ostvareni u sektoru putovanja – turizam – platni promet sa inostranstvom iznose 1,016,196,111€). Rast prometa u planinskim opštinama iznosi 24,12%, Glavnom gradu 11,11 % i primorskim Opštinama 11,32%.

Ostvareni turistički promet tokom ljetnje turističke sezone (jun – septembar 2019. godine) po zemljama pripadnosti

Naziv zemlje pripadnosti	Turisti Jun - Septembar 2019	Noćenja Jun - Septembar 2019	Index turisti 19/18	index noćenja 19/18
EVROPA	571126	2824487	108.43	106.45
Albanija	9120	24461	156.43	127.54
Austrija	10021	37683	124.98	121.17
Belgija	12008	50026	115.56	109.12
Bjelorusija	3231	24594	145.08	142.04
Bosna i Hercegovina	24295	121824	101.40	99.85
Bugarska	3587	9521	77.74	68.34
Češka	9480	65026	77.72	69.58
Danska	3712	14701	86.77	64.70
Estonija	1180	5731	62.60	53.17
Finska	6107	27021	103.25	89.02
Francuska	45583	232046	106.21	102.89
Grčka	3420	6299	114.96	100.80

Holandija	8347	29573	102.80	96.67
Hrvatska	11682	32316	105.43	107.40
Irska	2793	10585	137.99	143.95
Island	327	1430	83.85	92.14
Italija	16115	46417	109.03	107.12
Kipar	645	2335	118.57	304.43
Kosovo	17983	65709	156.55	154.91
Letonija	1253	6496	129.84	137.54
Litvanija	2791	15548	91.69	101.52
Luksemburg	648	2288	81.82	78.22
Madjarska	10417	48964	94.77	96.86
Malta	700	1503	303.03	326.74
Republika Sjeverna Makedonija	4906	17345	100.68	97.04
Norveška	7437	48409	107.50	95.84
Njemačka	37307	172383	123.76	121.64
Poljska	35552	172562	109.39	116.82
Portugal	2097	7210	116.56	135.37
Rumunija	12988	36413	140.65	125.82
Rusija	77316	554008	121.26	121.92
Slovačka	4062	23843	77.53	79.89
Slovenija	9030	33855	95.57	96.04
Srbija	76552	429961	93.74	95.05
Španija	6416	13309	152.36	140.51
Švajcarska i Lihtenštajn	7756	26975	116.93	116.16
Švedska	11213	56612	69.13	57.94
Turska	14969	30097	88.15	101.08

Ukrajina	13323	86771	123.43	120.57
Velika Britanija	41956	220099	126.44	125.17
Ostale EVROPSKE zemlje	2801	12538	80.98	96.74
VANEVROPSKE zemlje	108703	238140	128.79	117.61
Južna Afrika	611	1765	123.94	113.80
Ostale afričke zemlje	1306	5496	95.47	139.39
Kanada	4040	9746	105.29	110.51
SAD	17182	43496	121.50	124.38
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	430	1062	124.64	137.74
Argentina	631	1716	114.52	145.55
Brazil	1331	3201	147.23	175.98
Čile	267	786	111.72	143.43
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	1464	3497	115.91	127.16
Kina i Hong Kong	33914	42872	191.45	182.80
Japan	1038	1657	103.28	85.28
Koreja	1619	2391	87.47	87.81
Izrael	25395	65339	111.50	99.78
Indija	1037	2285	98.39	115.00
Azerbejdžan	1240	6673	123.51	123.30
Ostale azijske zemlje	9825	30386	99.30	96.84
Australija	5000	11603	114.13	106.40
Novi Zeland	969	1929	113.87	110.67
Ostale zemlje Okeanije	1404	2240	192.33	200.90
UKUPNO:	679829	6125254	111.24	107.24

Dolasci turista u kolektivnom smještaju po opštinama u periodu jun – septembar 2019. godine

opštine	jun	jul	avgust	septembar	ukupno	index
<i>Andrijevisa</i>	120	122	64	55	361	235.95
<i>Bar</i>	10668	17423	19469	10383	57943	99.25
<i>Berane</i>	672	717	835	701	2925	105.94
<i>Bijelo Polje</i>	595	889	894	663	3041	108.76
<i>Budva</i>	67020	68296	84795	65765	285876	110.09
<i>Cetinje</i>	2417	3473	5493	2889	14272	106.59
<i>Danilovgrad</i>	261	311	296	255	1123	106.65
<i>Herceg Novi</i>	18960	23744	23880	19243	85827	111.22
<i>Kolašin</i>	4754	4393	5302	5365	19814	137.43
<i>Kotor</i>	7450	11410	13171	9923	41954	120.85
<i>Mojkovac</i>	687	795	759	693	2934	113.50
<i>Nikšić</i>	1558	1652	1929	1671	6810	133.48
<i>Plav</i>	90	93	135	113	431	97.95
<i>Pljevlja</i>	454	421	601	635	2111	79.24
<i>Plužine</i>	399	1286	1512	727	3924	101.21
<i>Podgorica</i>	18653	20664	21711	21715	82743	112.34
<i>Rožaje</i>	70	52	75	43	240	150.94
<i>Tivat</i>	8742	9604	10456	7984	36786	99.88
<i>Ulcinj</i>	13176	20913	24463	11880	70432	125.11
<i>Žabljak</i>	3406	3812	4672	4108	15998	94.08
<i>Šavnik</i>	243	194	358	374	1169	135.14
<i>Gusinje</i>		58	45	20	123	/
<i>Ukupno:</i>	160395	190322	220915	165205	736837	110.97

Noćenja turista u kolektivnom smještaju po opštinama u periodu jun – septembar 2019. godine

opštine	jun	jul	avgust	septembar	ukupno	
<i>Andrijevića</i>	146	132	99	61	438	226.94
<i>Bar</i>	53268	107248	114025	52740	327281	99.77
<i>Berane</i>	971	1140	1418	886	4415	105.85
<i>Bijelo Polje</i>	1019	1534	1741	1181	5475	103.05
<i>Budva</i>	324213	414680	478034	331128	1548055	102.91
<i>Cetinje</i>	4397	7804	9340	6753	28294	102.25
<i>Danilovgrad</i>	468	1004	1138	400	3010	136.51
<i>Herceg Novi</i>	116731	161176	161749	116401	556057	114.40
<i>Kolašin</i>	7204	8938	9778	8135	34055	125.25
<i>Kotor</i>	17806	33660	40679	27756	119901	125.20
<i>Mojkovac</i>	1177	1354	1839	1325	5695	119.62
<i>Nikšić</i>	2482	2669	2824	2324	10299	95.77
<i>Plav</i>	129	181	251	116	677	72.33
<i>Pljevlja</i>	704	781	1103	987	3575	78.24
<i>Plužine</i>	754	2594	2707	1082	7137	117.91
<i>Podgorica</i>	31273	31768	38559	33071	134671	109.73
<i>Rožaje</i>	388	395	468	307	1558	339.43
<i>Tivat</i>	25738	34812	41316	28150	130016	114.83
<i>Ulcinj</i>	64642	116570	129338	60282	370832	115.94
<i>Žabljak</i>	5855	8319	11028	6459	31661	98.56
<i>Šavnik</i>	264	266	549	455	1534	71.28
<i>Gusinje</i>		71	54	34	159	/
Ukupno:	659629	937096	1048037	680033	3324795	107.30

Podaci o ostvarenom turističkom prometu u Crnoj Gori u predsezoni 2019.godine u kolektivnom smještaju

TURISTI / NOĆENJA	Apr-18	Apr-19	index 19/18
Turisti	68223	94911	139.1
- domaći	7770	8602	110.71
- strani	60453	86309	142.77
Noćenja	173887	218028	125.4
domaći	24793	26673	107.58
- strani	149094	191355	128.35

TURISTI / NOĆENJA	Maj 2018	Maj 2019	index 19/18
Turisti	109886	125492	114.2
- domaći	12684	13912	109.68
- strani	97202	111580	114.79
Noćenja	362877	411359	113.4
domaći	45057	51508	114.32
- strani	317820	359851	113.22

Kada je riječ o predsezoni u **aprilu** mjesecu u kolektivnom smještaju je boravilo **94.911** turista , što je za 39,1 % više u odnosu na april 2018. godine, i ostvareno je **218.028** noćenja što je za **25,4 %** više nego u aprilu prethodne godine.U **maju** mjesecu 2019. godine je u kolektivnom smještaju boravilo **125.492** turista što je za **14,2 %** više nego u maju 2018. godine, i isti su ostvarili **411.359** noćenja, što je za **13,4 %** više nego u maju 2018. godine.

Po neznaničnim informacijama MONSTAT-a u kolektivnom i privatnom smještaju u aprilu mjesecu boravilo je 124.308 turista koji su ostvarili 444.973 noćenja, dok je u maju u navedenim vidovima smještaja boravilo 172.994 turista koji su ostvarili 790.253 noćenja. Ukupno u dva mjeseca predsezone u Crnoj Gori je boravilo 297.302 turista koji su ostvarili 1,235.226 noćenja, što je 60.845 turista i 233.05 noćenja više nego u uporednim mjesecima prošle godine. Na osnovu ovih podataka može se zaključiti da je predsezona imala rekordnu posjećenost sa porastom u broju turista od 25.7% i porastom u broju ostvarenih noćenja od 23.3% u odnosu na uporedni period prošle godine.

Kada govorimo o postsezoni, podaci za mjesec septembar su obrađeni kroz prikaz ljetnje sezone u prethodnim tabelama. Posjeta turista u septembru mjesecu bila je rekordna i evidentirano je 290.517 turista koji su ostvarili 1.676.518 noćenja, što je 48.834 turista (+20.2%) i 248.668 noćenja (+17.4%) više nego u septembru 2018 godine. Za mjesec oktobar još uvijek nisu obrađeni podaci za bilo

koji oblik smještaja. Podaci za kolektivni smještaj će biti objavljeni 29.11.2019. godine. Prema podacima koje dostavljaju lokalne turističke organizacije očekujemo da oktobar mjesec zabilježi snažan dvocifreni rast u odnosu na uporedni period prošle godine.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Ministarstvo nadležno za poslove turizma, u skladu sa Zakonom o turizmu i ugostiteljstvu izdaje dozvolu za rad ugostiteljskim objektima za pružanje usluga smještaja i ishrane i privatnog smještaja tipa apartmana sa pet i više apartmana. Takođe, Komisija imenovana od strane Ministarstva vrši kategorizaciju ugostiteljskih objekata koji shodno Zakonu podliježu kategorizaciji.

Prema podacima Komisije za kategorizaciju broj kategorisanih ugostiteljskih objekata (bez apartmana) je 459, koji imaju 16.446 soba, 3382 apartmana i 44.253 kreveta. Sa 5* ukupno je 27 objekata, sa 4* - 182, 3* - 168, 2* - 69 i 1* - 13. Objekti sa 5* u ukupnom broju ležaja kategorisanih smještajnih jedinica učestvuju sa 8,67%, 4* učešće iznosi 47,37%, sa 3* - 24,71%, 2* - 17,19% i sa 1* 2,07%. Kao što se može vidjeti iz priloženog, ugostiteljski objekti sa 4 i 5 zvijezdica u ukupnom broju kreveta kategorisanih smještajnih jedinica učestvuju sa 56,04%.

Tokom 2019. godine kategorisano je ukupno 46 novih objekata sa ukupno 3602 kreveta, od čega šest objekata sa 5* (686 kreveta), trideset tri objekta sa 4* (2626 kreveta), sedam objekata sa 3* (290 kreveta) .

Ministarstvo održivog razvoja i turizma i NTO nemaju analizu nivoa kvaliteta turističkih usluga i cijena u odnosu na konkurentske destinacije. Planirano je da se planom rada NTO ova vrsta istraživanja i praćenja tržišta uspostavi kao redovna aktivnost od naredne godine. Prema poslednjem istraživanju rada hotelske industrije u Crnoj Gori iz 2018 godine, hoteli sa 4 i 5 zvijezdica su imali prosječnu dnevnu cijenu sobe na nivou godine od 103 eura i u odnosu na Hrvatsku i evropski prosjek ostvarivali su nižu prosječnu cijenu (Hrvatska 117, a Evropa 111 eura).

Preciznim podacima o broju kreveta u privatnom smještaju ne raspolažemo. Procedura prikupljanja podataka od opština je pokrenuta u septembru mjesecu ali zbog neažurnosti u dostavljanju podataka i pored intervencija podaci u potpunosti nisu obrađeni. Iz dostavljenih podataka vidi se trend porasta broja odobrenja za rad u nekim opštinama, dok u nekima još uvijek nema značajnih pozitivnih trendova. Regulisanje ove oblasti je svakako cjelogodišnji prioritet ministarstva.

KAMPANJA NEKA BUDE ČISTO

U cilju adekvatne pripreme za ljetnju turističku sezonu 2019. godine, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, JP Morsko dobro sa mnogobrojnim partnerima na republičkom i lokalnom nivou realizovali su Projekat "Neka bude čisto" koji ima za cilj uklanjanje otpada, čišćenje, košenje i održavanje pojasa uz magistralne i regionalne puteve u dužini preko 1300 km. Sredstva koja su utrošena u ovaj Javni rad a shodno Sporazumu (br.101-59/7 od 28.05.2019.) koji je potpisan od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma su 100.000,00€, Zavoda za zapošljavanje 60.000,00€, JP Morsko dobro 50.000.00€.

Projekat je ove godine počeo sa realizacijom u većini opština od 01. Juna dok se u opštinama Budva i Kotor nije realizovao iz razloga nemogućnosti pronalaska adekvatnih radnika koji bi radili na ovom Javnom radu.

U javnom radu je učestvovalo ukupno 90 radnika. Samim Sporazumom je definisano da će Javni rad okupiti 100 zaposlenih koji će raditi na održavanju čistoće duž magistralnih i regionalnih puteva, međutim u pojedinim opštinama nakon raspisivanja oglasa za posao nije bilo dovoljno zainteresovanih.

Većina Javnih komunalnih preduzeća su od početka Javnog rada dostavljali su Izvještaje o realizaciji Javnog rada u toku mjeseca juna, jula, avgusta, septembra, oktobra i novembra. Izvještaji su obuhvatali koliko je otpada sakupljeno, koliko je kilometara okošeno duž magistralnih putnih pravaca, probleme sa kojima su se susretali tokom trajanja radova i predloge i sugestije za bolje funkcionisanje ovog Javnog rada kao i dostavljanje fotografija gdje se vide rezultati Javnog rada. Ukupan budžet za realizaciju Javnog rada „Neka bude čisto“ za 2019. godinu iznosila su 210.000,00€. Novina u odnosu na predhodne godine je ta da je Javni rad trajao pet mjeseci.

Glavni problemi u funkcionisanju Javnog rada ove godine su bili: manjak radnika u pojedinim opštinama, velike količine otpada duž magistralnih i regionalnih puteva, divlje deponije u svim opštinama.

U toku trajanja Javnog rada Neka bude čisto za 2019. godinu od 01. Juna do 31. oktobra ukupno je sakupljeno 6.282,5 m³ otpada.

Shodno Zakonu o komunalnim djelatnostima, nadležnosti komunalne policije opština je kažnjavanje za odlaganje otpada van za to predviđenih mjesta. Prema informacijama koje smo dobili od pojedinih komunalnih policija u opštinama Danilovgrad je kažnjeno 4 počinioaca ovakvog djela, opštini Herceg Novi 102, opštini Budva 23, opštini Pljevlja 2, dok je u opštini Nikšić kažnjen jedan počinilac. U opštinama Bijelo Polje, Tivat, Žabljak Kolašin, Mojkovac i Cetinje komunalne policije su djelovale preventivno i u toku ljetnje sezone nije napisan ni jedan prekršaj. Podaci za ostale opštine nisu dostavljeni.

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Polazeći od značaja turističke privrede za ekonomiju Crne Gore, prepoznatog i u Vladinom Planu za pripremu turističke sezone, kao i od mjera i aktivnosti iz Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije, te iskustva iz inspekcijskog nadzora u prethodnim sezonama, Uprava za inspekcijske poslove je i ove godine planirala pripremu i sprovođenje pojačanog inspekcijskog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni, i to za period 1. maj - 7. jun (predsezona) i 8. jun - 30. avgust (sezona). U planiranju se pošlo od nadležnosti inspekcija Uprave i analize rizika u sektorima posebno aktivnim tokom ljeta, kao i od resursa kojima raspolaže Uprava.

U tom smislu, u februaru je donesen *Plan aktivnosti za pripremu ljetnje turističke sezone* i dostavljen Ministarstvu održivog razvoja i turizma, kao nadležnom za poslove turizma (u daljem tekstu: Ministarstvo). Ovaj plan sadrži informacije o realizovanim aktivnostima u prethodnom periodu, a koje su od uticaja na ljetnju turističku sezonu, kao i aktivnosti koje će biti realizovane do početka ljetnje turističke sezone (u predsezoni). Takođe, načelno su navedene i aktivnosti koje će biti realizovane tokom ljetnje turističke sezone te predviđeno da će se donijeti poseban Plan pojačanog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni, kojim će se precizirati predmet nadzora, aktivnosti i njihova organizacija i koordinacija, raspored inspektora po opštinama, izvještavanje, saradnja sa organima i institucijama itd.

Na osnovu Plana aktivnosti za pripremu ljetnje turističke sezone, Uprava je do početka sezone intenzivirala aktivnosti na pripremi svojih kapaciteta (kadrovski i tehnički) za efikasno vršenje inspekcijskog nadzora u sezoni. U tom periodu realizovana je dodatna obuka inspektora (posebno inspekcija koje se angažuju u pojačanom nadzoru u sezoni), na teme organizaciono-procesnih zakona (Zakon o inspekcijskom nadzoru, Zakon o upravnom postupku, Zakon o prekršajima i dr.) i materijalnih zakona, posebno onih koji uređuju djelatnosti i sektore posebno aktivne u periodu turističke sezone (Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o unutrašnjoj trgovini, Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, Zakon o radu, Zakon o zaštiti i zdravlju na radu itd.), pri čemu treba posebno naglasiti značaj ovih aktivnosti za novozaposlene inspektore. Kada je u pitanju Zakon o turizmu i ugostiteljstvu, Uprava je za edukaciju turističkih inspektora zatražila pomoć Ministarstva, s obzirom da je ovaj zakon od januara 2018, kada je donesen, mijenjan nekoliko puta, uključujući i izmijene uoči ove sezone, kojom prilikom je, takođe, dio nadležnosti sa Turističke prenesen na lokalnu inspekciju.

Osim navedenog, Uprava je radila na pripremi tehničkih uslova za rad (i rotaciju) inspektora, kao što su ICT oprema, službena vozila, te uslovi za boravak inspektora u mjestima angažovanja na Primorju. Održani su sastanci sa predstavnicima Ministarstva, lokalnih samouprava i dr. relevantnih subjekata u cilju pripreme saradnje i međusobnog informisanja u toku sezone. U maju i prvoj nedjelji juna realizovan je i pojačani nadzor na primorju preko domicilnih inspektora, u kombinaciji sa nadzorom preko ekipa inspektora iz drugih dijelova Crne Gore.

Izvještaj o realizaciji aktivnosti na pripremi sezone i pojačanom nadzoru u maju, Uprava je 3. juna dostavila Ministarstvu.

U maju je Uprava donijela *Plan pojačanog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni 2019. godine*, koji sadrži: pravila rada i ponašanja u pripremi i sprovođenju aktivnosti pojačanog nadzora i preduzimanja mjera, predmet nadzora, organizaciju, koordinaciju, realizacija aktivnosti (i izvještavanje) i saradnja sa drugim organima i subjektima.

Ovim Planom, u skladu sa Planom aktivnosti za pripremu sezone, detaljnije su utvrđene aktivnosti Uprave u toku ljetnje turističke sezone, koje će se realizovati kao kontinuirani, pojačani, zajednički nadzor inspekcija Uprave, putem angažovanja inspektora na području primorskih opština. Na području ostalih opština Crne Gore, posebno onih koje su prepoznate kao turistički centri, planiran je pojačani nadzor preko domicilnih inspektora i angažovanjem inspektora iz drugih gradova u zajedničkim mobilnim ekipama. Inače, pojačani nadzor u sezoni podrazumijeva i punu saradnju sa drugim nadležnim organima.

Ovakav sadržaj programa iziskuje intenzivno angažovanje više inspekcija Uprave (ne samo Turističke), kao i logistiku koja prati njihov rad, kako bi nadzorom bile obuhvaćene sve oblasti koje su u funkciji unapređivanja nacionalne turističke ponude, na koji način Uprava za inspekcijske poslove doprinosi podizanju kvaliteta turističkog proizvoda Crne Gore.

Tako je na navedenim principima organizovan nadzor u sezoni od strane četiri inspekcije Uprave (Inspekcija za turizam, Tržišna inspekcija, Zdravstveno-sanitarna inspekcija i Inspekcija rada), koje su pretežno nadležne za kontrolu obavljanja djelatnosti čiji obim se povećava u toku sezone, pa su tako od posebnog uticaja na turistički proizvod Crne Gore. Osim pomenutih inspekcija, u pojačani nadzor su, po potrebi, uključivane i druge inspekcije (Metrološka inspekcija, Inspekcija za igre na sreću i dr.).

I Cilj pojačanog nadzora

S obzirom da turističku sezonu karakteriše povećano prisustvo potrošača i poslovnih subjekata, što je praćeno povećanim obimom prometa robe i usluga, kao i zapošljavanjem većeg broja lica, posebno na Primorju, pojačani nadzor je usmjeren na zaštitu bezbjednosti i zdravlja i ekonomskih interesa potrošača-korisnika usluga, zaštitu legalnog prometa robe i usluga i legalnog zapošljavanja.

Cilj pojačanog nadzora je da se utiče na podizanje kvaliteta ukupne ponude Crne Gore kao turističke destinacije, a što se postiže suzbijanjem sive ekonomije na tržištu robe i usluga i tržištu rada, kako bi se obezbijedila fer konkurencija i prihodi na državnom i lokalnom nivou, kao i drugi javni interesi i interesi građana (kada su u skladu sa javnim interesom).

II Koordinacija nadzora

U cilju praćenje realizacije planiranih aktivnosti, Uprava je i za ovu sezonu formirala Koordinacioni tim, čiji je zadatak bio da organizuje, usmjerava i koordinira rad inspekcija uključenih u pojačani nadzor, u periodu 8. jun - 30. avgust na Primorju. Članovi ovog tima bili su direktor, pomoćnici direktora i glavni inspektori inspekcija, koje su uključene u pojačani nadzor.

Sastanci Koordinacionog tima su održavani jednom sedmično, u različitim primorskim gradovima. Na ovim sastancima je analizirano stanje na terenu i efekti nadzora u svih šest primorskih opština, kao i ostalim područjima Crne Gore, te zavisno od toga detaljnije planirane aktivnosti za narednu sedmicu. U tom cilju, inspektori su podatke iz nadzora dnevno unosili u informacijski sistem, koji je omogućavao da se prati rad inspektora po inspekcijama i po opštinama, što je doprinosilo kvalitetnijoj analizi rizika u cilju daljeg usmjeravanja nadzora. Predmet ovih sastanaka bila je i analiza postupanja po inicijativama za vršenje nadzora (koje imaju prioritet u radu inspektora), kao i sardnja sa drugim (lokalnim i državnim) organima, te problemi koji prate pojačani nadzor.

III Sprovođenje nadzora

Planirane aktivnosti pojačanog nadzora, kao što je navedeno, sprovedene su u periodu 1. maj - 30. avgust, s tim što je do 7. juna pojačani nadzor u primorskim opštinama organizovan preko domicilnih inspektora, a povremeno i putem mobilnih ekipa inspektora.

Od 8. juna na Primorju su, pored domicilnih, u kontinuitetu angažovani inspektori iz centralnog i sjevernog dijela Crne Gore, tako da je u sezoni na Primorju nadzor vršilo 65-70 inspektora Uprave za inspeksijske poslove, i to u: Ulcinju (12-13), Baru (14), Budvi (15), Tivtu i Kotoru (12-14), Herceg Novom (11).

Kao što je već navedeno, osim Primorja, pojačanim nadzorom, bila su obuhvaćena i ostala područja, posebno planinski turistički centri na sjeveru Crne Gore i to preko domicilnih inspektora i mobilnih ekipa (sastavljenih od inspektora dvije i više inspekcija), a povremeno su organizovane i jednodnevne kontrole povlačenjem inspektora sa Primorja.

Redovni metod rada inspektora bio je timski nadzor, tj. sprovođenje zajedničkih kontrola od strane dva ili više inspektora iz različitih inspekcija Uprave. Timovi su formirani u zavisnosti od djelatnosti koja je predmet nadzora.

Inspekcije su se u pojačanom nadzoru, prije svega, bavile kontrolom odobrenja za rad, prijava djelatnosti, licenci i dr. propisanih dokaza o pristupu djelatnosti, kao i provjerom ispunjenosti propisanih uslova (minimalno-tehnički uslovi, sanitarno- higijenski, uključujući i obavezan zdravstveni pregled zaposlenih, te posebne uslove za promet određenih vrsta roba i pružanje određenih vrsta usluga) za vršenje djelatnosti turizma, ugostiteljstva, trgovine, zanatstva, zdravstvenih i drugih vrsta usluga, koje su pod nadzorom inspekcija Uprave. Takođe, posebno je vršena kontrola evidencije gostiju, porijekla robe i evidencije prometa robe (posebno akcizne), kontrola izdavanja (fiskalnih) računa za prodatu robu i pruženu uslugu u ugostiteljstvu, turizmu, zanatstvu i dr. U skladu sa posebnim zakonima, pažnja je posvećena i zaštiti prava potrošača (ekonomski interesi i bezbjednost proizvoda na tržištu), zaštiti prava intelektualne svojine na tržištu, zdravstvenoj zaštiti građana (zdravstvene ustanove i apoteke), uključujući i javno vodosnabdijevanje i bezbjednost vode za piće.

Pored kontrole poslovanja privrednih subjekata, pažnja je bila posvećena i poštovanju, od njihove strane, propisa prilikom zapošljavanja (domaćih i stranaca), u cilju otkrivanja i suzbijanja „rada na crno“, kao i poštovanju prava zaposlenih (prijava na obavezno socijalno

osiguranje, isplata zarada i naknada itd.), te obezbjeđivanju zaštite i zdravlja na radu. Zbog toga su pod nadzorom, osim navedenih, bile i druge djelatnosti koje zapošljavaju veliki broj lica, npr. građevinarstvo i dr.

Inspekcije su, na početku sezone, djelovale preventivno kod svih subjekata koji su imali urednu poresku prijavu i prijavljene radnike, kao i rješenje o ispunjenosti sanitarno - higijenskih uslova (gdje je to bio uslov), a mjere zabrane rada i novčanog kažnjavanja inspektori su primijenili kod onih koji nijesu ispoštovali te zakonske obaveze.

Podaci iz pojačanog nadzora u turističkoj sezoni 2019.

Inspekcije Uprave (Tržišna, Turistička, Zdravstveno-sanitarna i Inspekcija rada) su u pojačanom nadzoru u sezoni (8. jun - 30. avgust), na nivou Crne Gore, izvršile ukupno **21.438** kontrola i utvrdile **11.510** nepravilnosti, za čije otklanjanje je preduzeto **7.007** upravnih mjera (ukazivanje i rješenje). Za utvrđene prekršaje izdat je **11.541** prekršajni nalog, kojima je izrečeno ukupno **4.320.800,00€** novčanih kazni, a podnesena su i **74** zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Podnesena je i jedna krivična prijava.

U toku pojačanog nadzora u predsezoni i sezoni (1. maj - 30. avgust) na Primorju, ove četiri inspekcije Uprave, su izvršile ukupno **18.498** kontrola, u kojima su utvrđene **9.853** nepravilnosti, dok su u periodu sezone (8. jun – 30. avgust) izvršile ukupno **17.538** kontrola i utvrdile **9.546** nepravilnosti.

Pored ukupnog broja inspekcijskih pregleda i utvrđenih nepravilnosti, u narednoj tabeli dati su podaci o preduzetim upravnim mjerama za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i kaznenim mjerama, za primorske opštine, za period 8. jun - 30. avgust, kao period pojačanog nadzora u sezoni.

Tabela 1: Statistički podaci o pojačanom nadzoru za period 8. jun – 30. avgust¹

Broj inspekcijskih pregleda	17.538
Broj utvrđenih nepravilnosti	9.546
Broj ukazivanja	2.895
Broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti	2.866
Broj rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti	212

¹ Podaci za period sezone (8. jun – 30. avgust) su predmet daljih analiza u izvještaju

Broj zapečaćenih objekata	20
Broj slučajeva/ Vrijednost oduzete robe	6 / 3.245,00€
Broj izdatih prekršajnih naloga	10.207
Iznos izdatih prekršajnih naloga	3.887.840,00€
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	61
Broj krivičnih prijava	/

U narednim tabelama prikazani su podaci koji se odnose na pojačani nadzor u sezoni (8. jun – 30. avgust), i to po opštinama (Tabela 2) i inspekcijama (Tabela 3), kao i uporedni podaci (Tabela 4) iz nadzora u sezoni prošle i ove godine (11.jun – 31.avgust 2018. i 8.jun - 30.avgust 2019. godine)

Tabela 2: Podaci po opštinama za period 8. jun – 30. avgust 2019

OPŠTINA	IP	UN	UK	RoN	RoZ	PEČ	OR (iznos u €)	PN		ZzPPP
								Broj	Iznos (€)	
BUDVA	4.015/3.067	2.353	789	633	21	3	193,40	2.534	991.930,00	3
BAR	3.674/2.898	1.825	572	560	39	4	41,70	1.836	654.320,00	41
HERCEG NOVI	2.882/2.231	1.472	422	525	23	4	0,00	1.546	570.600,00	0
ULCINJ	3.577/2.848	2072	464	634	25	4	390,50	2.241	814.060,00	4
KOTOR	2.139/1.623	1.184	392	375	79	3	2.619,40	1.332	534.370,00	11
TIVAT	1.251/1.040	640	256	139	25	2	0,00	718	322.560,00	2

UKUPNO	17.538/13.707 ²	9.546	2.895	2.866	212	20	3.245,00	10.207	3.887.840,00	61
--------	----------------------------	-------	-------	-------	-----	----	----------	--------	--------------	----

Skraćenice: IP - broj inspekcijskih pregleda; UN - broj utvrđenih nepravilnosti; UK - broj ukazivanja; RoN - broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti; RoZ - broj rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti; PEČ - broj pečaćenih objekata; OR - oduzeta roba; PN - broj prekršajnih naloga; ZzPPP - broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka;

Tabela 3: Podaci po inspekcijama za period 8. jun – 30. avgust 2019

INSPEKCIJA	IP	UN	UK	RoN	RoZ	PEČ	OR (iznos u€)	PN	PN (iznos u €)	ZzPPP
TURISTIČKA	3.238/3.152	2.165	992	213	195	20	0,00	1.812	889.310,00	43
TRŽIŠNA	6.860/4.067	3.686	581	2.644	12	0	3.245,00	4.499	1.464.020,00	16
INSPEKCIJA RADA	4.015/3.571	2.458	855	1	0	0	0,00	2.171	970.120,00	1
ZDRAVSTVENO SANITARNA	3.425/2.917	1.237	467	8	5	0	0,00	1.725	564.390,00	1
UKUPNO:	17.538/13.707³	9.546	2.895	2.866	212	20	3.245,00	10.207	3.887.840,00	61

Skraćenice: IP - broj inspeksijskih pregleda; UN - broj utvrđenih nepravilnosti; UK - broj ukazivanja; RoN - broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti; RoZ - broj rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti; PEČ - broj pečaćenih objekata; OR - oduzeta roba; PN - broj prekršajnih naloga; ZzPPP - broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka;

Kao što je u uvodu za tabele navedeno, u tabelama (2 i 3) prikazani su *podaci iz pojačanog nadzora u sezoni (8. jun-30. avgust)* po parametrima (broj inspeksijskih pregleda, utvrđenih nepravilnosti, preduzetih upravnih mjera i radnji i kaznenih mjera) i to: ukupno, *po opštinama* (u kojima je vršen pojačani nadzor) i *po inspekcijama* (koje su učestvovala u pojačanom nadzoru).

Analiza podataka iz nadzora u sezoni 2019. ukazuje da je ukupan broj utvrđenih nepravilnosti u odnosu na broj izvršenih inspeksijskih pregleda (bez kontrolnih) 69%, što znači da su nepravilnost utvrđene u više od 2/3 inspeksijskih pregleda. Ovaj podatak upućuje na zaključak da je u planiranju inspeksijskog nadzora zastupljena analiza rizika.

Od ukupno izdatih 10.207 prekršajnih naloga u sezoni na Primorju, na 15.oktobar 2019. godine naplaćeno je 9.120, što je 89,4% (Tržišna inspekcija 98,6%, Zdravstveno-sanitarna inspekcija 84,6%, Inspekcija rada 84,5% i Turistička inspekcija 76,7%). U broju nenaplaćenih prekršajnih naloga je najveći broj onih za koje su podneseni zahtjevi za sudsko odlučivanje, dok će za ostale biti pokrenuti postupci prinudne naplate. Visoki procenat naplaćenih prekršajnih naloga nije u srazmjeri sa naplaćenim izrečenim iznosom novčanih kazni, jer se novčana kazna uplaćena u iznosu od 2/3 (u roku 8 dana od dana izdavanja prekršajnog naloga), smatra u cjelosti plaćenom. Dakle, naplaćeni iznos novčanih kazni u odnosu na izrečeni manji je za iznos neplaćenih novčanih kazni, kao i za 1/3

izrečenih kazni plaćenih u roku. Stoga, naplaćene novčane kazne po iznosu nije moguće upoređivati sa naplaćenim brojem novčanih kazni.

Tabela 4: Uporedni podaci za period 11. jun – 31. avgust 2018. i 8. Jun - 30. avgust 2019. godine

	2018	2019	%
Broj inspekcijskih pregleda	15.888	17.538	+10,39
Broj utvrđenih nepravilnosti	8.549	9.546	+11,66
Broj ukazivanja	2.759	2.895	+4,93
Broj rješenja o otklanjanju nepravilnosti	2.956	2.866	-3,04
Broj rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti	130	212	+63,07
Broj zapečaćenih objekata	12	20	+66,66
Broj slučajeva/ Vrijed.oduzete robe	12/ 3.364,60	6/ 3.245,00	-50,00/ -3,54
Broj izdatih prekršajnih naloga	7.660	10.207	+33,25
Iznos izdatih prekršajnih naloga	2.691.010,00	3.887.840,00	+44,47
Broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka	31	61	+96,77

Turistička inspekcija: Nadzorom u oblasti *turizma i ugostiteljstva* obuhvaćeni su hoteli i drugi stalni ugostiteljski objekti, objekti za pružanje privatnog smještaja (preko 20 ležajeva), kampovi sa kapacitetom većim od 15 smještajnih jedinica, prevoz putnika na moru, kupališta, turističke agencije, turistički vodiči i drugi subjekti, sa aspekta primjene odredbi Zakona o turizmu i ugostiteljstvu.

Najčešće nepravilnosti koje su inspektori utvrdili u *ugostiteljskim* objektima odnosile su se na neposjedovanje odobrenja za rad, zbog čega su donijeli 35 rješenja o zabrani rada i zapečatili ukupno 16 objekata. Za ove prekršaje izdata su 62 prekršajna naloga u ukupnom iznosu od 31.600,00€ novčanih kazni. Zbog neizdavanja fiskalnih računa izdata su 63 prekršajna naloga (39.400€). Cjenovnici nijesu bili dostupni gostima ili nijesu bili utvrđeni i uskladjeni sa cijenama u registar kasi, pa su inspektori izdali 147 prekršajnih naloga (81.300€) . Evidencija gostiju nije uredno i ažurno vodjena od strane jednog broja hotela, pa su izdata 44 prekršajna naloga

(43.500€). Treba napomenuti da ove sezone nadzor plažnih barova i kafe barova u zoni morskog dobra (kao objekata privremenog karaktera), nije vršila Turistička inspekcija, već je to u nadležnosti lokalne inspekcije.

Kada je u pitanju pružanje *usluga privatnog smještaja*, Turistička inspekcija vrši nadzor u objektima sa više od 20 ležajeva. Treba istaći da su u nadzoru objekata ovog kapaciteta uočne pojave koje su egzistirale i prethodnih godina, a radi se o tome da je jedan broj ovih objekata registrovan za pružanje usluga smještaja na fizička lica, koja su vlasnici ili članovi domaćinstva, odnosno jedan objekat posjeduje tri - četiri rješenja na vlasnika i članove domaćinstva. Ova pojava je posebno izražena u Ulcinju. Jedan broj vlasnika soba, kuća, apartmana, reklamira se kao hotel ili hostel, na društvenim platformama, pa su isti bili predmet inspeksijskog nadzora. Po ovom osnovu izvršeno je ukupno 37 nadzora, u kojima je utvrđeno 29 nepravilnosti, pa su inspektori izdali 29 prekršajnih naloga, kojima je izrečeno 15.800,00 € novačnih kazni.

U oblasti *turističkih usluga*, Turistička inspekcija je ovog ljeta posebnu pažnju poklonila nadzoru *plovnih objekata* na lokacijama Virpazara, Skadarskog jezera, luke Kotor, Perasta, Žanjica, iz razloga što se najveći dio "sive ekonomije" nalazi, upravo, u ovoj sferi turističkih usluga. Nadzor na Skadarskom jezeru je rađen svakodnevno, zajedno sa predstavnicima NP "Skadarsko jezero", a rezultat nadzora je 90 ugovora zaključenih između NP i brodara, što je do sada najveći zabilježeni broj. Takođe, u Kotoru i Perastu, nadležni organ ove godine izdao je 40 rješenja (kojima je obuhvaćeno 76 plovila), dok je prošle godine izdato svega 25 odobrenja za obavljanje djelatnosti prevoza putnika brodovima. U 87 slučajeva je doneseno rješenje o zabrani obavljanja ove vrste djelatnosti. Veliki problem za sprovođenje ovih aktivnosti predstavljao je nedostatak plovila za vršenje nadzora, ali su zajedničke koordinirane kontrole sa Upravom policije – Odjeljenjem za javni red i mir i Odjeljenjem granične policije, Upravom pomorske sigurnosti, Lučkom kapetanijom i DOO "Luka Kotor" nad vlasnicima brodova, jedrilicama, barkama, doprinijele registrovanju velikog broja ovih subjekata u skladu sa zakonom.

Ove godine je veliki broj *kupališta* kasnije stavljen u funkciju, zbog kašnjenja u raspisivanju tendera za zakup morskog dobra, zbog čega su zakupci kasnili u dobijanju odobrenja za rad. Inspektori su utvrdili da su 94 kupalista počela obavljanje djelatnosti bez neophodne dokumentacije, zbog čega su u 68 slučajeva zabranili rad, a u četiri slučaja zapečatili plažni mobilijar i izdali 128 prekršajnih naloga (64.800€). U cilju zaštite korisnika usluga na kupalištima, posebna pažnja je posvećena organizaciji spasilačke službe, pa je primijećeno, posebno u julu i avgustu (kada je obaveza jedan spasilac na svakih 50m dužine kupališta), da veliki broj spasilaca nedostaje. Takodje, licence pojedinih spasilaca se nalaze na više kupališta. Ili, zakupac kupališta ima spasioca, ali se isti, u toku nadzora, ne nalazi na svom radnom mjestu. Neangažovanje dovoljnog broja spasilaca utvrđeno je u 100 slučajeva, pa je izdato 155 prekršajnih naloga (80.400€). Takodje, zbog neposjedovanja propisane spasilačke opreme, inspektori su izdali 16 prekršajnih naloga (7.200€). Obaveza zakupaca da pola kupališta bude slobodno od plažnog mobilijara nije ispoštovana od svih, pa su inspektori u 39 slučajeva izdali 51 prekršajni nalog (20.700€). Pored navedenih, inspektori su utvrđivali nepravilnosti u organizaciji i postavljanju opreme na plažama (nedostatak kabina za presvlačenje, neoslobađanje pristupnih staza, nedostatak informacija za goste i dr.), pa su u 49 slučajeva izdali 35 prekršajnih naloga (16.100€).

Nadzor *turističkih agencija* je rađen u svim opštinama, a posebno u Budvi, gdje je otvoren najveći broj ekspozitura. Inspektori su utvrdili nepravilnosti koje su se odnosile na reklamiranje i oglašavanje turističke djelatnosti suprotno odobrenju za rad, odnosno fizičko lice koje vrši prevoz putnika, organizuje izlete, shopping ture i na taj način obavlja turističku djelatnost (poslove turističke agencije). Takođe, utvrđeni su i slučajevi nevođenja evidencije izleta, nepotpunih programa putovanja, a u po jednom slučaju je utvrđen rad agencije bez odobrnja i rad bez produženja jemstva. Zbog navedenih nepravilnosti inspektori su donijeli pet rješenja o zabrani obavljanja ove vrste djelatnosti. U toku sezone, u Podgorici je eskalirao problem sa turističkom agencijom "IN Travel", koja je ugovorila putovanja sa putnicima, ali ista nije realizovala. U cilju zaštite korisnika ovih usluga, Turistička inspekcija je preduzela mjere iz svoje nadležnosti (postignuto poravnanje između dva putnika i agencije, podnijeta su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, kontaktirano Ministarstvo, osiguravatelj i Agencija za nadzor osiguranja).

Vršen je nadzor *turističkih vodiča*, naročito početkom sezone, kako bi strane vodiče upozorili da ne mogu obavljati ove poslove sa licencom iz svoje zemlje.

Korisnici usluga su prijavljivali uočene nepravilnosti u poslovanju turističko-ugostiteljskih subjekata, pa je tokom ove sezone, bilo oko 400 *pritužbi*, koje su se odnosile na: ugostiteljske objekte - nelegalan rad, neizdavanje fiskalnih računa, obmanjivanje potrošača, buku iz lokala itd (177); kupališta - nelegalno poslovanje zakupaca, neoslobađanje pola plaže od plažnog mobilijara, naplaćivanje plažnog mobilijara suprotno istaknutim informacijama naplate ulaza, nepostojanje spasioca, nečistoća na plaži itd. (159); rad vlasnika plovniha objekata – brodara (8); turističke agencije (20); privatni smještaj (33) i dr.

Tržišna inspekcija: Broj utvrđenih nepravilnosti u izvještajnom periodu je 3.686, a radi se uglavnom o povredi propisa o unutrašnjoj trgovini (1.920) i zaštiti potrošača (preko 1.740), dok se ostalo odnosi na obavljanje zanatstva, prava intelektualne svojine, promet duvanskih proizvoda. Najveći broj nepravilnosti se odnosilo na: evidenciju o nabavci i prodaji robe na propisan način (1.350); obavještavanje potrošača o važećoj cijeni ili na razliku između istaknute cijene i cijene na kasi (860); vođenje evidencije prigovora potrošača (714); obavještenje o mjestu i načinu podnošenja prigovora (204); prodaju robe bez propisanih informacija o robi, isticanje propisanih informacija na neprehrambenoj robi (173), isticanje posebnih uslova prodaje (122); izdavanje računa potrošačima za prodatu robu/uslugu (116); isticanje i poštovanje radnog vremena (65); podnošenje prijave djelatnosti (30 od čega se 18 odnosilo na zanatstvo, a 12 na trgovinu); posjedovanje dokaza o nabavcu robe (6); neovlašćeno korišćenje robnog znaka – žiga (4); ostalo na promet duvanskih proizvoda, predmeta od dragocjenih metala itd.

Radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektori su donijeli 3.237 ukazivanja i rješenja. U 136 slučajeva inspektori su privremeno stavili van prometa robu u vrijednosti od 78.066,24 €, a u 60 slučajeva roba je stavljena u promet (po nalogu inspektora), u vrijednosti od 30.500,00 €. U šest slučajeva privremeno je oduzeta roba (cigarete i odjevni predmeti) u vrijednosti od 3.245,00 €. Za utvrđene prekršaje izdato je 4.499 prekršajnih naloga, kojima je izrečeno 1.464.020,00€ novčanih kazni. Podneseno je i 16 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka sudu za prekršaje.

Problemi sa kojima se ova inspekcija susrijeće u radu su nemogućnost sprječavanja nelegalnog rada, posebno zanatskih usluga po kućama, stanovima, garažama, kao i nemogućnost identifikacije lica koja se bave reklamiranjem i prometom robe i pružanjem usluga preko fejsbuk-a i drugih društvenih mreža, te nemogućnost gašenja takvih mreža.

Sanitarna inspekcija: Uprava za inspekcijske poslove, zajedno sa Institutom za javno zdravlje Crne Gore (monitoring UIP) uzela je ukupno 106 uzoraka vode za piće i leda iz ugostiteljskih objekata koji nisu priključeni na javni vodovod, kao i onih sa vodovodne mreže (57 uzoraka vode za piće i 49 uzoraka leda). Od 57 uzoraka vode za piće, 15 nije odgovaralo važećem pravilniku za vodu za ljudsku upotrebu (hemijski- zbog povećane količine gvožđa i mangana i mikrobiološki). Kod 32 uzorka leda utvrđena je mikrobiološka neispravnost, što znači da nisu bili obezbijeđeni uslovi propisani Pravilnikom.

Zdravstvena inspekcija je vršila kontrolu kadra u zdravstvenim ustanovama, kao i vođenje medicinske dokumentacije, način izdavanje lijekova, prisutnost stručnih lica (dipl.farmaceuta) u apotekama i dr.

Inspekcija rada: Inspekcija rada je, na nivou Crne Gore, u periodu pojačanog nadzora u sezoni (8. jun. – 30.avgust) evidentirala 1.207 radno angažovanih lica (375 crnogorskih državljana i 832 stranca), sa kojima poslodavci nijesu bili zaključili ugovore o radu i prijavili ih na obavezno socijalno osiguranje. Nakon što su inspektori preduzeli propisane mjere, ugovori o radu zaključeni su sa 297 lica (193 crnogorskih državljana i 104 stranca) i isti su prijavljeni na osiguranje, čime im je regulisan radno-pravni status u skladu sa zakonom.

Kada je u pitanju područje Primorja, u istom periodu, podaci su sljedeći: 1.125 radno angažovanih lica (318 crnogorskih državljana i 807 stranaca), sa kojima poslodavci nijesu bili zaključili ugovore o radu i prijavili ih na obavezno socijalno osiguranje, a nakon mjera inspektora, ugovori o radu zaključeni su sa 269 lica (170 crnogorskih državljana i 99 stranaca) i isti su prijavljeni na osiguranje.

U odnosu na prethodnu sezonu, broj zatečenih lica u radu “na crno”, na Primorju, veći je za 210 (stranaca za 209 i jedan crnogorski državljan), odnosno 22%, dok je u zakonit radni odnos (nakon preduzetih mjera od strane Inspekcije rada), uvedeno pet lica manje u odnosu na sezonu 2018. godinu (2%), što se može objasniti i mjerama koje u zajedničkom nadzoru preduzimaju inspektori za strance kada utvrde da angažovani strani državljanin nema ni prijavu boravka. Po primorskim opštinama, uporedni podaci su sljedeći: U Ulcinju je u odnosu na prethodnu sezonu, broj zatečenih lica u radu “na crno” veći za 182 (crnogorskih državljana 15, stranaca 167), u Baru manji za 49 (crnogorskih državljana 52 manje, a stranaca za tri više), u Herceg Novom veći za 42 (crnogorskih državljana dva, a stranaca 40), u Budvi veći za 40 (crnogorskih državljana 19, a stranaca za 21), u Kotoru manji za 32 (crnogorskih državljana jedan, a stranaca 31) i u Tivtu je veći za 27 (crnogorskih državljana 18, a stranaca devet).

Kontrolama su utvrđene brojne nepravilnosti u postupku zasnivanja radnog odnosa, kako sa državljanima Crne Gore tako i sa stranim državljanima, pa je donijet veliki broj ukazivanja za otklanjanje nepravilnosti i izrečene novčane kazne prekršajnim nalogom. Ipak, percepcija sa terena je manje angažovanje stranaca u nezakonitom radu u odnosu na isti period prošle godine, ali egzaktno podatke o tome mogu dati drugi nadležni organi.

U dijelu zaštite na radu, zapaženi su slučajevi nedovoljne primjene preventivnih mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu (na sredstvima za rad u kuhinjama, na elektro instalacijama, i sl.), pa su, zbog neposredne opasnosti po život i zdravlje zaposlenih, izricane mjere zabrane upotrebe tih sredstava.

Inicijative – žalbe

U toku pojačanog nadzora u sezoni (8. jun – 30. avgust 2019.), Uprava je za područje Primorja primila ukupno 783 žalbe/inicijative za vršenje inspekcijskog nadzora i to: Bar - 214, Budva - 213, Ulcinj – 120, Herceg Novi - 103, Kotor –73, Tivat – 60.

Najveći broj nepravilnosti se odnosio na: kupališta i dr. nepravilnosti iz oblasti turizma i ugostiteljstva, nelegalno zapošljavanje, neizdavanje računa za robu i uslugu, nelegalno poslovanje, neisplaćene zarade, razliku u istaknutim cijenama u odnosu na cijene u kasi itd.

Inicijative – žalbe, inače, imaju prioritet u nadzoru, pa je tako bilo i u pojačanom nadzoru u sezoni. One koje nijesu u nadležnosti Uprave, a takvih je bilo 90, proslijeđivane su drugim nadležnim organima na postupanje, o čemu su podnosioci obaviještavani.

Po svim primljenim inicijativama, koje su bile u nadležnosti Uprave 693 inspektori su izvršili nadzor i obavještenja o tome dostavili podnosiocima (čije su adrese ili drugi kontakt podaci bili poznati).

Najviše je inicijativa pristiglo (396) za Turističku inspekciju, od kojih je 60 proslijeđeno drugim organima, budući da ova inspekcija nije bila nadležna za postupanje po istim. Po ostalih 336 inicijativa, za koje su nadležni, turistički inspektori su izvršili inspekcijski nadzor. Najveći broj inicijativa ovoj inspekciji podnijet je na području Budve(113) i Bara (103).

Inspekciji rada su stigle 193 inicijative, od čega je 20 proslijeđeno drugom organu, zbog navoda u inicijativama koji su se odnosili osim na Inspekciju rada i na druge inspekcije. Po 187 inicijativa iz svoje nadležnosti, inspektori za oblasti rada i oblast zaštite i zdravlja na radu izvršili su inspekcijski nadzor. Najveći broj inicijativa ovoj inspekciji podnijet je na području Budve (56).

Za Tržišnu inspekciju je bilo 138 inicijativa, od čega je 14 proslijeđeno drugom organu na postupanje. Po ostale 124 inicijative iz svoje nadležnosti, tržišni inspektori su izvršili inspekcijski nadzor. Najveći broj inicijativa za ovu inspekciju podnijet je na području Bara (40).

Za Zdravstveno – sanitarnu inspekciju pristiglo je 56 inicijativa, od čega su četiri proslijeđene drugim organima na postupanje. Po ostalih 52 inicijativa, za koje su bili nadležni, zdravstveno – sanitarni inspektori su izvršili nadzor. Najveći broj inicijativa za ovu inspekciju pristigao je za područje Ulcinja (14).

IV Saradnja sa drugim organima

Uprava je tokom pojačanog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni kontinuirano ostvarivala saradnju sa drugim nadležnim subjektima, kako bi na što efikasniji, sveobuhvatniji i kvalitetniji način realizovala planirane aktivnosti.

Ove godine je nastavljena kontinuirana saradnja sa Ministarstvom, kako u pripremi za sezonu, tako i tokom pojačanog nadzora u sezoni. Ovo Ministarstvo je uputilo nekoliko inicijativa za inspekcijski nadzor u pojedinim oblastima ugostiteljstva i turizma, po kojima je postupala Turistička inspekcija, zajedno sa Inspekcijom rada i Zdravstveno-sanitarnom inspekcijom.

Osim Ministarstva, ključni saradnici na sprovođenju pojačanog nadzora tokom sezone bili su:

- *JP za upravljanje morskim dobrom*, u dijelu kontrole kupališta i pružanja usluga na kupalištima;
- *Komunalna policija i komunalna inspekcija*, sa kojima su inspekcije Uprave vršile zajednički nadzor objekata, a u oblasti ugostiteljstva (posebno na šetalištima) i taksi prevoznika;
- *Uprava policije*, čiji su službenici po potrebi pružali asistenciju inspektorima u nadzoru, a *Granična policija* (inspektori za strance), učestvovali su u zajedničkom nadzoru kretanja i zapošljavanja stranih državljana, kao i boravka-prijave stranih turista u objektima za smještaj (hotelima, hostelima), dok je zajedno sa Plovnom jedinicom vršena kontrola plovila na moru i Skadarskom jezeru;
- *Poreska uprava* u dijelu razmjene informacija o izdatim radnim dozvolama za strance, koji nijesu prijavljeni na obavezno socijalno osiguranje;
- *Lokalna turistička inspekcija* u dijelu kontrole privatnog smještaja;
- *JP Nacionalni park „Skadarsko jezero“* u dijelu pružanja podrške u nadzoru plovnih objekata na Skadarskom jezeru;
- *Lučka kapetanija* u dijelu zajedničkog nadzora plovnih objekata na moru (Kotor),
- *Uprava pomorske sigurnosti* u dijelu pružanja tehničke podrške u nadzoru plovnih objekata na moru (Kotor, Tivat, Herceg Novi);
- *AD „Luka Kotor“* u dijelu pružanja tehničke podrške u nadzoru plovnih objekata na moru (Kotorski zaliv);
- *Institut za javno zdravlje* u dijelu uzimanja uzoraka vode;
- *Higijensko – epidemiološke službe domova zdravlja u primorskim opštinama* u dijelu praćenja kretanja zaraznih bolesti i prijavljivanja istih.

Uprava je sarađivala i sa medijima u cilju informisanja javnosti o planovima i aktivnostima koje preduzima tokom pojačanog nadzora u ljetnjoj turističkoj sezoni. U tom smislu, kontinuirano je obavještavala javnost putem elektronskih i štampanih medija, a nakon završenog pojačanog nadzora u sezoni, na posebnom susretu sa predstavnicima medija, prezentirala je ukupne podatke i dala odgovore na pitanja iz pojačanog nadzora u sezoni.

V Ocjena stanja i efekti nadzora

Inspekcijski nadzor i preduzete mjere za posljedicu su imale: smanjenje sive ekonomije na tržištu robe i usluga, što je istovremeno podrška subjektima koji posluju u skladu sa propisima, tj. zaštiti konkurencije; porast broja registrovanih privrednih subjekata; porast broja legalno zaposlenih lica; zaštitu zdravlja građana i njihovih potrošačkih prava; zaštitu prava intelektualne svojine na tržištu i td. Sve to zajedno značajno doprinosi povećanju naplate budžetskih prihoda, posebno kada su u pitanju porezi i doprinosi na zarade, PDV na promet robe i usluga (proširenje osnovice i veći obuhvat), ali i na povećanje lokalnih prihoda.

Dakle, sveukupan doprinos pojačanog nadzora, sagledavan kroz prizmu zaštite navedenih dobara, koja predstavljaju javni interes, rezultirao je uređenijim stanjem na tržištu, koje je podrška prestižnoj prirodnoj turističkoj ponudi Crne Gore, što unapređuje njenu poziciju na mapi turističkih destinacija Evrope i svijeta.

Ipak, pojačani nadzor u sezoni pratili su problemi, od kojih treba podsjetiti na kašnjenje u obezbjeđivanju uslova za blagovremno otpočinjanje pojedinih djelatnosti sezonskog karaktera, posebno na Primorju (npr. raspisivanje tendera za kupališta). Kada su kupališta u pitanju, aktivnosti za obezbjeđivanje uslova za rad pojedinih, trajale su i tokom, pa i do kraja sezone, a što je moralo biti završeno u predsezoni. Osim toga, pojedine lokalne inspekcije, koje su sa propisanim nadležnostima vrlo prisutne u kontroli djelatnosti u sezoni, nijesu bile organizovane na potrebnom nivou i nijesu bile posvećene izvršavanju dodijeljenih im nadležnosti, posebno u nekim opštinama, i u nekim segmentima.

Takođe, i dalje je ograničen pristup inspekcije nelegalnom vršenju djelatnosti, što ugrožava poslovanje legalnih subjekata sa svim posljedicama koje to nosi po budžet, bezbjednost potrošača i druge vrijednosti zakonom zaštićene. Naime, i ove sezone, kao i prethodnih, inspekcije nijesu mogle djelovati u suzbijanju nelegalnog obavljanja djelatnosti u prostorima koji nijesu označeni kao poslovni, tj. u privatnim prostorima, zbog zakonskih ograničenja, čije rješavanje je Uprava ranije pokrenula inicijativom za izmjene i dopune Zakona o inspekcijskom nadzoru, koje bi trebalo da omoguće inspekcijski pregled u stambenom i dr. privatnom prostoru, u slučaju kada postoji indicija da se u njemu vrše radnje prekršaja.

Primijećene su i zloupotrebe određenih zakonskih odredbi (npr. kod privatnog smještaja), a zapažena je i tendencija rasta broja preduzetnika tj. preregistracija iz pravnog lica u preduzetnika (posebno Ulcinj), što se povezuje sa činjenicom da su novčane kazne (za iste prekršaje) mnogo niže za preduzetnike u odnosu na one za pravna lica.

Problemom koji prati inspekcijski nadzor smatraju i sudsku praksu koja je sklona ublažavanju kazni ispod propisanog minimuma, pa čak i u slučajevima kada radnje prekršaja predstavljaju sivu ekonomiju. To se dešava i u postupcima po zahtjevima za sudsko odlučivanje, pri čemu se zna da se prekršajnim nalogom izriče minimalna propisana novčana kazna (koja se umanjuje za 1/3 ako se plati u propisanom roku). U vezi sa ovim treba istaći i trend povećanja broja zahtjeva za sudsko odlučivanje, što je upravo motivisano pomenutom sudskom praksom, koja kao takva ne doprinosi disciplini poslovnih subjekata u primjeni propisa.

VI Preporuke

Polazeći od značaja turizma, kao i potrebe i mogućnosti da ova grana pokreće i druge privredne grane, u cilju daljeg unapređivanja kvaliteta ukupnog turističkog proizvoda, potrebno je i dalje jačati multisektorski pristup u pripremi uslova i realizaciji pojačanog nadzora u sezoni. Uprava za inspekcijske poslove prepoznaje značaj svoje uloge u tome kroz mogućnosti koje joj pružaju nadležnosti u više upravnih oblasti, koje su svaka pojedinačno od važnog uticaja na ostvarivanje pomenutog cilja, pri čemu treba posebno istaći sinergijski efekat zajedničkog i povezanog djelovanja njenih inspekcija.

Kako je već pomenuto, iako je nadzorom u ovoj sezoni Uprava napravila poseban iskorak, ostalo je još izazova za naredni period. Posebno značajan među njima jeste proširenje obuhvata nadzora na nelegalne subjekte (suzbijanje „crnog tržišta“) koji razne djelatnosti obavljaju „iza zatvorenih vrata“, do kojih inspektori za sada ne mogu doći. Osim revizije zakonodavstva (posebno Zakona o inspekcijskom nadzoru, čiji predlog izmjena i dopuna i dalje stoji u fioci), za to, kao i za bolju organizaciju nadzora i efikasniji i efektivniji nadzor, potrebna je podrška i u pogledu kvalitetnije pripreme ostalih učesnika u nadzoru, što bi saradnji u nadzoru dalo puni smisao, a to bi efektuiralo postizanjem cilja koji predstavlja uređeno tržište.

U vezi sa prethodnim treba istaći potrebu da se na iskustvima iz ove i prethodnih sezona, uključujući bazu podataka o najprisutnijim nepravilnostima na terenu, u periodu do naredne, obezbijedi koordinirano angažovanje na pripremi za sljedeću sezonu, u cilju prevazilaženja problema i slabosti koje prate nadzor u sezoni.

Polazeći od navedenog, Uprava za inspekcijske poslove preporučuje:

- Izmjene i dopune Zakona o turizmu i ugostiteljstvu (rješavanje uočenih pravnih praznina; preciziranje određenih normi koje izazivaju dileme, kako kod obveznika primjene zakona, tako i kod organa nadzora, onemogućavanje zloupotrebe određenih pravnih instituta itd.);
- Razmotriti potrebu revizije i drugih propisa koji uređuju oblasti kompatibilne sa sektorom turizma i korišćenja prirodnih resursa u tu svrhu;
- Završiti proceduru usvajanja predloženih izmjena i dopuna Zakona o inspekcijskom nadzoru;
- Preispitati opravdanost propisivanja novčanih kazni za preduzetnike u mnogo nižim iznosima u odnosu na pravna lica, za iste prekršaje (što je zastupljeno u svim zakonima), s obzirom na tendenciju rasta broja preduzetnika (što je zapažanje sa terena), a povezuje se upravo sa tom činjenicom;
- Uticati na izmjenu prakse koja, čini se sve više, sputava blagovremeno otpočinjanje obavljanja djelatnosti koje se vrše sezonski i u privremenim poslovnim objektima, posebno na Primorju;

- Edukaciju inspektora (na državnom i lokalnom nivou), nadležnih za kontrolu primjene Zakona o turizmu i ugostiteljstvu i drugih (posebno novih) zakona koji se odnose na oblasti koje su predmet nadzora u sezoni. U vezi sa tim, potrebno je prije sezone provjeriti spremnost organa lokalne uprave nadležnih za nadzor primjene propisa, posebno kada su u pitanju obaveze u oblasti turizma i ugostiteljstva, korišćenje javnih površina, taksi prevoza, parkirališta idr.;
- U saradnji sa Višim sudom za prekršaje analizirati sudsku praksu u prekršajnim postupcima, koji su inicirani inspekcijskim nadzorom.

UPRAVA ZA BEZBJEDNOST HRANE, VETERINU I FITOSANITARNE POSLOVE

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je sprovodila u kontinuitetu sve aktivnosti utvrđene Akcionim planom za kontrolu bezbjednosti hrane u ljetnjoj turističkoj sezoni 2019.godine.

Direktor Uprave je polovinom aprila formirao Operativni tim za praćenje ljetnje turističke sezone 2019. godine i realizacije zadataka postavljenih Akcionim planom. Sprovedene su sve pripremne aktivnosti koje su obuhvatale planiranje i definisanje prioriteta kontrole, organizaciju rada, premještanje kadrova. Plan aktivnosti je pripremljen na osnovu predloga i sugestija nadležnih inspektora za kontrolu hrane. Identifikovane su najčešće utvrđivane nepravilnosti u prethodnim sezonama i prepoznati potencijalni uzroci istih. Efektivnost sprovođenja inspekcijskog nadzora nad hranom stavljenom na tržište uslovljena je dobrom procjenom rizika i blagovremenim eliminisanjem potencijalnih opasnosti po zdravlje potrošača. Aktivnosti su planirane na osnovu analize rizika i vrste i obima djelatnosti koje se obavljaju u pojedinim objektima.

Pri sprovođenju inspekcijskog nadzora posebno je insistirano na primjeni principa predostrožnosti, preventivnosti i srazmjernosti. Inspektori su pri sprovođenju nadzora upoznavali subjekte i pojašnjavali im na koji način treba da ispune zahtjeve, evidentiraju svoje postupke i uspostave i sprovode samokontrolu.

U periodu predsezone izvršen je pojačani inspekcijski nadzor svih objekata koji obavljaju djelatnost tokom cijele godine, preko mobilnih inspekcijskih timova u koje su pored nadležnih lokalnih inspektora bili angažovani i inspektori iz drugih područnih jedinica kao i ovlašćeni službenici za sprovođenje inspekcijskog nadzora.

Inspektori su u svim slučajevima u kojima su utvrđene nepravilnosti manjeg obima koje se mogu otkloniti u kratkom periodu (unaprjeđenje higijenskih zahtjeva u objektima, uspostavljanje neophodnih evidencija i dokaza o porijeklu i bezbjednosti hrane) izdavali ukaze o otklanjanju nepravilnosti i izvršili kontrolu izvršenja naređenih mjera najkasnije do 15. juna 2019. godine.

Promet hrane u turističkoj sezoni povećava se srazmjerno povećanju broja potrošača (turista) a ogleda se i kroz povećanje broja novootvorenih, sezonskih objekata za promet, pripremu, obradu i usluživanje hrane.

Obzirom da na području primorskih i sjevernih (turističkih) opština ima mali broj zaposlenih inspektora za hranu i veterinarskih inspektora, ili ih uopšte nema, angažovani su inspektori iz drugih opština kako bi se obezbijedio efektivan nadzor. Tokom sezone bilo je angažovano 10 stalno prisutnih inspektora (veterinarskih i inspektora za hranu) u primorskim opštinama a sprovedene su i dodatne, *ad hoc*, jednodnevne akcije angažovanjem mobilnih timova.

Nadzor u objektima u sjevernim turističkim opštinama (Žabljak, Kolašin, Plužine, Plav) sprovodili su inspektori za hranu i veterinarski inspektori u skladu sa procjenom potreba, planom službene kontrole i po prijavama.

U ovom periodu je vršeno kontinuirano uzimanje uzoraka hrane stavljene na tržište po Programima monitoring bezbjednosti hrane i to: mikrobioloških kriterijuma u hrani, kontaminenata u hrani, bezbjednosti školjki, prisutnosti farmakoloških rezidua u mesu, mlijeku, jajima, prisutnosti pesticida i nitrata u voću i povrću, kvaliteta hrane za posebne prehrambene potrebe i dr.

U izvještajnom periodu izvršeno je 57 kontrola izvršenja mjera naloženih u prethodnom periodu.

Zbog povećanog obima proizvodnje u sezoni vršena je i stalna kontrola objekata za proizvodnju hrane (prerada i obrada mesa, mlijeka, jaja, proizvoda ribarstva, voća i povrća, proizvodnja hleba i pekarskih proizvoda, flaširane vode, alkoholnih i bezalkoholnih pića i dr). Dodatno, kontrolisani su i objekti za skladištenje i prodaju na veliko hrane, uključujući i kontrolu transporta hrane koja zahtijeva temperaturni režim čuvanja i transporta.

Inspektori za hranu su kontrolisali da li subjekti u poslovanju hranom izvršavaju obaveze utvrđene zakonom o bezbjednosti hrane i da li tokom prodaje, čuvanja, prerade, proizvodnje i distribucije hrane sprovode sve propisane postupke kojim se obezbjeđuje da na tržište odnosno do krajnjeg potrošača dođe samo bezbjedan proizvod, propisno upakovan i označen. Dalje, kontrolisano je porijeklo/sledljivost hrane, nutritivne i/ili zdravstvene tvrdnje na hrani, rokovi upotrebe i opšta senzorna svojstva hrane zatečene u prometu, zahtjevi za označavanje/informisanje potrošača o hrani i dr.

U izvještajnom periodu je spovođena pojačana, organizovana i kontinuirana kontrola prometa meda, maslinovog ulja i druge hrane na tezgama i improvizovanim prodajnim mjestima pored saobraćajnica na putnim pravcima ka Nikšiću, Žabljku, Njegušima, Mojkovcu i Kolašinu, Đurđevića Tari, Nacionalnom parku Durmitor kao i na pijacama u Tuzima, Podgorici, Tivtu, Kotoru, Ulcinju i Budvi.

Tokom pojačanog nadzora u sezoni, inspekcija za hranu je izvršila ukupno 2015 inspekcijskih pregleda. Kontrolama su utvrđivane najčešće nepravilnosti koje su se odnosile na ne higijensko rukovanje hranom tokom obrade, prerade ili čuvanja hrane, neodržavanje higijene uređaja, prostorija, opreme, zatečenu hranu u prometu izmijenjenih organoleptičkih svojstava ili isteklog roka

upotrebe, bez propisanih oznaka i dokaza o porijeklu/proizvođaču, radu lica koja ne ispunjavaju zahtjeve za ličnu higijenu i zdravlje i sl. Zbog utvrđenih nepravilnosti preduzeto je 924 upravne mjere (rješenja o privremenoj zabrani obavljanja djelatnosti, ukazi o otklanjanju infrastrukturnih neusaglašenosti, zabrane rada lica bez dokaza o zdravlju i dr) i izrečeno je 289 prekršajnih naloga (100.400€).

Ostvareni pozitivni rezultati nadzora:

- povećan broj blagovremeno prijavljenih privremenih objekata za upis u Registar objekata za hranu, u skladu sa zakonom;
- ostvaren primjetan, vidljiv napredak na unaprjeđenju infrastrukturnih uslova u privremenim objektima u kojima se vrši obrada, priprema, usluživanje i promet hrane primjenom preventivnog pristupa i izricanjem ukaza o otklanjanju nepravilnosti;
- smanjen broj nepravilnosti tokom rukovanja hranom u objektima;
- smanjen broj prijavljenih trovanja hranom u odnosu na prethodne turističke sezone;
- smanjen broj neispravnih uzoraka hrane koji ne zadovoljavaju propisane kriterijume bezbjednosti i kvaliteta;
- povećan stepen ujednačenosti rada inspektora;
- spriječeno stavljanje na tržište Crne Gore nebezbednih pošiljki hrane i hrane za životinje koje služe z aproizvodnju hrane i vraćeno inoisporučiocu odnosno uništeno, ukupno 726.781kg;
- povećana efikasnost rada graničnih inspektora i obezbijeđen nesmetani protok roba na graničnim prelazima jer je u predsezoni izvršena pojačana provjera, uključujući i laboratorijska ispitivanja, svih vrsta hrane, po zemljama porijekla i proizvođačima.
- u velikoj mjeri eliminisana pojava prodaje nebezbedne hrane na tezgama pored saobraćajnica ka atraktivnim turističkim destinacijama tako da su vidljivi efekti kontrola – tako da se na tezgama pored puta uglavnom nudi crnogorska hrana proizvedena na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, prodajna mjesta su uređena na način da su proizvodi zaštićeni, proizvodi su propisno deklarirani (podatak o proizvođaču, vrsta hrane, mjesto proizvodnje, broj rješenja, rok upotrebe, uslovim čuvanja i dr) čime se kupcima garantuje porijeklo, kvalitet i bezbjednost proizvoda;
- blagovremeno postupanje po prijavama i inicijativama potrošača.

PORESKA UPRAVA

U skladu sa praksom uspostavljenom tokom prethodnih godina, Poreska uprava je u periodu od 1. februara do 31. maja 2019. godine realizovala niz aktivnosti u cilju pripreme za uspješno praćenje ljetnje turističke sezone i obezbjeđenja poreskih prihoda tokom iste.

Imajući u vidu da efikasno praćenje rada poreskih obveznika tokom ljetnje turističke sezone zahtijeva sinergijsko djelovanje i intenzivno međuinstitucionalnu saradnju, tokom predsezone Poreska uprava uspostavila je kontakt sa ostalim nadležnim državnim organima, poput Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave carina i Uprave za inspekcijske poslove, kao i lokalnim

samoupravama i Javnim preduzećem za upravljanjem morskim dobrom, čime je obezbijeđena koordinacija neophodna za uspješno praćenje turističke sezone.

Projekat „Poreski karavan“ dio je Akcionog plana Poreske uprave za praćenje ljetnje turističke sezone, a isti je već četvrti put organizovan u okviru proaktivnog pristupa Poreske uprave, usmjerenog na jačanje kapaciteta za pružanje usluga poreskim obveznicima i dvosmjerne komunikacije, u cilju podsticanja dobrovoljnog poštovanja propisa od strane poreskih obveznika i unapređenja stepena poreske discipline na dugoročnom nivou.

U cilju informisanja poreskih obveznika o pravima i obavezama koje proističu iz poreske legislative dopunjen je i objavljen Informator, koji daje odgovore na opšta pitanja s kojima treba da budu upoznati poreski obveznici, a naročito lica koja sezonski obavljaju djelatnost i koja se bave izdavanjem smještajnih kapaciteta u domaćinstvima. Isti je istaknut na sajtu Poreske uprave. Odlukom Direktora Poreske uprave obezbijeđena je sva potrebna logistika za efikasan rad Poreske uprave za vrijeme trajanja turističke sezone, imenovani su koordinatori, donijet Akcioni plan, urađen raspored rada poreskih inspektora, obavljene neophodne edukativne konsultacije, date instrukcije za jednoobrazan rad, utvrđene metode i dinamika izvještavanja.

U periodu predsezone, uz proaktivne aktivnosti, poreski inspektori vršili su kontrolu rada poreskih obveznika, pri čemu su prioritet u kontrolama bili obveznici kod kojih je tokom prošle sezone utvrđen prekršaj ili koji su bili predmet mjere privremene zabrane obavljanja djelatnosti. Tokom predsezone organizovane su kontrole područnih jedinica na primorju i sjeveru, koje su označen kao turistički centri, sa aspekta preduzimanja mjera naplate, posebno kod onih obveznika koji imaju evidentirana dugovanja iz prethodnih perioda.

U toku glavne turističke sezone na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore intenzivirale su se aktivnosti na praćenju poštovanja poreskih propisa. Inspekcijski nadzora bio je usmjeren na obveznike koji obavljaju ugostiteljsku i ostale uslužne djelatnosti, naročito one sezonskog karaktera. Posebna pažnja bila je usmjerena i na kontrole evidentiranja prometa i ostvarenih prihoda kod lica koja sezonski obavljaju djelatnost na "otvorenom" prostoru, i to: plaža i plažnih barova, tezgi, turistički prevoz brodovima, rafting... Rađene su kontrole zakupaca plaža i izdavaoca ležajeva. Kontrolisani su i poreski obveznici, koji su rizični sa aspekta neredovnog i neblagovremenog podnošenja poreskih prijava kao i neurednog plaćanja poreskih obaveza. Poseban akcenat bio je usmjeren na sveobuhvatne dnevne provjere po osnovu:

- Opšte poreske registracije,
- Evidentiranja prometa preko poreskih registar kasa kao i uzimanje periodičnih izvještaja presjeka stanja sa PRK,
- Provjere uplata pazara,
- Prijavljivanja zaposlenih radnika,
- Blagovremeno podnošenje poreskih prijava i plaćanje obaveza.

Za neregularno poslovanje primjenjivane su mjere inspekcijskog nadzora, od izricanja prekršajnih naloga do privremene zabrane obavljanja djelatnosti i zatvaranja objekata, poštujući osnovne principe u radu Poreske uprave – neselektivnost, transparentnost i nultu stopu tolerancije za sivu ekonomiju.

Kako bi se povećala efikasnost u radu inspektora vršene su razmjene inspekcija (mobilne ekipa) iz različitih opština. Na taj način se obezbijedila potpuna transparentnost i objektivnost u radu. U periodu glavne turističke sezone u primorskim opštinama bio je angažovan značajan broj inspektora koji su ostvarili sledeće rezultate:

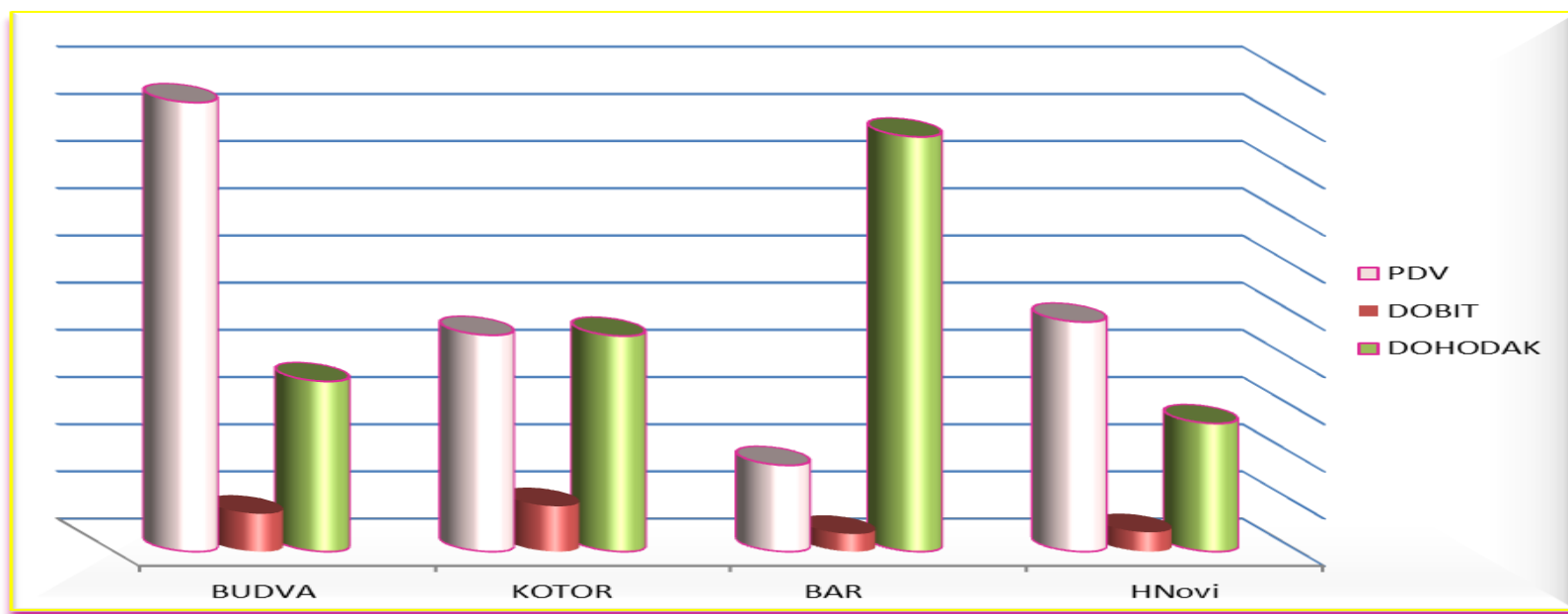
Utvrđene korekcije iz kontrola u područnim jedinicama Budva, Kotor, Bar i Herceg Novi iznose 4.403.492,34€, od čega najviše u područnoj jedinici u Budvi 1,397,190,45€, u Kotoru 1,063,763,62€, u Baru je 1.143,985,00€ dok je u područnoj jedinici Herceg Novi 798,553,37€. Finansijski efekti po osnovu utvrđenih korekcija iznose 4,022,492,58€, od čega je naplaćeno 1,160,464,18€ ili oko 28,9%.

Najveće korekcije po poreskim oblicima ostvarene su kontrolom PDV-a u iznosu od 2.079.309,29€ ili 47,22%, poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za obavezno socijalno osiguranje u iznosu od 1.967.317,12€ ili 44,68% i poreza na dobit pravnih lica u iznosu od 253.882,93€ ili 5,77%.

UTVRĐENE KOREKCIJE PO PODRUČNIM JEDINICAMA

PODRUČNA JEDINICA / SEKTOR	VRSTA POREZA				KOREKCIJA UKUPNO	efekti korekcije		korekcija (smanjenje gubitka)	Kontrole bez nepravilnosti	Srednji	Mali	Mikro	Planirana kontrola	Vanredna kontrola
	PDV	DOBIT	DOHODAK	OSTALO		FINANSIJSKI EFEKTI	NAPLAĆENO U POSTUPKU NADZORA							
PJ BUDVA jun	38.365,92	14.957,39	53.972,55	0,00	107.295,86	107.295,86	35.768,40	1.649.831,00	50	5	198	10	2	211
PJ BUDVA jul	310.001,96	20.522,03	102.508,71	5.100,00	438.132,70	433.129,90	208.059,71	170.784,67	244	19	565	20	61	543
PJ BUDVA avgust	603.187,59	44.533,69	204.040,61	0,00	851.761,89	763.460,27	414.469,53	0,00	145	46	354	9	2	407
UKUPNO PJ BUDVA	951.555,47	80.013,11	360.521,87	5.100,00	1.397.190,45	1.303.886,03	658.297,64	1.820.615,67	439	70	1.117	39	65	1.161
PJ KOTOR jun	106.365,34	25.348,80	176.549,64	19.113,00	327.376,78	267.249,98	60.901,80	0,00	88,00	91,00	25,00	12,00	117,00	11,00
PJ KOTOR jul	182.859,44	24.685,00	179.060,46	24.789,00	411.393,90	277.800,00	211.241,00	0,00	236,00	264,00	19,00	8,00	284,00	7,00
PJ KOTOR avgust	169.357,37	45.925,47	101.142,00	8.568,00	324.992,84	231.018,80	145.447,00	0,00	193,00	198,00	21,00	20,00	233,00	6,00
UKUPNO PJ KOTOR	458.582,15	95.959,27	456.752,10	52.470,00	1.063.763,52	776.068,78	417.589,80	0,00	517	553	65	40	634	24
PJ BAR jun	43.860,00	582,00	71.581,00	7.954,00	123.977,00	123.977,00	4.367,00	0,00	9,00	2,00	20,00	0,00	6,00	16,00
PJ BAR jul	33.707,00	21.016,00	149.549,00	36.426,00	240.698,00	240.698,00	62.477,00	30.020,00	18,00	10,00	32,00	10,00	27,00	25,00
PJ BAR avgust	105.185,00	15.561,00	657.531,00	1.033,00	779.310,00	779.310,00	73,00	0,00	6,00	13,00	37,00	0,00	12,00	38,00
UKUPNO PJ BAR	182.752,00	37.159,00	878.661,00	45.413,00	1.143.985,00	1.143.985,00	66.917,00	30.020,00	33	25	89	10	45	79
PJ HERCEG NOVI jun	156.128,53	0,00	53.238,87	0,00	209.367,40	209.367,40	0,00	0,00	83,00	3,00	120,00	23,00	0,00	146,00
PJ HERCEG NOVI jul	320.861,22	854,55	202.709,49	0,00	524.425,26	524.425,26	12.215,11	0,00	208,00	14,00	180,00	53,00	52,00	195,00
PJ HERCEG NOVI avgust	9.429,92	39.897,00	15.433,79	0,00	64.760,71	64.760,11	5.444,63	0,00	187,00	42,00	146,00	10,00	1,00	197,00
UKUPNO PJ HERCEG NOVI	486.419,67	40.751,55	271.382,15	0,00	798.553,37	798.552,77	17.659,74	0,00	478	59	446	86	53	538
UKUPNO JUN	344.719,79	40.888,19	355.342,06	27.067,00	768.017,04	707.890,24	101.037,20	1.649.831,00	230	101	363	45	125	384
UKUPNO JUL	847.429,62	67.077,58	633.827,66	66.315,00	1.614.649,86	1.476.053,16	493.992,82	200.804,67	706	307	796	91	424	770
UKUPNO AVGUST	887.159,88	145.917,16	978.147,40	9.601,00	2.020.825,44	1.838.549,18	565.434,16	0,00	531	299	558	39	248	648
UKUPNO	2.079.309,29	253.882,93	1.967.317,12	102.983,00	4.403.492,34	4.022.492,58	1.160.464,18	1.850.635,67	1.467	707	1.717	175	797	1.802

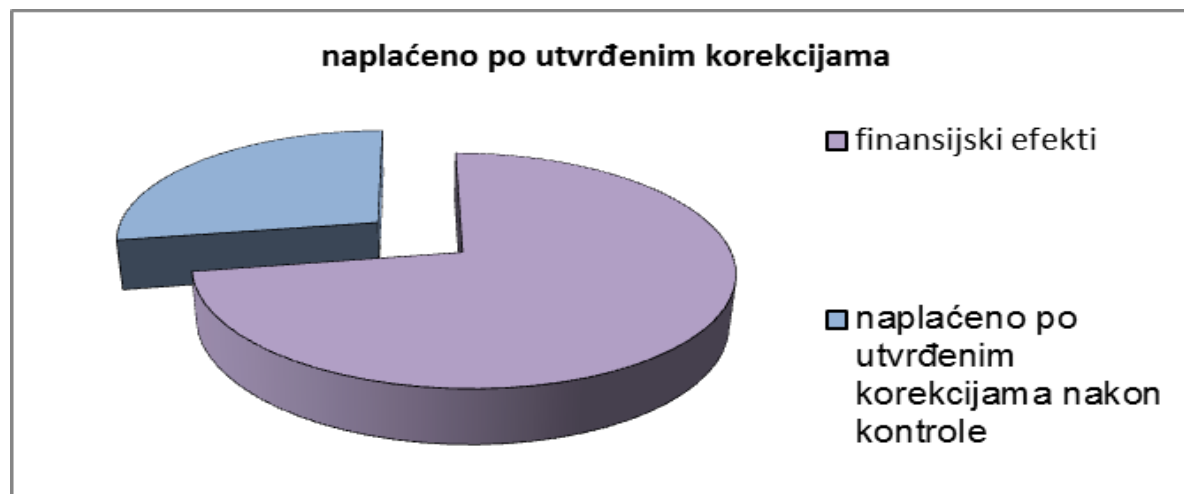
GRAFIČKI PRIKAZ UTVRĐENIH KOREKCIJA PO PODRUČNIM JEDINICAMA

Ukupno naplaćeno po utvrđenim kontrolama

sezona	finansijski efekti	naplaćeno po utvrđenim korekcijama nakon kontrole	index naplate %
Ukupno	4.022.492,58	1.533.658,61	38,13

Grafički prikaz naplate po korekcijama

Predmet inspekcijskog nadzora mobilnih ekipa je u skladu sa Akcionim planom ljetnje turističke sezone bio: opšta poreska registracija, evidentiranje prometa, uplate pazara, blagovremenost i pravilnost podnošenja PDV prijava, provjera prijavljivanja zaposlenih lica i predaja IOPPD obrazaca, plaćanje svih poreza i drugih dažbina.

U svim kontrolama poreski inspektori su uzimali presjek stanja sa poreske registar kase u momentu inspekcijskog nadzora i provjeravali podatke iz naloga za inspekcijski nadzor, odnosno opštu poresku registraciju, evidentiranje prometa, uplate pazara i prijavljivanje radnika. U situacijama kada se navedni podaci nijesu mogli prezentovati na licu mjesta, ostavljen je rok poreskom obvezniku, da narednog dana dostavi dokaze. U okviru djelimičnih inspekcijskih kontrola u primorskim opštinama vršene su i ciljane kontrole poreskih obveznika, kod kojih je prethodnih godine utvrđen prekršaj ili za koje je utvrđeno da ne evidentiraju promet i ne izdaju račune korisnicima usluga.

U posmatranom periodu mobilna ekipa je izvršila 4.528 djelimičnih kontrola i to: Budva- 1.278; Kotor - 620; Bar - 1.126; Ulcinj - 1.016; i Herceg Novi - 488.

Broj poreskih obveznika kod kojih su utvrđene nepravilnosti je 614. Novčane kazne je platilo 473 poreska obveznika.

Broj izdatih prekršajnih naloga je 875 na iznos 1.333.600,00€. Zaduženje po osnovu kazni je 1.045.453,00€ od čega je naplaćeno 580.404,00€, procenat naplate je 55,52%. Broj povratnika u prekršaju je 119. Kod 149 poreskih obveznika je izrečena mjera zabrane obavljanja djelatnosti od čega je njih 16 povratnika u prekršaju. Poreski inspektori su u toku nadzora vršili kontrolu poreskih dužnika i po tom osnovu je naplaćeno 789.254,63€. Predmet sudskog odlučivanja su 220 prekršajnih naloga od čega 123 po zahtjevu poreska obveznika.

U periodu glavne turističke sezone vršene su i provjere registracije nerezidentnih lica koja su od MUP-a dobila boravišnu dozvolu na određeno vrijeme i koji su u najvećem broju radno angažovani tokom sezone. Navedeni spiskovi se prečiste i prilagode u skladu sa Zakonom o strancima i u saradnji sa Sektorom za informacionu tehnologiju, dopune podacima koji se tiču prijave na osiguranje i telefonskih kontakata. Tako pripremljeni spiskovi se sortiraju po područnim jedinicama i daju istima na dalju nadležnost. Aktivnost Poreske uprave rezultirala je značajnim brojem prijavljenih nerezidentnih lica, kako je i prikazano u tabeli niže.

Nerezidenti u periodu glavne turističke sezone

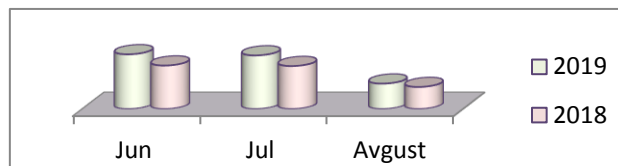
RD.BR.	Period	Ukupno	Broj poslodavaca	Prijavljeni	Neprijavljeni
1	Jun	3482	3482	2819	663
2	Jul	3412	3411	2397	1015
3	Avgust	1616	1616	1238	378
UKUPNO		8510	8509	6454	2056

Napomena: Podaci su uzeti na osnovu spiskova dostavljenih od strane MUP-a i selektovani su samo oni nerezidenti koji imaju obavezu registracije na osiguranje u skladu sa Zakonom o strancima. Za sve neprijavljene nerezidente Poreska uprava je preduzela aktivnosti u skladu sa Zakonom o poreskoj administraciji, uz asistenciju Inspekcije rada koja primjenjuje Zakon o radu.

Broj nerezidenata registrovanih u toku ljetne turističke sezone 2019.godine u odnosu na za isti period prethodne godine:

period	2019	2018
Jun	3482	2768
Jul	3412	2735
Avgust	1616	1402
ukupno	8510	6905

Uporedni grafički prikaz registrovanih nerezidenata za isti period 2019/2018

U periodu glavne turističke sezone (01.06-31.08.2019. god) ukupno je registrovano 800 novih poreskih obveznika čiji je pregled iznijen u tabeli:

Registrovani poreski obveznici u toku glavne turističke sezone 2019. godine

Opština	JUN 2019		JUL 2019		AVGUST 2019	
	Fizička lica	Pravna lica	Fizička lica	Pravna lica	Fizička lica	Pravna lica
Bar	97	27	22	35	1	23
Ulcinj	90	6	22	5	1	6
Budva	1	71	5	44	1	48
Herceg Novi	43	37	33	30	4	18
Kolašin	1	2	1	3	0	1
Kotor	8	19	5	9	3	4
Tivat	6	25	5	18	1	11
Žabljak	2	1	0	2	3	0
Ukupno	248	188	93	146	14	111

Ukupno je registrovano 355 fizičkih lica. Najveći broj registrovanih fizičkih lica bio je u junu mjesecu. Takođe, registrovano je ukupno 445 pravnih lica. Najveći broj registrovanih pravnih lica bio je takođe u junu mjesecu. Najveći broj registrovanih fizičkih lica bio je u Baru (120), dok najveći broj pravnih lica registrovan u Budvi (163).

Ostvarenje naplate javnih prihoda od 01.06-31.08.2019. godine

Sve službe Poreske uprave, od Sektora za operativu u oblasti naplate, Sektora za usluge i registraciju do Sektora za inspekcijske poslove uložili su sve napore kako bi se što efikasnije ispratila ljetnja turistička sezona i rezultirala rastom naplate naročito u primorskim opštinama, gdje je i najznačajniji rast prometa u privredi tokom ljeta.

Ukupna bruto naplata prihoda u primorskim područnim jedinicama (Bar, Budva, Herceg Novi i Kotor) period jun - avgust 2019.godine iznosila je 89.892.716,20 €, čime su plan naplate i ostvarenje iz istog perioda 2018. godine premašeni 6.696.763,95€ ili 8,05% odnosno 13.133.586,36€ ili 17%.

Naplata poreza iznosila je 53.296.893,58 € (6.852.127,08€ iznad ostvarenja iz istog perioda 2018.godine), odnosno skoro 15%.

Naplata ukupnih doprinosa iznosila je 36.595.822,62 € (6.281.273,29€ iznad ostvarenja iz istog perioda 2018.godine), odnosno 20%

Analizirajući posmatrani period u strukturi naplate izdvajaju se ključne vrste prihoda kod kojih je rast zabilježen kako u odnosu na plan, tako i u odnosu na ostvarenje iz prošle godine.

Bruto naplata poreza na dodatu vrijednost u toku sezone iznosila je 24.327.145,31 €, 4.644.545,9 (23%) više nego prošle godine, a 3.222.769,80 (15%) iznad plana.

Bruto naplata poreza na dodatu vrijednost u toku sezone iznosila je 3.742.410,96 €, (35%) više nego prošle godine, a 236.819,64 (6%) iznad plana.

Osnovni cilj Poreske uprave je da u postojećim ekonomskim uslovima ostvari što veće budžetske prihode, te da se uz dobrovoljno poštovanje poreskih propisa uspostavi poreska disciplina kroz tri strateška pravca, prije svega, edukaciju poreskih obveznika, inspekcijski nadzor i naplatu poreskih obaveza.

Imajući u vidu rezultate prezentovane u izvještaju, može se zaključiti da Poreska uprava ulaže maksimalne napore da poreske obveznike blagovremeno podsjeti na obavezu urednog izmirivanja poreskih obaveza, da lica koja sezonski obavljaju djelatnost informiše o pravima i obavezama koje proističu iz poreske legislative, kao i da dostupne resurse uspješno pripremi za praćenje glavne turističke sezone, tokom koje će sve službe intenzivno i sinergijski djelovati u cilju kontrole rada privrednika, realizacije plana naplate prihoda i povećanja stepena poreske discipline.

Preduzimajući aktivnosti u ostvarenju ovih strateških pravaca može se zaključiti da su ostvareni veoma uspješni rezultati u toku ljetne turističke sezone 2019.godine.

Takođe, broj izvršenih kontrola ukazuje na činjenicu da su svi raspoloživi kapaciteti Poreske uprave bili usmjereni na nadzor i kontrolu rizičnih grupa poreskih obveznika.

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Iz Ministarstva unutrašnjih poslova su naveli da je u 2019. godini izdato je 68 prekršajnih naloga, šest naloga je izdato fizičkim licima koji neposredno obavljaju poslove zaštite, 31 pravnim licima, 31 nalog odgovornim licima. Ukupan iznos izrečenih novčanih kazni je 25.480 eura.

Prekršajni nalozi su u najvećem broju slučajeva (19) izdati zbog počinjenog prekršaja iz člana 75 stav 1 tačka 12 Zakona o zaštiti lica i imovine – pravno lice koje organizuje unutrašnju službu zaštite bez rješenja Uprave policije. Izdato je 19 naloga i odgovornim licima zato što su propuštanjem dužnog nadzora dozvolili ovakvo poslovanje pravnih lica.

Pravnim licima za koja poslove fizičke zaštite vrše lica koja nemaju dozvolu za čuvara, dozvolu za zaštitara lica i imovine, dozvolu za tjelohranitelja i dozvolu za pratioca vrijednosti je izdato osam prekršajnih naloga, a osam prekršajnih naloga je izdato i odgovornim licima u pravnom licu zato što su propuštanjem dužnog nadzora dozvolili ovakvo poslovanje pravnih lica.

Vršena je kontrola postojanja zaštite u obavezno štićenim objektima, kao i to da li obavezno štićeni objekti vrše zaštitu na osnovu plana zaštite. Pravnim licima koja imaju obavezno štićene objekte iz razloga što ne vrše zaštitu obavezno štićenog objekta na osnovu plana zaštite izdat jedan prekršajni nalog, a onima koji za obavljanje djelatnosti zaštite zapošljavaju lica koja nemaju dozvolu za vršenje poslova zaštite izdatu u skladu sa ovim zakonom, osim lica koje ima VII1 nivo kvalifikacije obrazovanja elektrotehničke struke iz člana 19 stav 1 tačka 6 ovog zakona izdat jedan prekršajni nalog.

Od 8.930 eura, koliko je izrečeno novčanih kazni, a prekršajni nalozi su konačni, uplaćeno je 5.502,69 eura što iznosi oko 62%. Iznosom od 5.502,69 eura uplaćene su novčane kazne u ukupnom iznosu od 7.550 eura (okrivljeni su iskoristili zakonsko pravo i uplatili dvije trećine novčane kazne) što znači da je procenat uplaćenih novčanih kazni oko 85%.

UPRAVA POLICIJE

Uprava policije je tokom ljetnje turističke sezone preduzimala pojačane mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti i efikasno realizovala planirane poslove i zadatke kako bi obezbijedila potrebnu bezbjednost i sigurnost svih građana i neometano odvijanje turističke sezone. Postignuti su dobri rezultati na otkrivanju i sprječavanju krivičnih djela i svih drugih nezakonitosti, obezbijeđen stabilan javni red i mir, povoljno stanje bezbjednosti u saobraćaju nesmetan promet ljudi i dobara na graničnim prelazima.

Aktivnosti policije su intenzivirane kroz implementaciju Plana mjera i aktivnosti Uprave policije za ljetnju turističku sezonu 2019. godine. Posebna pažnja je posvećena blagovremenom i redovnom informisanju i obavješćavanju na svim nivoima policijske organizacije i saradnji sa domaćim i ino partnerima, u cilju razmjene operativnih podataka i saznanja od značaja za Upravu policije.

Na ispomoć u CB i OB u primorskim opštinama, u skladu sa planom upućen je jedan broj policijskih službenika.

Nesmetanom odvijanju turističke sezone doprinio je dolazak policijskih službenika drugih država (48), u tri smjene.

Takođe je realizovan odlazak policijskih službenika iz Crne Gore u R. Hrvatsku - Dubrovačko-neretvansku upravu u periodu od 01. 07. do 01. 09. 2019. godine i to po dva službenika u tri smjene od po 20 dana.

Tokom ljetnje turističke sezone izvršeno je obezbjeđenje velikog broja manifestacija na kojima je prisustvovao veći broj građana i turista kao što je međunarodna muzička manifestacija „Sea Dance”, u Budvi, zatim „Lake fest” u Nikšiću, kao i niz drugih manifestacija (Kotorski karneval, Bokeška noć).

Javni red i mir

Tokom trajanja ljetnje turističke sezone 2019. godine nije registrovano nijedno narušavanje javnog reda i mira u većem obimu, pa se stanje javnog reda i mira u Crnoj Gori u junu, julu i avgustu 2019. godine ocjenjuje kao veoma povoljno.

Bezbjednost saobraćaja

Analizom podataka o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama, kao i analizom aktivnosti koje su tokom ljetnje turističke sezone bile usmjerene na sprječavanje i sankcionisanje najtežih prekršaja, te njihovim upoređivanjem sa podacima za isti period 2018. godine, evidentno je, da je došlo do poboljšanja ukupnog stanja bezbjednosti drumskog saobraćaja.

U toku ljetnje turističke sezone (jun, jul, avgust), zabilježeno je povećanje broja saobraćajnih nezgoda za 2,5%, tj. registrovano je 1.865 nezgoda u odnosu na 1.820 registrovanih tokom prethodne sezone. Međutim, zabilježeno je smanjenje broja smrtno stradalih lica za - 10,0%. Naime, tokom ljetnje turističke sezone 2019. godine poginuo je 18 lica, a protekle 2018. godine, godine 20 lica.

Aktivnosti službenika saobraćajne policije

U izvještajnom periodu ukupno je registrovano 54.314(60.979) prekršaja. Organizovane su i realizovane preventivne operativne akcije, nacionalnog karaktera: „Alkohol“, „Brzina“, „Pojas“, „Helikopter“, „Motocikl“, „Pješak“, „Autobus” i mnoge druge, koje su imale za cilj poboljšanje stanja bezbjednosti drumskog saobraćaja, kao i kampanje „Kad pijem ne vozim” i „Pojas za sve”.

U cilju unapređenja i stanja i smanjenja broja saobraćajnih nezgoda sa najtežim posljedicama, realizovane su brojne medijske aktivnosti. Pojačane kontrole tehničke ispravnosti vozila i vršenje inspekcijuskog nadzora nad zakonitošću rada stanica za tehnički pregled vozila bile su intenzivirane, a imale su za cilj poboljšanje stanja bezbjednosti saobraćaja sa aspekta tehničke ispravnosti vozila.

Stanje i kretanje kriminaliteta

U toku juna, jula i avgusta 2019. godine, Policija je na području Crne Gore registrovala 1441 krivično djelo, što u odnosu na isti period 2018. godine predstavlja smanjenje obima registrovanog kriminaliteta za 0,8%.

Jedan od prioriteta zadatka u toku turističke sezone je bio sprovođenje preventivnih aktivnosti u okviru akcije „**Talas**“, usmjerenih na kontrolu bezbjednosno interesantnih lica, sa posebnim akcentom na članove OKG.

U odnosu na isti period 2018. godine izvršen je višestruko veći broj kontrola članova OKG, BIL i njima bliskih lica i njihovih ugostiteljskih objekata. Oduzet je veći broj PMV i komada vatrenog oružja. Izvršen je veći broj pretresa stanova i PMV koje ova lica koriste.

U skladu sa planom rada u toku turističke sezone, ostvareno je značajno angažovanje na realizaciji više zavedenih akcija nacionalnog i lokalnog karaktera, od kojih posebno izdvajaju akcije: „Trafiking“, „Razbojnik“, „Mladost“, „Prosjak“, „Posredovanje u vršenju prostitucije“, „Sklapanje prinudnih brakova“, „Radna eksploatacija“, „Illegalne migracije i trgovine ljudima“, „Pojačana kontrola kretanja, rada i zakonitosti boravka stranih državljana“ – Stranac.

Borba protiv organizovanog kriminala

Aktivnosti u oblasti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, rezultirale su podnošenjem Specijalnom državnom tužilaštvu, 8 krivičnih prijava i 3 dopune krivičnih prijava, protiv 69 fizičkih i 10 pravnih lica.

Najznačajnije aktivnosti preduzete u saradnji sa SDT, od kojih je jedan dio aktivnosti realizovan u saradnji sa nadležnim organizacionim jedinicama Uprave policije:

Rasvijetljeno je krivično djelo teško ubistvo, počinjeno 11. 06. 2019. godine na Cetinju. Ovom prilikom su lišena slobode 3 lica, protiv kojih je SDT podnijelo krivičnu prijavu. Sprovedena su kriminalistička istraživanja „Portun“. Sprovedene su akcija „Azil“, kriminalistička istraživanja „Klap“ i „Klap1“, kriminalističko istraživanje „Manjifiko“, „Stečaj“, akcija „Cargo“, „Zlatnik“...

Granična kontrola

Pripadnici Sektora granične policije u periodu jun-avgust 2019. godine na graničnim prelazima u Crnoj Gori kontrolisali su ukupno **10.008.589 putnika** što je za 8% više u odnosu na isti period 2018. godine (9.237.132 putnika). Od ukupnog broja kontrolisano je 1.020.137 domaćih i 8.988.452 stranih putnika. Nije dozvoljen ulazak u Crnu Goru za 234 lica, što je za 40 % manje u odnosu na isti period prošle godine (394 lica). Najčešći razlozi iz kojih licima nije dozvoljen ulazak u Crnu Goru su: neispunjavanje zakonom propisanih uslova za ulazak u Crnu Goru, neposjedovanje sredstava za izdržavanje, bez putne isprave ili nevažeća putna isprava, nemogućnost carinjenja robe

na graničnom prelazu i drugo. Nije dozvoljen izlazak iz Crne Gore za 212 lica, što je manje za 5 % u odnosu na isti period prošle godine (224 lica).

Pripadnici granične policije u periodu jun – avgust, registrovali su 1952 nezakonita migranta od čega 78 na granici i 1874 u unutrašnjosti. U najvećem broju slučajeva radi se o državljanima: Sirije, Alžira, Pakistana, Maroka i drugih.

Obezbjedenje ličnosti i objekata

U periodu ljetnje turističke sezone (izvještajni period od 01. 06 do 01. 09. 2019. godine) aktivnosti Sektora za obezbjeđenje ličnosti i objekata su bile usmjerene na planiranje, organizovanje i realizaciju poslova i zadataka obezbjeđenja 14 štićenih ličnosti i članova uže porodice predsjednika Crne Gore, predsjednika Skupštine Crne Gore i predsjednika Vlade Crne Gore, koje podliježu mjerama zaštite. Mjere zaštite su preduzimane, osim po mjestu stanovanja i po mjestu rada i privremenog boravka. U tom cilju preduzimane su sve mjere i radnje neophodne za obezbjeđenje potrebnog nivoa bezbjednosti štićenih ličnosti po trasama kretanja, kao i pozicijama planiranog ili neplaniranog zadržavanja istih. Takođe, preduzimane su mjere bezbjednosne zaštite i u odnosu na strane štićene ličnosti prilikom njihovog boravka u Crnoj Gori, kao i u odnosu na štićenu ličnost – ambasadoru SAD-a u Crnoj Gori.

Aktivnosti sektora specijalne policije

Tokom ljetnje turističke sezone službenici **Sektora specijalne policije** legitimisali su 3.954 lica, pregledali 1.448 lica i 878 vozila kontrolisali i pregledali 2.269 vozila i vozača, kontrolisali i pregledali 595 BIL lica.

Predlog mjera

Kako bi se u narednom periodu, za 2020. godinu, uključujući i ljetnju turističku sezonu mogle realizovati planske aktivnosti Uprave policije neophodno je i:

- blagovremeno planirati i opredijeliti neophodna budžetska sredstava za ljetnju turističku sezonu 2020. godine,
- obezbijediti kapacitete (materijalne i kadrovske) potrebne za pravilno funkcionisanje i sprovođenje namjenskih i vanrednih zadataka,
- blagovremeno sprovesti neophodne procedure u pogledu nabavke MTS i opreme za potrebe policije, servisiranje i opravku policijskih motocikala i vozila (po modelima, vrstama i kategorijama), baždarenja „alkometara" i radarskih sistema (ručnih i kolskih) i izbor odgovarajućeg pravnog lica koje bi na kvalitetan i efikasan način vršilo štampanje i isporuku pismena i obrazaca za potrebe Uprave policije.
- Pravovremeno planiranje aktivnosti policije na obezbjeđenju javnih skupova svih karaktera uz punu saradnju i odgovornost pravnog lica koje organizuje i sprovodi javni skup,

- Permanentno sprovoditi procjene ugroženosti pojedinih mjesta i objekata od posebnog značaja sa ciljem adekvatnog, organizacionog i funkcionalnog postavljanja kriminalističke policije sa zadatkom suzbijanja najtežih i najčešćih pojava oblika kriminala,
- Nastaviti pojačanu operativnu i drugu kontrolu bezbjednosno interesantnih lica, kao i opservaciju bezbjednosno interesantnih objekata i lica koja se u njima okupljaju,
- Intenzivirati saradnju i razmjenu informacija na svim nivoima sa odgovarajućim linijama rada Uprave policije i drugim službama,
- Poseban akcenat dati na kontrolu prometa putnika i roba u suzbijanju svih vidova prekograničnog kriminala,
- Preduzeti sve aktivnosti u cilju daljeg sprovođenja akcije „Stolen boat 2“,
- Jačati saradnju sa ostalim državnim i lokalnim službama u čijim je odgovornostima kontrola i inspekcijski poslovi (turistička inspekcija, komunalne službe, poreske inspekcije, carina).

MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA I POMORSTVA

Direktorat za željeznički saobraćaj

Željeznički prevoz Crne Gore AD Podgorica je, kao i prethodnih ljetnjih turističkih sezona, preduzeo niz aktivnosti da što spremnije dočeka i ovu sezonu, pa je u tom periodu postigao sledeće rezultate:

U međunarodnom saobraćaju pokrenuto je 488 vozova u sastavu planiranim redom vožnje, a vrlo često su u sastav voza uvrštavana dodatno jedna do dvoje kola. Ovim brojem vozova prevezeno je 71.500 putnika i ostvaren prihod od 819.000 eura.

U lokalnom saobraćaju pokrenuto je 3400 vozova. Prevezeno je 347.241 putnik i ostvaren prihod od 742.303,00 €. U ovom periodu smanjeno je kašnjenje i otkazivanje vozova.

Takođe, sa agencijama su prevezli veliki broj putnika - grupe koje su zahtijevale posebna kola ili posebna mjesta u sastavu voza. Na zahtjev agencija smo u par navrata uveli i posebne vozove na traženim relacijama. Grupe su najčešće prevožene na relaciji Bar-Kolašin. Pored navedenih aktivnosti, Željeznički prevoz Crne Gore AD će i dalje sprovoditi dodatne aktivnosti u cilju prevoza što većeg broja putnika tokom narednih sezona a sve u cilju poboljšanja kvaliteta naših usluga.

Direktorat za vazdušni saobraćaj

Aerodromi Crne Gore su u prethodnom periodu imali intenzivne aktivnosti po pitanju razvoja novih tržišta i dolazak novih avio kompanija. Vjerovatno najznačajnija novina u odnosu na prethodni period je dolazak njemačke avio kompanije Lufthansa, jednog od najvećih avio

prevoznika na svijetu. Nakon dugotrajnih pregovora sa njihovim predstavnicima, dogovoreno je otvaranje dvije linije iz Tivta, prema Minhenu i Frankfurtu, i popunjenost kabine na ovim letovima je već preko 90%.

Pored Lufthanse, sve avio kompanije koje već lete na crnogorskim aerodromima, ili su letjele tokom prethodne ljetnje IATA sezone su potvrdile saobraćanje u istom ili većem obimu.

Mreža novih destinacija se širi, a posebno ističu Bolonju i Barselonu, prema kojima će saobraćati Ryanair. Dakle, po prvi put Crna Gora ima vezu sa Španijom, i to jednom nedjeljno u toku ljetnje sezone, a nakon toga dva puta nedjeljno tokom cijele godine. Sa otvaranjem navedenih linija, očekivani porast putnika kompanije Ryanair na crnogorskim aerodromima je cca 40%.

Ka Aerodromu Podgorica ove godine je otpočeto obavljanje redovnog avio saobraćaja još jedna low cost kompanije - Laudamotion, na liniji Štutgart - Podgorica, 2 puta sedmično tokom cijele IATA 2019 ljetnje sezone, uz veliko interesovanje da se saradnja nastavi i kasnije, na navedenoj kao i na novim linijama.

Travel Service, avio kompanija koja povezuje Češku sa Crnom Gorom (Prag, Bratislava, Brno, Ostrava i Pardubice), za ljetnju sezonu 2019. najavila je povećanje broja rotacija za cca 24%. Rossiya Airlines, jedna od najznačajnijih avio kompanija iz Rusije sa kojom se ostvaruje saradnja, najavila je povećanje saobraćaja sa destinacijama sa kojih je obavljala saobraćaj sa Podgoricom prethodne godine, za blizu 20%. Turkish Airlines je najavio za predstojeću sezonu dva leta dnevno svim danima u sedmici, što predstavlja povećanje od cca 8% u odnosu na prošlu sezonu.

Povećanje saobraćaja se očekuje i od strane niskobudžetne avio kompanije Wizzair. Navedena avio kompanija je najavila mogućnost povećanje broja frekvencija na destinacijama sa kojih već saobraća (Varšava, Katowice i Memingen), kao i eventualno otvaranje nove linije (London – Luton), ukoliko bude produžen ugovor koji ističe u avgustu ove godine.

Osim Lufthansa-e, nove avio kompanije koje su već potvrdile letove ka tivatskom aerodromu su GetJet, LOT, Wideroe i Bulgarian Air Charter. Osim Frankfurta, nove destinacije sa kojima će biti povezan Aerodrom Tivat biće Trondhjem (SAS) i Hanover (Montenegro Airlines).

Vrijednost plana javnih nabavki Društva za 2019. godinu je 10.200.460,00 eura, i isti predviđa, između ostalog, izradu projektne dokumentacije za rekonstrukciju manevarskih površina i platforme za oba aerodroma, izrade elaborata o uvođenju noćnog letenja na aerodromu Tivat, nabavku vozila za odleđivanje i zaštitu vazduhoplova kao i tečnosti za ovu namjenu, ambulantno vozilo i ambulift (za ukrcavanje putnika sa smanjenom pokretljivošću), stepenice za ukrcaj putnika itd.

Intenzivno se radi na stručnom obučavanju i osposobljavanju zaposlenih kroz program obuka školskog centra aerodromskog preduzeća. Do juna mjeseca biće organizovano 29 obuka vezanih za osposobljavanje osoblja koje obavlja poslove prihvata i otpreme vazduhoplova, putnika, prtljaga i manipulacije robe, kao i iz domena bezbjednosti i sigurnosti. Prema potrebama vezanim uz obim saobraćaja, broj obuka se može dodatno povećati.

Direktorat za pomorsku privredu

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva intenzivno radi na usklađivanju pravne regulative i uređivanju normativnog okvira iz oblasti pomorske privrede, koje će doprinijeti što efikasnijem poslovanju privrednih subjekata i što kvalitetnijem pružanju usluga svim korisnicima.

Pozitivan uticaj koji proizilazi iz lučkih djelatnosti i razvojnih kapaciteta luka stvara preduslove za pristajanje sve većeg broja plovila, kako domaćih tako i stranih, a poseban akcenat se stavlja na nautički i kruzing turizam, koji imaju tendenciju rasta iz godine u godinu. Kroz pomorski prevoz i uspostavljanje linije na relaciji Bar-Bari-Bar daje se na značaju turizmu u Crnoj Gori. Uključujući eko brodove po prvi put je pružena mogućnost pomorskog prevoza bez zagađenja okoline i pružanja kvalitetne usluge turistima.

Redovna trajektna linija Kamenari-Lepetani-Kamenari prilagođena je intezitetu drumskog saobraćaja i značajnu ulogu ima u jeku turističke sezone.

Budući da se stvaraju preduslovi za otvaranje novih linija koje bi povezivali Crnu Goru sa susjednim zemljama, nastoji se da pomorska privreda pruži značajno učešće u turizmu i čini značajan dio BDP-a naše zemlje.

Direktorat za pomorski saobraćaj i unutrašnju plovidbu

U Lučkoj kapetaniji Kotor od 01.01.2019. godine do današnjeg dana (23.10.2019) izdato je: 3.936 vinjeta; Broj kruzera koji su posjetili luku Kotor u periodu od 01.01.2019 do 01.10.2019 je 364;

U Lučkoj kapetaniji Bar od 01.01.2019. godine do današnjeg dana (23.10.2019) izdato je: 1.505 vinjeta; broj brodova koji su posjetili luku Bar u periodu od 01.01.2019 do 01.10.2019 je 26 putničkih brodova i 465 drugih brodova;

Uprava pomorske sigurnosti

Broj inspekcijskih pregleda ove Uprave je u periodu od 01.01.2019 do 01.10.2019. godine u Baru je 588 a u Kotoru 304.

Direktorat za drumski saobraćaj

U naznačenom periodu Inspekcija za drumski saobraćaj (3 izvršioca) je u periodu od 01.06.2019. do 30.09.2019. godine izvršila cca 1150 kontrola obavljanja javnog prevoza putnika u međugradskom i međunarodnom linijskom i vanlinijskom prevozu putnika.

Izdato je 127 prekršajnih naloga po osnovu nadzora nad primjenom Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju, u iznosu od 114430€, dok je po osnovu nadzora nad primjenom Zakona o radnom vremenu i pauzama mobilnih radnika i uređajima za evidentiranje u drumskom

prevozu izdato 60 prekršajnih naloga u iznosu od 13450€, kao i dva prekršajna naloga po osnovu primjene Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima u iznosu od 600€, što ukupno iznosi 189 prekršajnih naloga u ukupnom novčanom iznosu 128480€.

Posebno ističu probleme u javnom prevozu putnika putničkim automobilima od strane fizičkih i pravnih lica a koji su nezakonito obavljani tako što fizička lica nijesu posjedovala licencu za prevoz putnika kao ni turističke agencije osim licencu za tour operatora (organizovanja turističkih putovanja).

Lučka Kapetanija

Broj izdatih vinjeta 3665, broj pristiglih osoba sa njima 21515.

Broj pristiglih kruzera je 350 broj putnika 466345.

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

U periodu od 01.01-30.09. tekuće godine na sezonskim poslovima je zaposleno 11.595 domaćih radnika. Poređenja radi, u 2018-oj godini zaposleno je ukupno 9.229 domaćih sezonaca. Tradicionalno, najbrojnije zapošljavanje je iz primorskih opština - 40%, ali je ono izraženo i kod nezaposlenih iz centralnog - 34% i sjevernog regiona – 26%. Najveći broj sezonaca je zaposlen u oblasti ugostiteljstva i turizma, na mjestima: konobara, kuvara, pomoćnih radnika u restoranima, pomoćnih radnika u kuhinji, servira, sobarica, higijeničarki, peračica suđa, radnika u vešeraju...

U cilju što većeg zapošljavanja nezaposlenih lica na sezonskim poslovima Zavod za zapošljavanje je stavio u funkciju sve kapacitete potrebne za realizaciju kvalitetnog posredovanja pri sezonskom zapošljavanju jer tu vide prostor da veliki broj nezaposlenih lica dobije šansu za zaposlenje. U svim područnim jedinicama i biroima rada preduzete su aktivnosti za unapređenje sezonskog zapošljavanja. Pored individualnih razgovora sa nezaposlenim licima organizovali su i grupne, motivacione razgovore kako bi što veći broj nezaposlenih lica animirali i motivisali da prihvate sezonske poslove.

Zavod je, u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, realizovao državnu kampanju „Zaposlimo domaće – da Crna Gora radi“ sa ciljem da se doprinese rastu zaposlenosti domaće radne snage. Organizovana je promocija sezonskog zapošljavanja kroz različite aktivnosti: konferencija, interaktivni panel, mini sajmovi zapošljavanja, medijski nastupi.

U okviru Kampanje, Zavod je organizovao mini sajmove zapošljavanja u opštinama sjevernog i centralnog regiona Crne Gore (Berane, Bijelo Polje, Pljevlja, Nikšić, Podgorica) gdje je ciljano poslodavcima organizovan neposredan kontakt sa nezaposlenim licima u njihovim sredinama, što je svakako još jedna povoljnost i za poslodavce i za nezaposlene. Sajmovi su bili dobro posjećeni i na istima su dogovarani radni angažmani za turističku sezonu.

Zavod je bio učesnik na Sajmu zapošljavanja namijenjenom studentima - Summer Job u Podgorici i Kotoru, gdje je imao svoje štandove sa pratećim reklamnim materijalom (brošure). Obišli su prisutne poslodavce i u razgovoru sa njima ih informisali o stanju na tržištu rada, animirali ih da zapošljavanju domaću radnu snagu i upoznali ih sa benefitima koje imaju ukoliko zaposle istu.

Zavod za zapošljavanje je partner u realizaciji Projekta „Neka bude čisto 2019“. Ovaj projekat je omogućio zapošljavanje 94 lica iz evidencije Zavoda, na poslovima čišćenja i održavanja magistralnih puteva duž cijele teritorije Crne Gore čime se doprinijelo pripremi ljetnje turističke sezone za 2019. godinu.

U saradnji sa organizatorima obrazovanja odraslih, Zavod za zapošljavanje realizuje programe obrazovanja i osposobljavanja za 886 lica, od kojih se za 248 lica realizuju programi sticanja stručnih kvalifikacija potrebnih za zapošljavanje u oblasti turizma, ugostiteljstva i uslužnih djelatnosti.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore, u saradnji sa Poreskom upravom, Upravom policije, Upravom za inspekcijeske poslove i Upravom carina realizuje Program »Stop sivoj ekonomiji«. Kroz ovaj program 190 visokoškolaca mlađih od 30 godina, pruža tehničku pomoć i podršku službenicima navedenih uprava i svojim radnim angažovanjem doprinose sprječavanju neformalne ekonomije. U toku je i realizacija Programa »Osposobljavanje za rad kod poslodavca« za 250 nezaposlenih lica. Učesnici ovog programa se, uz finansijsku podršku Zavoda za zapošljavanje, osposobljavaju za obavljanje konkretnog radnog mjesta, u realnom radnom okruženju kod 55 poslodavaca. Kroz Program » Osposobljavanje za samostalan rad« 250 nezaposlenih lica, III ili IV nivoa obrazovanja koji nemaju radno iskustvo, osposobljavaju se, uz finansijsku podršku Zavoda za zapošljavanje, kod 78 poslodavaca za samostalno obavljanje poslova u stečenom nivou obrazovanja.

TURISTIČKA SEZONA SA ASPEKTA OPŠTINA – USLOVI ODVIJANJA, AKTIVNOSTI, REZULTATI

Primorske opštine

Budva

Prema podacima Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore, na teritoriji opštine Budva registrovano je 128 hotela koji raspolažu sa 17.335 ležajeva. U odnosu na kraj 2018. godine, Budva raspolaže sa 19 hotela više, odnosno 1078 novih ležajeva.

Novootvoreni hoteli su dominantno hoteli visoke kategorije, i u odnosu na 2018. godinu, posmatrano prema kategorizaciji, na teritoriji opštine Budva otvorena su 4 nova hotela kategorije 5*, 14 novih hotela kategorije 4*, 2 nova hotela kategorije 3*, dok je evidentiran jedan hotel manje u kategoriji hotela sa 2*, a broj hotela najniže kategorije ostao nepromijenjen – 1.

Hoteli visoke kategorije (5 i 4*) čine 52% od ukupnog broja registrovanih hotela, odnosno 63% od ukupne raspoloživosti ležajeva u hotelskom smještaju.

Tabela 1: Podaci o kategorizaciji i smještajnim kapacitetima hotela na teritoriji opštine Budva

Budva	Broj ugostiteljskih objekata	Broj soba	Broj apartmana	Broj kreveta
UKUPNO	128	6481	1431	17335
5*****	9	644	148	1644
4****	58	3544	798	9345
3***	45	1470	412	4198
2**	15	78	73	2040
1*	1	39	0	108

Prema zvaničnim podacima MONSTAT-a bilježi se rast u ostvarenim dolascima u hotelskom smještaju tokom devet mjeseci 2019. godine. U periodu jun – septembar 2019.godine u Budvi je boravilo 285.876 turista, odnosno 10% više u odnosu na isti period 2018., koji su ostvarili 1.548.055 noćenja odnosno 2,91% više nego u istom periodu prošle godine.

Tabela 2: Dolasci i noćenja gostiju u kolektivnom smještaju za prvih 9 mjeseci⁴ (procenat povećanja/smanjenja iskazan je u zagradi)

	Dolasci				Noćenja			
	Strani	Domaći	Ukupno	Struktura u CG	Strani	Domaći	Ukupno	Struktura u CG
Januar	6 389	1 163	7 552 (↑ 16%)	28,0	12 544	2 981	15 525 (↑ 7%)	25,9
Februar	12 108	1 268	13 376 (↑ 124%)	34,5	17 853	2 624	20 477 (↑ 58%)	27,0
Mart	20 789	1 737	22 526 (↑ 107%)	40,1	29 695	2 822	32 517 (↑ 44%)	33,0
April	39 895	3 154	43 049 (↑ 31%)	45,4	97 803	7 515	105 318 (↑ 22%)	48,3
Maj	51 160	7 143	58 303 (↑ 9,5%)	46,5	199 862	23 029	222 891 (↑ 8%)	54,2
Jun	61 726	5 294	67 020 (↑ 10,3%)	41,8	307 305	16 908	324 213 (↓1%)	49,1
* Jul	64 327	3 969	68 296 (↑2%)	35,9	392 555	22 125	414 680 (↓1%)	44,3
* Avgust	80 223	4 572	84 795 (↑17%)	38,4	451 673	26 361	478 034 (↑6%)	45,6
*Septembar	62 660	3 105	65 765 (↑10%)	39,8	322 970	8 158	331 128 (↑7%)	48,7

⁴ Podaci za jul, avgust i septembar su preliminarni

Izvor: Uprava za statistiku Crne Gore – MONSTAT

Najviše dolazaka, kada je u pitanju kolektivni smještaj, ostvaruju turisti iz evropskih zemalja (79%), a najveća emitivna tržišta su: Njemačka (11% od ukupnog broja turista u kolektivnom smještaju), Rusija (9%), Srbija (8%), Albanija (6%), Kina (6%) i Francuska (5%). Najviše noćenja ostvarili su gosti iz Rusije koji su u prosjeku ostvarili šest noćenja, kao i gosti iz Francuske. Turisti iz Njemačke su u prosjeku ostajali tri noći, iz Srbije četiri, Albanije dva, dok su turisti iz Kine ostajali samo jednu noć.

Prema podacima Sekretarijata za privredu Opštine Budva u privatnom smještaju registrovano je oko 31.966 ležajeva, kao i oko 15.000 stambenih jedinica, odnosno, oko 60 hiljada uslovnih ležajeva.

Prijava boravka i naplata boravišne takse

Turistička organizacija Budve je u periodu od početka godine do juna obavljala djelatnost na pet turističkih info biroa (Stari grad, glavna Pošta, Opština, Mainska ulica i Petrovac), dok je od sredine juna do druge polovine septembra radilo još deset info biroa.

U periodu od 1. januara do 28. oktobra ove godine na turističkim info biroima obrađeno je ukupno 262.393 prijave boravka, što predstavlja povećanje od 10% u odnosu na isti period prošle godine. Povećana prijava boravka pozitivno se reflektavala i na naplatu boravišne takse. Prema podacima Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Budva, na teritoriji Budvanske rivijere od početka godine zaključno sa oktobrom naplaćeno je 3.646.044,70 €, što je za 294.000 € više, odnosno predstavlja povećanje od 9% u odnosu na 2018. godinu.

HG “Budvanska rivijera” je do kraja oktobra realizovala gotovo 24 hiljade noćenja, što je za 17% bolji pokazatelj turističkog obima prometa u odnosu na 2018. godinu. U prilog tome govori i činjenica da je pored hotela “Palas” još uvijek otvoren i hotel “Aleksandar”, koji će raditi do 03. novembra. Takođe, ističu zadovoljstvo sa predsezonskim periodom koji je u ovoj godini zabilježio procenat koji su viši u odnosu na uporedni prošlogodišnji period, te je u martu procenat povećanja za čak 54%, odnosno u aprilu za 25%. Na kraju septembra, hotelska grupacija je ostvarila za 9 mjeseci preko 430 hiljada noćenja u okviru čega je evidentan i podatak da su sva vodeća emitivna tržišta zabilježila više procenat u odnosu na prošlogodišnje rezultate: Rusija za 6%, Srbija za 5%, Poljska za 12%, Engleska za 8%, Norveška za 36%, kao i domaće tržište (zahvaljujući radu hotela Palas u jesenje/ zimskom periodu) za čak 39% .

HG “Budvanska rivijera” zaključuje da je ranijim otvaranjem hotela i radom od gotovo 7 mjeseci, sezonalnost smanjena u odnosu na prethodne godine i da su svi aranžmani zapadnoevropskih touroperatora, “incentive” i “mice” rezervacije, kao i korporativni događaji, doprinijeli tom dodatnom vansezonskom angažovanju hotelskih kapaciteta, što i jeste direktno uticalo na dobre rezultate poslovanja.

HG “Montenegro stars” ističe da je u septembru popunjenost bila 100%, a do sredine novembra prosječna iznosi 60%, te da se željeni cilj o produženju sezone, ispunjen prošle godine, ispunio i ove godine. Prosječna popunjenost u hotelima “Montenegro stars” lanca iznosila

je preko 50%. Partikularni cilj za ovu godinu je postavljen i na njegovom ostvarenju se intenzivno radi, a to je da tokom zimskih mjeseci prosječna popunjenost bude 40 %.

Destinacijska promotivna kampanja u regionu „Budva, ljubav koja traje“

Destinacijska promotivna kampanja pod sloganom za 2019. godinu - „Budva, ljubav koja traje“, podrazumijevala je intenzivnu regionalnu promociju turističke ponude Budve u periodu od maja do oktobra na svim kanalima komunikacije.

PR aktivnosti i outdoor kampanja u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Makedoniji realizovale su se od maja, podrazumijevale su oglašavanje na on line, elektronskim i u print medijima, oglašavanje na billboard-ima i LED ekranima.

Posebno važan dio kampanje “Budva, ljubav koja traje” podrazumijevao je i organizovan boravak studijske grupe predstavnika medija iz Srbije, u periodu od 30. maja do 2. juna.

Oglašavanje u inostranim medijima

Promocija turističke ponude Budve u inostranstvu vršena je i putem inostranih časopisa, kako na zapadnoevropskom tržištu, tako i u Rusiji, kao našem najvećem emitivnom tržištu. Turistička organizacija opštine Budva je kroz PR tekstove i oglase promovisala Budvu u sledećim štampanim medijima:

Gap Year Travel Guide – digitalni vodič koji dobije preko 400.000 Britanaca, uzrasta od 18 do 30 godina, kao i promocija na sajtu www.gapyear.travel, koji svakog meseca ima preko 80.000 posetilaca.

Dodatak novina „Ruska Gazeta“ koji je bio posvećen Crnoj Gori. Logotip TOB-a bio je istaknut na naslovnoj stranici dodatka koji je izdat 7. marta, a urađena je dodatna distribucija na sajmu turizma u Moskvi, koji je održan do 11. do 14. marta. Ponuda je uključivala i: najavu dodatka na zvaničnom sajtu Ruske Gazete www.rg.ru putem banera, u trajanju od 7 do 14. marta. Ovaj vid promocije generiše oko 4 miliona impresija; a štampano izdanje je distribuirano ministarstvima i ambasadama u Rusiji, te Udruženju turističkih operatora u Moskvi.

National Geographic Traveller – turistička ponuda Budve promovisana je kroz dva izdanja časopisa – u izdanju “The Modern Family” koji se distribuira uz dnevni list „The Guardian“ i u izdanju NTG Collections – Cities Collection.

Unapređenje turističkog proizvoda i ponude grada

Sa ciljem unapređenja turističkog proizvoda Budve realizovano je postavljanje turističke signalizacije u Starom gradu Budve, kao i dijelu ruralnog područja.

U saradnji sa JU "Muzeji i galerije Budve" postavljena je dvojezična turistička signalizacija na važnim građevinama i trgovima u istorijskom jezgri. Turisti koji posjete Budvu će se sada na lakši način upoznavati sa kulturno-iskorijskim vrijednostima Starog grada, a projekat je od izuzetnog značaja i za njegov vizuelni identitet.

U okviru projekta označavanja ruralnog područja postavljena je turistička signalizacija u dijelu Paštrovića, tačnije u selima Kažanegre, Vojnići, Kuljače i Čelobrd. Postavljeno je ukupno petnaest putokaznih znakova koji upućuju na pomenuta sela, manastire, turističke kapacitete, pješačke staze, kao i ostali turistički sadržaj. Pored postavljanja tabli, o okviru ovog projekta uređena su dva vidikovca i postavljene tri klupe u tom dijelu rivijere.

Sa ciljem da se turistički valorizuje otvoreni prostor za potrebe turista i građana Turistička organizacija opštine Budva je započela dva društveno odgovorna projekta čija je realizacija u toku. U pitanju je opremanje dječjeg igrališta u prigradskom naselju Prijedor i adaptacija i valorizacija terena za male sportove u naselju Dubovica.

Manifestacije

Fešta od makarula - Fešta od makarula održana je 29. juna u Petrovcu, u organizaciji Turističke organizacije opštine Budva. Program je podrazumijevao degustaciju makarula sa pašticađom, tradicionalnog primorskog jela, defile i koncert Gradske muzike Budve, kao i nastup muzičkih klapa „Castel Nuovo“, „Škuribanda“ i „Maris“ duž petrovačkog šetališta. Petrovački ugostitelji pripremili su lokalni specijalitet i organizovali degustaciju ispred svojih restorana: „Tramontana“, „Mun“, „Bistro“, „Sunce“, „Katič“, „MTV“, „Orada“, „Lazaret“ i „Riva“. Organizovano je i takmičenje u najbolje pripremljenim makarulama sa pašticađom, a vrijedne nagrade odnijeli su restorani „Tramontana“, „Katič“ i „Sunce“.

Dan TOB-a i Dan Državnosti - povodom osnivanja Turističke organizacije opštine Budva i Dana državnosti, TO Budva je priredila manifestaciju koja je podrazumijevala niz koncerata 12. i 13. jula. U okviru manifestacije nastupali su Gradska muzika Budve, Aleksandra Radović, grupa Darka Rundeka, Nina Žižić i bend „Crveno i Crno“, dok je koncert Željka Vasića, planiran za 13. jul, odložen zbog vremenskih nepogoda. U okviru proslave jubilarnog, petnaestog rođendana Turističke organizacije opštine Budva, 12. jula na gornjoj terasi Hotela „Mogren“ upriličen je svečani koktel kojem su prisustvovali brojni funkcioneri, direktori javnih preduzeća, predstavnici privrede, novinari i kole ge, kako iz TO Budva, tako i NTO i lokalnih organizacija.

Dječji dani - U Petrovcu se od 12.do 16. avgusta na platou ispred Spomen doma „Crvena komuna“ održao festival „Dječji dani“, a manifestacija za najmlađe goste i mještane bila je organizovana i 17. avgusta, na Trgu pjesnika u Starom gradu u Budvi. Tokom šest dana trajanja manifestacije realizovane su zabavne večeri sa animacijom, različitim kreativnim radionicama, pozorišnim predstavama, muzikom i plesom.

Petrovačka noć - Tradicionalnu "Petrovačku noć" Turistička organizacija opštine Budva je organizovala 23. avgusta u cilju promovisanja prelijepog dijela paštrovske obale, uz bogatu ponudu ribe, vina i piva, kao i lokalnih slatkih specijaliteta. Program je počeo već u poslijepodnevnom satima sportskim takmičenjima na rivi, a bro nakon toga su morske specijalitete gosti mogli da probaju na platou ispred Spomen doma "Crvena komuna". Atmosfera u ovom predivnom primorskom mjestu je bila dodatno obogaćena primorskim melodijama ženske vokalne grupe "Harmonija" iz Budve. Nakon defilea petrovačkim šetalištem Gradska muzika Budve se u 20 sati predstavila i na glavnoj bini na šetalištu ispod hotela "Palas", na kojoj je nakon njih nastupila crnogorska pop rok pjevačica Milena Vučić. Zvijezda večeri, poznati kantautor Vlado Georgiev predstavio se petrovačkoj publici u 22 sata.

Etno večeri u Budvi - Turistička organizacija opštine Budva i ove godine organizovala je "Etno večeri" u Budvi i Petrovcu, koje su podrazumijevale nastupe muzičke klape "Castel Nuovo" i KC "Stara Budva" i to tokom jula, avgusta i septembra. Cilj ove manifestacije bio je da svim posjetiocima približi crnogorsku kulturu i tradiciju.

Podrška u organizaciji ostalih manifestacija

Fešta od ruštula - Peta "Fešta od ruštula" održana na Svetom Stefanu 01.06. u organizaciji NVO "Sveti Stefan – naš dom". Pored gastronomskog dijela programa gdje su posjetoci mogli degustirati paštrovske specijalitete, program je podrazumijevao i nastup Gradske muzike Budve, KIC "BudoTomovic" iz Podgorice, i NVO "Feštadjuni".

Budva beer fest – Prvi "Budva beer fest" održan je od 14. juna do 16. juna na stadionu "Lugovi" u Budvi. Pored bogatog pivskog asortimana, posjetoci su mogli da uživaju i u bogatom muzičkom programu. Tokom 3 dana, posjetioce su zabavljali: Željko Joksimović, "Plavi orkestar", "YU Grupa", "Akademia", "Riblja Čorba", "Zabranjeno pušenje" i mnogi drugi.

Montenegro sun reggae festival – Turistička organizacija opštine Budva podržala je 8. po redu, "Montenegro Sun Reggae Festival", koji je od 28. do 30. juna organizovao NVO "Urban Cult na bazenu "Rondo". Riječ je o jedinom festivalu ovog tipa u Crnoj Gori.

Medigames 2019. – Jubilarne, četrdesete igre medicinskih radnika "Medigames", održane su u Budvi od 22. do 29. Juna u organizaciji "Liberty international" d.o.o. Igre su okupile učesnike iz preko 40 zemalja svijeta. Pored Budve, gdje je održana većina takmičenja, podršku su dali Podgorica, Bar i Tivat. Organizacija ove manifestacije je korak naprijed u dijelu unapređivanja ambijenta za osnaživanje sporta, rekreacije i turizma u Crnoj Gori, i organizaciju međunarodnih sportskih i rekreativnih manifestacija.

Uspomene iz Crne Gore - Izložbe radova u Budvi, koje se realizovala u saradnji sa Turističkom organizacijom opštine Budva, od 25. do 30. avgusta, ispred Starog grada, od 18 do 23 časa. Projekat "Uspomena iz Crne Gore" ima za cilj promociju članova Klastera „Mojih ruku

djelo“, koji se bave starim zanatima, izradom suvenira i drugih umjetničkih rukotvorina, kako bi svojim originalnim radovima, kroz prodajne izložbe i brendiranje, doprili do što brojnije publike, i svoje rukotvorine predstavili turistima kao autentične i ručno rađene suvenire.

Pivo s apetitom - Jedinstvena gastronomska manifestacija „Pivo s apetitom“, u organizaciji pivare „Trebjesa“ i Udruženja šefova kuhinja Crne Gore, održana je u nedjelju, 26. avgusta od 19 sati na trgu ispred Starog grada u Budvi. Mirisi dobre hrane koju su spremali profesionalni kuvari privukli su veliki broj posjetilaca, a svi su uživali u spoju hrane, piva i muzike.

Tivat

Lokalna uprava u saradnji sa preduzećima i ustanovama čije je osnivač, kao i sa ostalim relevantnim službama uspješno je pripremila, te udruženom koordinacijom i realizovala ljetnju turističku sezonu 2019. godine.

Sam proces realizacije turističke sezone pratio je i Koordinacioni tim za praćenje turističke sezone, kojem su prisustvovali predstavnici svih relevantnih institucija i službi, a sve sa ciljem otklanjanja i prevazilaženja problema koji mogu uticati na nesmetano odvijanje turističke sezone.

Turistička organizacija opštine Tivat u potpunosti je realizovala planirani program manifestacija i događaja sa preko 300 dešavanja tokom ljetnje turističke sezone. Za bogat kulturni sadržaj bili su zaduženi JU Muzej i galerija Tivat i JU Centar za kulturu Tivat u saradnji sa Opštinom Tivat i strateškim investitorima Porto Montenegrom i Lušticom Development.

U toku je realizacija aktivnosti na rekonstrukciji putne infrastrukture, rekonstrukciji objekta Centra za kulturu, rekonstrukciji turističke signalizacije, adaptaciji objekta JU Muzeji i galerije.

Kvantitativni pokazatelji prometa i naplate turističkih taksi

Dolasci turista u opštini Tivat			Noćenja turista u opštini Tivat	
Mjesec/Godina	2019	2018	2019	2018
Januar	2402	2473	20316	20520
Februar	4198	2319	24094	19539
Mart	6870	3627	32698	27176
April	11554	5753	51646	37433

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2019. godine

Maj	12618	8964	69679	53250
Jun	19692	15659	135763	104994
Jul	30403	27708	267140	221620
Avgust	31823	28420	295253	240362
Ukupno	119560	94923	896589	724894
Index 2019/2018	126		123	

Problemi koje su naveli:

- Nedovoljna kontrola plovnih objekata i privezišta u tivatskom pomorskom akvatoriju
- Neuređen pomorski saobraćaj i nepostojanje jasno definisanih sidrišta u tivatskom akvatoriju
- Nedostatak uređenog obalnog područja sa isključivom namjenom javnog kupališta
- Bolja saradnja sa JP za upravljanje Morskim dobrom, posebno prilikom utvrđivanja Plana i programa privremenih objekata u zoni morskog dobra.
- Potreba za zadržavanjem komunalnog statusa lučice „Kalimanj“ prilikom koncesionog postupka
- Loša organizacija auto-taksi prevoza na aerodromu Tivat
- Izostanak blagovremene kontrole i uklanjanje ilegalnih objekata i inventara pretežno u zoni morskog dobra-selektivno postupanje inspeksijskih službi
- Potpuni saobraćajni disbalans na jadranskoj magistrali između opština Tivat, Kotor i Budva u periodu jun-septembar, uzrokovan slabom protočnošću i jadranske magistrale usled sve većeg saobraćajnog i turističkog prometa

Kotor- TO Kotor

Protekla turistička sezona u Kotoru je po svim aspektima bila bolja od prethodne. Na osnovu dobijenih podataka, u Kotoru je od 01. maja do 31. avgusta u kolektivnim vidovima smještaja boravilo 54879 turista što je za gotovo 70% više u odnosu na isti uporedni period prošle godine. U istom periodu ostvareno je 141 636 noćenja što je za 18,5% više u odnosu na uporedni period prošle godine. Kada je riječ o naplati boravišne takse, u periodu od početka maja zaključno sa 31. avgustom naplaćeno je 469.718 eura.

Što se tiče izletničkih posjeta, i u tom segmentu su zabilježili porast broja posjetilaca a samim tim i prihoda. Od početka maja zaključno sa septembrom Kotor je posjetilo 381 733 izletnika što je za 10% više u odnosu na isti uporedni period prošle godine. U tom periodu naplaćeno

je 349.831,50 € po osnovu izletničke takse. Razlika u broju izletnika i samoj naplati se pojavljuje iz razloga što TO Kotor izletničku taksu, osim gotovinski, najplaćuje i putem vaučera i fakturiše agencijama periodično pa pojedine fakture nisu još uvijek dospjele na naplatu.

Prema podacima dobijenim od Luke Kotor i u segmentima nautičkog i kruzing turizma bilježe porast. U Kotorsku luku su od maja do kraja septembra uplovila 324 velika kruzera sa 422 469 putnika. Broj kruzera je za 15% veći u odnosu na isti uporedni period prošle godine dok je broj putnika na kruzerima veći za 31%. Kada je u pitanju nautički turizam, tokom ljetnje turističke sezone (maj-septembar) u Kotorsku luku uplovilo je 1377 jahti sa 7789 putnika. Broj jahti je u odnosu na uporedni period prošle godine manji za 14%, dok je broj putnika na jahtama veći za 10%.

TO Kotor nema analitički podatak o broju posjetilaca gradskih zidina već samo ukupni podatak od početka godine do kraja septembra. U tom periodu je gradske zidine obišlo 169 511 posjetilaca.

J.P Vodovod i kanalizacija Kotor

Tokom ovogodišnje ljetnje turističke sezone došlo je do izražaja problematično vodosnabdijevanje na području Kostanjice, Morinja, u Lipcima i Strpu. Iako je ovaj problem višegodišnji, ove godine je problem vodosnabdijevanja prijetio da ugrozi čitavu sezonu. Naime, već više od deset godina stanje glavnog tranzitnog cjevovoda na ovom području je izuzetno loše. Zbog dotrajalosti cijevnog materijala (PVC i čelik) pritisak u cjevovodu je morao biti ograničen na 3 bara, što je uslovilo da se istim mogu snabdijevati samo objekti do 20 m iznad nivoa mora, a i ostali objekti bili su sa slabim pritiskom. Iz tog razloga ovaj cjevovod u suštini više nije tranzitni jer istim nije moguće dopremiti vodu do Risna, nego se njime snabdijevaju samo usputna naselja. Dotrajali cijevni materijal je uslovljavao i veoma česta pucanja cjevovoda, pa je zbog popravke i dugotrajnog punjenja sistema često izazivao cjelodnevne prekide u vodosnabdijevanju.

Imajući navedeno u vidu, kao i činjenicu da cijevni materijal i dalje postaje sve lošiji, može se očekivati da će sledeće godine vodosnabdijevanje na ovom području biti još gore. Potrebno je iznaći načina da se predmetni cjevovod što prije zamijeni, makar samo za Kostanjicu i Morinj, kao prvu fazu zamjene cjevovoda, čime bi se riješio problem za najveći dio stanovnika ovog područja.

Služba zaštite i spašavanja Kotor

U toku ljetnje turističke sezone u Službi spašavanja Kotor vršeni su stalni obilasci požarnih puteva i otklanjeni su nedostaci koji se odnose na neprohodnost. Kako u toku turističke sezone nije došlo do usvajanja budžeta tako su i aktivnosti službe po pitanju terenskog rada bili svedeni na minimum. Preko lokalnih medija informisano je stanovništvo o broju intervencija, materijalnoj šteti izazvanoj požarima.

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Svojim djelovanjem, Pomorski muzej Crne Gore Kotor zauzima značajno mjesto na kulturnoj mapi Crne Gore. U njemu se čuva i prezentuje kulturna baština, koja se odnosi na pomorstvo i pomorsku privredu. Ponikao je iz prve zbirke Bratovštine bokeljske mornarice, koja datira iz 1880. godine, a svoje pravo mjesto našao je u baroknoj palati Grgurina 1952. godine. Tokom 2019. godine nastavilo se na planu međunarodne i regionalne saradnje, a prvenstveno u okviru asocijacija ICOM-a i AMMM, čiji je Pomorski muzej Crne Gore član.

U 2019. godini Muzej je nastavio stručno obrađivanje, izučavanje i prezentaciju kulturne baštine pomorske prošlosti Boke Kotorske, promovisana su djela, kako autora iz Boke Kotorske, tako i iz okruženja. Takođe, obrađene su i nove bibliografske jedinice dobijene putem poklona, razmjene i kupovine.

JU „Pomorski muzej Crne Gore“ ostvario je takodje i velike broj turističkih posjeta:

- Broj turista sa audio gajdom iznosi 6.729
- Broj turista preko agencija iznosi 30.600
- Broj turista u manjim grupama iznosi 4.690
- Broj djece iznosi 2.490

Muzej je u toku 2019. godine prvenstveno obavljao poslove iz djelokruga svoga rada na osnovu Zakona o muzejskoj djelatnosti, Odluke o organizovanju Javne ustanove Pomorski muzej Crne Gore i Statuta Muzeja.

Luka Kotor AD

Za prvih devet mjeseci tekuće godine »Luka Kotor« A.D. je postigla izuzetne rezultate u pružanju usluga u međunarodnom pomorskom saobraćaju.

U ovom periodu u luku je uplovilo 366 brodova sa 469 171 putnika. Ukupan broj jahti za ovaj period iznosi 1504 sa prometom od 8 369 putnika. U odnosu na devet mjeseci prethodne godine kada je uplovilo 316 brodova sa 359 499 putnika, konstatovano je uvećanje od 15,66% za brodove i 30,51% za putnike sa istih. Gledajući evidenciju jahti primjećujemo smanjenje broja dolazaka istih za 10,79%, te povećanje putnika za 12,92%.

Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora

U toku ljetnje turističke sezone iz Direkcije za uređenje i izgradnju Kotora su izvršene sleće aktivnosti; sanacija kamenih potpornih zidova, parapeta i pločnika; izrada rigola i bankina uz lokalne puteve; košenje lokalnih puteva; sanacija udarnih rapa i kratkih dionica na lokalnim putevima; uklanjanje visokog rastinja i naraslih grana stabala uz lokalne puteve radi bezbjednosti odvijanja saobraćaja; izgradnja staze koja spaja gornji i donji put u naselju Dobrota; održavanje trotoara, uređivanje zelenih površina na više lokacija na teritoriji opštine Kotor i postavljanje horizontalne i vertikalne signalizacije.

Takođe, Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora je vršila redovno održavanje lokalnih puteva, čistoće na javnim površinama, čistoće duž šetne staze do tvrđave „San Đovani“, jave rasvjete, zelenih površina, atmosfernih kanala, trotoara, dječijih igrališta, autobuskih stajališta, svjetlosne, horizontalne, te vertikalne signalizacije, obezbjeđenje obilaska gradskih bedema duž šetne staze do tv tvrđave „San Đovani“, sa osiguranjem posjetilaca koji uredno kupe ulaznice.

Sekretarijat za kulturu Opštine Kotor

U toku ljetnje turističke sezone 2019. godine održane su sljedeće kulturne manifestacije: Međunarodni festival „KotorArt“; XVIII Međunarodni festival klapa Perast (od 27. do 30. juna, 2019. godine); XXVII Kotorski festival pozorišta za djecu (od 1. do 12. jula, 2019. godine); XVIII Don Brankovi dani muzike (od 13. jula do 13. Avgusta, 2019. godine); IX Pjaca od filozofa (10. i 11. avgust, 2019. godine); „Etno zbirka Radimiri“ (od 8. avgusta do 8. septembra 2019. godine); X Festival gudača (od 2. do 9. jula, 2019. godine); „SeaRock festival“ (20. jul, 2019. godine); Tradicionalni ljetnji kotorski karneval (od 1. do 3. avgusta, 2019. godine); Bokeljska noć (24. avgust, 2019. godine); XXII Internacionalna smotra mode (16. i 17. avgust, 2019. godine); Njegoševi dani (od 4. do 8. septembra, 2019. godine); „Kotorski krug“ (od 18. do 21. septembra, 2019. godine); Manifestacije u organizaciji JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ i Manifestacije u organizaciji OJU „Muzeji“ Kotor.

Osim gore navedenih kulturnih manifestacija, tokom ljetnje sezone realizovan je i veliki broj tradicionalnih manifestacija poput: Fešte Kamelija, Gađanje kokota, Kićenje mađa, Risansko veče, Fašinada, Prčanjski karneval, Kostanjada i mnoge druge.

OJU „Muzeji“ Kotor

U sezoni 2019. godine, Muzej grada Perasta posjetilo je preko agencija 10000 gostiju, dok je individualnih bilo 3300 odraslih, 52 dječijih i grupnih posjeta 247 osoba. Crkvu Sv. Pavla je posjetilo 2.340 posjetilaca; Crkvu Sv. Mihaila – Lapidarijum 1130 posjetilaca; Galeriju solidarnosti 1670 posjetilaca.

JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor

Ove godine je bila specifična situacija u kojoj je usred ljetne turističke sezone došlo do smjene vlasti, tako da je JU Kulturni centar bio u nezavidnoj situaciji u kojoj funkcioniše i ima redovan program, tako da Plan i program, ni Finansijski plan i program, još uvijek nisu bili predmet Skupštinske procedure.

Svejedno je veći dio planiranog programa ostvaren. Djelatnost centra je takve prirode da bi se mogla mnogo bolje turistički valorizovati. Najveći dio posjetitelja Kotora pripada tranzitnom turizmu, te nemaju baš priliku da posjećuju programe, budući da se programi uglavnom vezuju za večernje sate, kada su oni već napustili grad. Takođe, i sadržaji su uglavnom prilagođeni našem govornom području, te ne mogu ni očekivati veću posjetu stranih turista dešavanjima poput predstava, književnih večeri i sl.

Zadnjih godina su aktivnosti Centra u velikom dijelu ljetnje sezone podređene potrebama organizovanja programa Kotor Arta i Kotorskog festivala. Mišljenja su da bi pod hitno trebalo uraditi projekat rekonstrukcije Ljetnje pozornice, uz mogućnost natkrivanja, kako bi se programi mogli realizovati i u toku dana, kada je jako sunce ili kiša, što ne bi trebalo predstavljati problem u današnje vrijeme sa tehnologijom koju prosjeduemo. Postojeća sjedišta su, iako nova, u jako lošem stanju, jer su to sjedišta predviđena za čekaonice aerodroma, što će reći, da nikako ne smiju biti izložene elementima.

Manifestacije „Bokeljska noć“ i „Karneval“ imaju apsolutno najveću posjećenost. Bokeljska noć je godinama predstavljala krunu ljetne turističke sezone, i nakon nje bi sezona zamirala. Predlog kulturnig centra je da zgrade JU KC „Nikola Đurković“ Kotor i Ljetnja pozornica koju takođe koriste, konačno dođu na red za veća investiciona ulaganja, kako bi se veliki potencijal koji imaju što bolje valorizovao.

Takođe, predlog je i ulaganje više novca u manifestacije od velikog značaja za naš grad, a konkretno se misli na „Bokeljsku noć“ i „Karneval“.

DOO „Komunalno Kotor“ Kotor

DOO „Komunalno Kotor“ Kotor je u potpunosti odgovorilo obavezama iz domena svoje djelatnosti, posebno na aktivnostima na odvozu otpada sa teritorije opštine Kotor. Za period od 01.05. do 31.08.2019. godine sa područja ove opštine odvezene su sljedeće količine otpada po mjesecima: Maj 783,08 tona; Jun: 966,12 tona; Jul 1.029,72 tone; Avgust 782,12 tona. U istom periodu, za vrijeme trajanja turističke sezone prikupljeno je 69 tona kabastog otpada.

Smatraju da su svojim aktivnostima doprinijeli dobroj turističkoj sezoni i pored teškoća u pogledu određivanja lokacija za deponovanje kabastog otpada kao i odvoza otpada na deponiju „Možura“.

BAR

Lokalna uprava zajedno sa Turističkom organizacijom Bar, Javnim preduzećem “Kulturni centar” Bar i d.o.o. „Komunalne djelatnosti“ Bar u kontinuitetu sprovodi aktivnosti na unaprijeđenju turističke ponude u ljetnjem periodu. Izvještaj o rezultatima ljetnje turističke sezone su dostavili sagledan kroz tri oblasti: turizam, kultura, kao i održavanje komunalnog reda u toku ljetnje turističke sezone. Isti prikazuje realizovane aktivnosti u toku ljetnje turističke sezone, koje su zajednički doprinijele da Bar bude značajni primorsko-turistički centar.

Realizovane aktivnosti:

- Izrađen je dio reklamno propagandnog materijala za potrebe cjelokupne promocije, nastupa na sajmovima, distribucije materijala u turističko informativnim biroima.
- Internet promocija turističke ponude Bara vršena je putem websajta www.bar.travel, kao i kroz kontinuirane aktivnosti na društvenim mrežama.
- Promocija turističke ponude barske opštine na sajmovima na inostranom tržištu u saradnji sa NTO, LTO i turističkom privredom, u: Beču, Pragu, Beogradu, Minhenu, Berlinu, Moskvi, Kijevu, Štutgartu, Tirani, Bratislavi (TO Bar je bila organizator), Nišu, Celju, Ljubljani i Parizu itd.
- Promocije u zemljama okruženja su urađene sa NTO i LTO u: Beogradu - „Beogradski manifest“, Kragujevcu (TO Bar je bila organizator promocije), Novom Sadu, Subotici, Skoplju, Sarajevu i Banja Luci.
- U saradnji sa NTO ugostili su studentske grupe novinara i turoperatora iz: Brazila, Austrije, Rusije, Srbije, Francuske, Izraela, Njemačke, Španije, Poljske i Crne Gore, zatim blogerku iz Holandije, FIJET Srbija (u organizaciji TO Bar i TO Ulcinj), članove SAT emisije i Venecijanskog kluba, kao i druge delegacije.
- Davanje saopštenja, intervjua, TV i radio nastupi i druge redovne PR aktivnosti, press konferencije su obavljane u kontinuitetu.
- U cilju bolje informisanosti turista, prijave gostiju i naplate boravišne takse, tokom cijele godine radi Turističko informativni biro na Topolici, a tokom sezone radilo je još 10 Turističko informativnih biroa u: Virpazaru, Čanju, Sutormu (2), Šušnju, na autobuskoj stanici u Baru, Starom Baru, Dobroj Vodi, Utjehi i Ostrosu. Ukupno tokom sezone je radilo 11 TIB.
- Pokrenuta je akcija „Poštuj zakon, registruj smještaj. Prijavi turiste.“
- Održani su sastanci Koordinacionog tijela za pripremu i praćenje turističke sezone.

- Završeno je hortikulturno uređenje kružnog toka na Žukotrlci u cilju poboljšanja boravka turista i podizanja nivoa kvaliteta turističke ponude u gradu.
- U cilju popularizacije aktivnog odmora, u saradnji sa PK "Rumija", 19. maja je organizovana akcija "Pohod u planine".
- Organizovana je tradicionalna akcija "Za još ljepši grad"- izbor najljepše terase, balkona, vrta, bašte i parka u kategoriji fizičkih i pravnih lica koja je trajala od 01. maja do 15. juna 2019. godine. Završno veče akcije se održalo 10. jula, kada su dodjeljene nagrade učesnicima.
- Prve igre bez granica, "City Games", održane su u barskoj marini 28.06.2019.godine.
- Turama kroz kanjon rijeka "Bunar" i "Međurječ" nastavljena je promocija aktivnog turizma u zaleđu, ponude koja može doprinijeti poboljšanju uslova boravka turista.
- Četvrta kruzing sezona u Baru je otvorena 26.04.2019. U cilju promocije ponude grada Bara, zajedno sa kompanijom "Port of Adria", Barskom plovibom, turističkom agencijom „Allegra Montenegro“ i NVU "Klaster turizma i kreativne industrije Bar", organizovan je svečani doček kruzera. Od ove godine i Barska plovidba je počela sa prihvatom kruzera što dodatno govori o značaju razvoja ovog vida turizma.
- Za potrebe kruzing gostiju urađen je poseban flajer koji sadrži korisne informacije o atrakcijama koje ovi gosti mogu posjetiti tokom kratkog boravka u destinaciji. Preveden je na engleski i španski jezik.
- Anketiranje turista po TOMAS metodi vršeno je na području opštine Bar. Anketa se radila na sedam osnovnih lokaliteta na području opštine: Čanj, Sutomore, Šušanj, Topolica, Dobra Voda, Utjeha i Virpazar. Na osnovu ankete koja je sprovedena pozitivni komentari su se uglavnom odnosili na: kvalitet hrane u smještajnom objektu, ljubaznost osoblja, ljepote prirode i kraja, gostoljubivost lokalnog stanovništva itd. Od primjedbi se mogu izdvojiti: saobraćajne gužve, čistoća plaža, pretrpanost plaže plažnim mobilijarom, nedostatak parking prostora i dr.
- Za potrebe promocije turističke ponude grada pokrenute su promotivne kampanje na tržištima Srbije i BiH koje su rezultirale brojnim objavama kako u štamapnim tako i elektronskim medijima. Promocija je obuhvatila i dodatno angažovanje na društvenim mrežama.
- Tradicionalno, već 13. put uspješno je organizovana manifestacija „Ljeto sa zvijezdama“, tokom jula i avgusta, na Šetalištu kralja Nikole u Baru. Održano je 8 koncerata, na kojima su poznati izvođači različitih muzičkih žanrova svojim nastupima oduševili brojnu publiku koja je u dobroj atmosferi uživala u raznovrsnom programu.
- U saradnji NVU „Veliki Pijesak“ 3. jula organizovana je manifestacija „Noć Velikog pijeska“.
- U saradnji sa MZ Šušanj organizovana je manifestaciju „Šušanjska noć“, 14. avgusta.
- U saradnji sa MZ Spič i NVO „Udruženje Spičana Haj-Nehaj“ organizovana je manifestacija „Spičansko veče“, u Sutomoru 31. avgusta.

- Po prvi put je organizovan Festival grožđa 6. septembra, u Virpazaru, koji je označavao početak zvanične berbe grožđa.
- Javnim pozivom za valorizaciju kulturne baštine, koji se odnose na arheološka istraživanja, konzervatorske i restauratorske radove, rekonstrukciju i promociju kulturnih dobara na teritoriji opštine Bar, dodijeljena su novčana sredstva od dijela boravišne takse. Podržano je 6 projekata. U toku je realizacija, a rok za završetak istih je 15. januar naredne godine.
- Tradicionalno, 27. septembra, obilježen je Svjetski dan turizma. Tim povodom, održana se prezentacija rezultata ankete turista, njihovi stavovi i potrošnja u Baru za 2019. godinu, kao i panel diskusija na zvaničnu temu UNWTO-a "Radna snaga u turizmu-izazovi i mogućnosti".
- Povodom Svjetskog dana planete Zemlje u saradnji sa doo „Komunalne djelatnosti Bar“ realizovana je akcija „Za još ljepše obale“, sa ciljem uređenja priobalnog pojasa sadnjom određenih biljnih vrsta, kako bi ukazali na značaj plaža i podstakli i druge da na sličan način doprinesu podizanju kvaliteta turističke ponude.
- U cilju definisanja promotivnih aktivnosti za Novogodišnji hepening i narednu sezonu, održan je sastanak sa predstavnicima NTO-a i LTO-a, 11. oktobra u hotelu Kalamper&Spa.
- 15. oktobra u hotelu „Franca“ održan je radni sastanak sa Udruženjem privrednika iz Bara u cilju njihovog upoznavanja sa rezultatima ankete turista za 2019. godinu, kao i sumiranja rezultata ljetnje turističke sezone.

Turistički promet i finansijski pokazatelji:

- Ukupan broj registrovanih (presjek/brojno stanje) turista na dan 25.10.2019. je 2 398, što je 5 % više nego lani u isto vrijeme. Stranih turista je 2 269 ili 2 % više nego lani. Domaćih gostiju je 129, što je 87% više nego lani. U hotelima je 307, što je 9 % manje, a u privatnom smještaju je 2 091 gostiju, što je 7 % više nego lani.
- Kada govore o finansijskim pokazateljima, zaključno sa 25.10.2019. je evidentiran rast prihoda od boravišne takse i turističke takse i pad članskog doprinosa u odnosu na isti period 2018. godine:

Koncertni program je izvođen na lokacijama ispred Dvorca ili u balskoj sali Muzeja gdje je publika slušala neka od najvećih svjetskih imena klasične i džez muzike. Održano je 14 koncerata klasične i džez muzike koje je ispratilo 5.740 posjetilaca.

Književni program je ugostio istaknute domaće i regionalne autore koji su priredili 7 književnih večeri na kojima je prisustvovalo 450 ljubitelja književnosti.

Pozorišni program je obuhvatio 13 predstava od kojih 10 u takmičarskoj selekciji i 3 festivalske produkcije. Na ljetnjoj pozornici Doma kulture koja je adaptirana prošle godine kao i na sceni u Starom gradu Baru, Festival je ugostio kako domaće tako i eminentne pozorišne subjekte iz regiona čija ostvarenja je odgledalo 4.200 posjetilaca.

Likovni program je obuhvatio ukupno 5 izložbi koje je posjetilo 320 ljudi, a koje su uobličili predstavnici domaće i regionalne likovne scene. I ove godine je u okviru likovnog segmenta realizovana Kolektivna izložba barskih akademskih umjetnika u cilju afirmacije lokalnih autora.

Stari grad Bar je u periodu od juna do septembra 2019. godine posjetilo 77.833 turista, a u cilju normalnog funkcionisanja i pružanja usluga turistima izvršene su uobičajne djelatnosti.

U prigradskim naseljima Čanju, Mišićima, Sutomoru, Šušanju, Topolici, Velikom pijesku, Starom Baru idr. odrađene su sve aktivnosti u cilju bolje realizacije ljetnje turističke sezone. Te aktivnosti podrazumijevaju čišćenje i pročišćavanje šetalista, duž saobraćajnica, uređenje prostora (lokacija) na kojima su postavljeni kontejneri ili posude za odlaganje otpada, uređenje lokacija na kojima su postavljeni kontejneri, odvoz otpada i dr.

Ulcinj

Ukupan broj turista koji je posjetio Ulcinj u periodu od 01.05 – 30.09.2019.godine je 314.166 dok je broj ostvarenih noćenja u ovom periodu iznosio 1.548,331. Najviše dolazaka bilježe turisti sa Kosova 124.413, zatim Republike Srbije 33.751, Bosne i Hercegovine 31.502 i Njemačke 30.592.

Ostvareni prihod od poreza na nepokretnost iznosi 1.099.399,83 eura i manji je nego u 2018. godini za 12.167,85 eur. Ostvareni prihod od naplate turističke takse u periodu od 01.05-30.09.2019.godine iznosi 64.407,99 eur i manji je u odnosu isti period prošle godine za 832,82 eur. Ostvareni prihod od lokalne komunalne takse iznosi 65.501,08 eur i manji je za 22.643,61 u odnosu na ovaj period prošle godine. Ostvareni prihod od boravišne takse od 01.05 – 30.09.2019.godine iznosi 895.746.10 eur. Ukupan broj izvršenih inspeksijskih kontrola je 3484. Iz doo „Komunalne djelatnosti“ navode da je količina otpada u ovom periodu iznosila 9040.14 tona.

U toku ljetnje sezone Komunalna policija Opštine Ulcinj je vršila nadzor nad uzurpacijom i korišćenjem javnih površina, čistoćom grada, nad postavljanjem privremenih objekata na privatnom i opštinskom zemljištu, nad nepropisnim parkiranjem, bukom itd..

Herceg Novi

„Čistoća“ DOO

Kroz svoj Plan mjera i aktivnosti za turističku sezonu 2019. god. DOO „Čistoća“ je nastojalo da obezbijedi potreban nivo javne higijene grada i omogućiti, u domenu svoje djelatnosti, nesmetano odvijanje turističke sezone.

Zbog povećanja količine otpada tokom intenzivne turističke sezone, nerijetka je i pojava tzv. „divljih deponija“ na plažama, pored saobraćanica i na drugim mjestima – što nije isključeno i u periodu pred-sezone. U svrhu što kvalitetnije pripreme i odvijanja turističke sezone DOO „Čistoća“ u tom periodu povećava obim svih redovnih aktivnosti na čišćenju, održavanju i pranju javnih površina, odvozu i deponovanju otpada te zbrinjavanju napuštenih životinja.

DOO „Vodovod i kanalizacija“

Primarni cilj preduzeća „Vodovod i kanalizacija“ DOO u pogledu upravljanja sistemom snabdijevanja vodom za područje: Debeli brijeg – Kamenari, u visinskom pojasu od 0 do 350 mnm, područje Luštice koje se snabdijeva sa podmorskog cjevovoda u kumborskom moreuzu od „izlazne“ tačke Pristan u dužini 3,5 km ka Krašićima, za ljetnju turističku sezonu 2019.godinu bio je: Obezbjedeње ravnomjernog 24-ročasnog snabdijevanja vodom svih djelova Opštine, minimizacija, eventualnih (dnevnih, časovnih) restrikcija visočijim zonama snabdijevanja.

Zadaci postavljeni za realizaciju ovih ciljeva su: sektorisanje mreže ugradnjom novih ventila za razdvajanje zona i popravka postojećih ventila, maksimizacija operativnosti i efikasnosti radnih timova za sanaciju kvarova, smanjenje gubitaka u sistemu (vraćanje u sistem „izgubljene“ vode).

„Parking servis Herceg Novi“ DOO

Tokom 2019. godine uvedena je naplata u tri nove ulice sa ukupno 121 parking mjestom. U 2019. godini je izvršena nabavka četiri parkomata, koja su postavljena kod Tonsatija, u centru grada kod Gradske kafane, u ulici X Hercegovačke brigade i u Igalu kod Solemara, čime je značajno olakšano plaćanje parkinga stranim državljanima. Riječ je o centralnim lokacijama na kojima nema dovoljno kioska za prodaju parking karata. Nabavka i postavljanje istih, na četiri ključne lokacije, realizovana je prije početka turističke sezone.

S obzirom da je u strogom centru grada, pogotovo u periodu radnog vremena, nemoguće naći parking, Društvo je realizovalo uvođenje treće, plave zone tako da je zadržavanje u crvenoj zoni na parking mjestima ograničeno je na maksimalno dva sata. U centru Herceg

Novog ostaje crvena zona, a crvena zona u Igalu je sada plava zona. Žute zone su ostale nepromjenjene. Zastarjela oprema na parkiralištima i garažama u koju se već dugo godina nije ulagalo zbog nedostatke sredstava je obnovljena.

Takođe Društvo je obnovilo horizontalnu (razdjelne linije, ivične linije, linije vodilje, pješačke prelaze) i vertikalnu signalizaciju (znaci obavještenja).

U cilju pružanja bolje usluge građanima za mobilne telefone je kreirana aplikacija Easy Park koja pokazuje na kojim lokacijama je najlakše naći parking. Plaćanje je olakšano putem platne kartice tako da nema potrebe koristiti novac.

„Pomorski saobraćaj“ AD

Trajektni saobraćaj na relaciji Kamenari-Lepetane se odvijao bez prekida, non-stop, a broj trajekata u funkciji je bio prilagođen intenzitetu saobraćaja, bez zastoja. Trajekti se održavaju u skladu sa potrebama i standardima tako da su svi tehnički ispravni i bezbjedni. Neposredno, pred sezonu je obnovljena horizontalna signalizacija na prilazima trajektima. U periodu jun-septembar, bila su angažovana dodatna zaposlena lica - kontrolori, koja su vršila ispomoć prilikom kordinacije saobraćaja, uz pripadnike saobraćajne policije i stalno zaposlene radnike.

„Blue line“ DOO

Kao i svake godine i ove pred početak turističke sezone imali uspostavljen sezonski red vožnje na putnom pravcu Igalo – Kamenari – Igalo i Igalo – Meljine – Igalo, kao i prema prigradskim naseljima. Tako da su građani i turisti u Herceg Novom duž rivijere imali kontinuirani prevoz na svakih 20 minuta od 5:20 ujutru pa do 2 sata iza ponoći iz Igala i 2:45 sa Kamenara, takođe kružni autobus na liniji Igalo - Meljine - Igalo saobraćao je od 6:10 ujutru pa do ponoći, a i saobraćaj prema prigradskim naseljima bio je pojačan.

„Agencija za gazdovanje gradskom lukom“ DOO

I ove godine u cilju priprema za kvalitetno odvijanje nautičke sezone odrađeni su ronilački radovi na kontroli vezova (muringa) u luci, kontrola blokova, lanaca, konopa i gambeta za vez plovila, vodoinstalaterski radovi, elektro radovi kao i sitniji radovi na održavanju mobilijara. Uoči ove turističke sezone, ugrađena su i tri nova mostića (pingvina) za napajanje plovila električnom energijom i vodom i izvršena detaljna popravka svih elektro instalacija. Obnovljene su potpuno sve klupe, ofarbane su postojeće kapije i postavljene su adekvatne table koje definišu zone u Gradskoj luci i daju neophodne informacije kako korisnicima usluga Gradske luke tako i turistima koji posjećuju naš grad.

U cilju doprinosa afirmaciji i popularizaciji Herceg Novog kao nautičko turističke destinacije Agencija je ove godine bila domaćin i pomogla je u organizaciji više turističko nautičkih i sportskih manifestacija među kojima su najznačajnije regate, “Južnojadranska regata”, “Regata bokeških ostrva”, “Regata Stevo Kovačević”, “BIG GAME FISHING 2019” i “Skalinada”.

„Komunalno stambeno” DOO

U sektoru javne rasvjete je za vrijeme ljetnje turističke sezone odrađena antikoroziva zaštita, farbanje, ispravljanje rasvjetnih stubova na više lokacija, zamjena oštećenih stubova novim na više lokacija, izradjena je nova trasa rasvjete u Herceg Novom od Stanišića dubrave do magistrale i podzemnog voda i reperiranje postojećih rasvjetnih tijela. Takođe, odrađena je nova trasa rasvjete na Toploj III, sjeverno od Kineskog restorana kao i nova trasa rasvjete u Kamenarima, put prema crkvi Sv. Neđelje.

Sektor gradskog zelenila

U sektoru zelenilo za vrijeme ljetnje turističke sezone izvršeno je: redovno održavanje parkova, skverova, stambenih naselja (u smislu košenja, orezivanja živih ograda, polustablašica, visokih žbunastih biljaka, stablašica) sadnja sezonskog bilja na udarnim lokacijama u priobalju; sadnja sezonskog cveća u parkovima i na skverovima u potezu od ulaska u Bijelu do kraja Igalu; dendrohirurgija i uklanjanje svih uginulih palmi zaraženih crvenim palminim surlašem na svim javnim površinama, detaljna hemijska tretiranja svih palmi na javnim površinama koje još nisu napadnute crvenim palminim surlašem na svakih 20 dana, uređenje zelenih površina oko katoličke crkve u Starom gradu, uređenje skvera kod semafora, uređenje magistralnog pojasa ispod pešačkog nadvožnjaka kod zgrade MUP-a, uređenje zelene površine u Igalu, Obala Nikole Kovačevića ispred Omladinskog parka, uređenje zelene površine u Igalu, skver ispred “Tamarisa”, uređenje zelene površine u Igalu, površina između stambenih zgrada ul. V Crnogorske brigade.

Sektor lokalnih puteva i vodotokova

U sektoru lokalnih puteva i vodotokova izvršena je provjera stanja, čišćenje, popravka oštećenja i izrada novih slivnih rešetaka na atmosferskoj kanalizaciji na više lokacija, provjera stanja i čišćenje svih propusta, tumbina i kanala u sklopu lokalnih vodotokova, na više lokacija, popravka svih udarnih rupa na lokalnim gradskim ulicama – cca 50km, ažuriranje vertikalne i horizontalne signalizacije, zamjena dotrajalih saobraćajnih oznaka i postavljanje novih na lokalnim saobraćajnicama u potezu ispod magistrale – cca 50km, košenje putnog pojasa uz lokalne i nekategorisane puteve u naseljenim mjestima, uključujući i Njivički put do graničnog prelaza i Lušticu (cca 40km puta

Luštice) , košenje magistralnog pojasa na relaciji Kamenari – Debeli brijeg , dužine cca 20km,u više navrata, redovno košenje putnog pojasa u zoni Morskog dobra, redovno održavanje svih lokalnih puteva, stepeništa i pješačkih prolaza i staza u dužini cca 250km, redovno održavanje, čišćenje i košenje svih korita lokalnih vodotokova i kanala u dužini cca 19km, redovno održavanje kompletne atmosferske kanalizacije u dužini cca 17km, odvoz nelegalno deponovanog šuta sa javnih gradskih površina, izrada nove zaštitne ograde u Ulici Majki palih boraca.

U sektoru parkinga i tržnica izvršena je adaptacija i sređivanje pijace u Igalu.

Agencija za razvoj i zaštitu Orjena

Agencija je ovog ljeta u svojoj ponudi predstavila četiri pješačke ture, kojima se prezentuje planina Orjen i hercegnovsko zaleđe uopšte, a to su: Blago iz Srca Orjena (odlazak do Subrinog amfiteatra i prezentacija pravljenja koktela od snijega), Carev put (odlazak do Orjenskog Sedla, prezentacija pravljenja koktela od snijega, obilazak staze Ćesarev put); Hercegnovski vremeplov (pješačka tura iz centra grada do Kamenog uz zanimljivu i manje poznatu stranu istorije ovog podneblja); Selo Žlijebi (odlazak do sela Žlijebi panoramskom stazom Spile, obilazak kamenog sela).

Turisti posjetioci orjena su bili iz čitavog svijeta a najviše ih je bilo iz Rusije (40,91%) dalje redom Finske (18,18%), Australije (4,55%), Švajcarske (4,55%), Francuske (4,55%), Velike Britanije (4,55%). Iz Crne Gore i regiona je bilo (22,71%).

Od ove godine Avanturističkim parkom gazduje Agencija za razvoj i zaštitu Orjena.Ukupan broj posjeta tokom ljetnje sezone je:

Mjesec	Djeca	Odrasli	Posjetioci	UKUPNO
JUN	245	124	31	400
JUL	298	159	173	630
AUGUST	319	145	131	595
SEPTEMBAR	213	93	139	445
UKUPNO	1075	521	474	2070

Korisnici parka su djeca i odrasli koji su koristili sprave, dok su posjetioci osobe koji su bili u parku a iste sprave nisu koristili

Turistička organizacija Herceg Novi

Tokom ljetnje turističke TO Herceg Novi je promovisala i pomagala u organizaciji manifestacija koje su od velikog značaja za promociju Herceg Novog: Dani ruske kulture u Herceg Novom, manifestacije po mjesnim zajednicama, nastupi grupe La Rose, Jutro uz Castel Nuovo, organizacija Bazara domaće trpeze i Bazara domaćih proizvoda, Operosa festival, Guitar Art, Regate, Dani muzike, Big game fishing, Hercegnovski strip festival, Međunarodni sajam knjiga "Trg od knjige", Međunarodni festival klapa, Međunarodni moto skup, Međunarodni festival horova, Jazz bay i Filmski festival.

Na tri lokacije postavljena su tri pokretna pulta za pružanje informacija turistima gdje su se turistima nudile pogodnosti za posjetu gradskih atrakcija i ponuda suvenira grada (magnet i figure), cegeri, knjige Slikovni leksikon Herceg Novog i Andrić u Herceg Novom.

Tokom turističke sezone radilo je 16 turističko-informativnih biroa kao i dva info punkta na Žanjicama i Rosama, isto tako su otvorena dva nova info punkta za naplatu boravišne takse za plovne objekte i to Marina Lazure i Marina D Portonovi.

Na Savinskoj dubravi postavljen je mobilijar, putokaze i info table, urađene su i ostale aktivnosti koje predviđene projektom po javnom pozivu NTO i MORT-a.

Angažovni su i novinari, studijske grupe i blogeri sa značajnih emitivnih tržišta, jer se pokazao kao uspješan i povoljan način promovisanja.

JUK Herceg fest

Zvanična sezona počela je 21. juna koncertom „Buđenje ljeta“ u ranim jutarnjim časovima na tvrđavi Forte Mare. Od 21. do 23. juna u amfiteatru Dvorane Park održan je MORŽ -festival urbane kulture.

Od 10. do 20. jula održao se Međunarodni festival klasične muzike „Dani muzike“. Nosilac projekta je Boris Kraljević, u saradnji sa JUK Herceg Fest.

Tokom turističke sezone održani su se koncerti u Dvorani Park i na tvrđavama Kanli kula i Forte Mare, književne večeri, večeri operskih arija, manje pozorišne forme, filmske projekcije, izložbe i drugi kulturni sadržaji. Kada je riječ o koncertima, JUK Herceg fest je bio domaćin svjetskoj zvijezdi fado muzike Dulce Pontas, a tu je neophodno pomenuti i Ramba Amadeusa, Vlada Georgijeva, Konstantina Kostjukova, Mjesnu muziku Đenović, Little Nork Montenegro Group, VIS La Rosa band, vokalnu grupu LIRA i druge.

JU Gradski muzej „Mirko Komnenović” i Galerija „Josip Bepo Benković

U vremenskom periodu od 01. maja do 30.septembra 2019. godine realizovala je 21 manifestaciju; izložbe slika, crteža,grafika, ikona, karikatura, tapiserija, promocije knjiga, koncerti, svečanosti, itd

Služba komunalne policije i inspekcijaskog nadzora

Jedna od novih aktivnosti koja je ove godine preduzimana odnosila se na ugradnju limitatora jačine zvuka koji su postavljeni u svim ugostiteljskim objektima koji su pozicionirani na Šetalištu V Danica i Obali Nikole Kovačevića, a sve u cilju ispunjavanja uslova za zaštitu od buke i samim tim povećanja kvaliteta života.

Sekretarijat za finansije i lokalne javne prihode

Sekretarijat za finansije i lokalne javne prihode ostvario je u periodu od devet mjeseci 2019. godine sledeće poslovne rezultate: naplata boravišne takse je povećana za 30,22%; turističke takse **26,44 %**; dok je upata članskog doprinosa uvećana za **17,02%**.

Turistička inspekcija

U okviru Odjeljenja za inspekcijaski nadzor, na poslovima kontrole obračuna i naplate boravišne takse, pored stalnih službenika, u periodu od 01.06 do 30.09.2019.godine bilo je angažovano još 10 službenika sa VSS,odnosno 8 usmjerenih na vršenje inspekcijaskog nadzora kod izdavaoca privatnog smještaja – fizičkih lica i 2 za vršenje kancelarijskih kontrola obračuna i naplate boravišne takse i vršenja administrativno-tehničkih poslova.Ukupan broj izvršenih inspekcijaskih pregleda u navedenom periodu bio je 5022, od toga 617 kod pravnih lica i 4405 kod fizičkih lica.

Sekretarijat za turizam, ekonomski razvoj i preduzetništvo

Ukupan broj izdatih odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima je 83 rješenja; prevoz putnika brodom 41 rješenje; ugostiteljske djelatnosti 144 rješenja; terase 17; prijave za renta car 13; prijave trgovine 348; prijave zanata 69.

U organizacionoj jedinici turizma u 2019.godine izdato je 741 odobrenje za pružanje usluga u individualnom smještaju. U predmetu izdavanja odobrenja za muziku rješeno je 68 , za produženo radno vrijeme rjeseno je 22 rješenja.

JZU Dom zdravlja Herceg Novi

Shodno potpisanom sporazumu zdravstvena zaštita djece i odraslih se obavljala svakim radnim danom (subotom, nedeljom i praznikom) u vremenu od 7,00 do 21,00 čas u Centralnoj zgradi Doma zdravlja Herceg Novi. Osim turističke ambulante turisti su primani i u svim ambulantama izabranih doktora, svakim radnim danom od 07,00 do 21,00 časova.

Služba zaštite i spašavanja

Izrađen je Plan aktivnosti Vatrogasne jedinice kao djela Službe zaštite i spašavanja Opštine H.Novi za ljetnju sezonu 2019.godine kao i obilazak šumko-zelenih kompleksa i utvrđeno je stanje kao i mjere sa ciljem smanjenja opasnosti od nastanka požara (čišćenje grana i korova); i realizovane su aktivnosti predviđene pomenutim Planom.

Uprava policije – Centar bezbjednosti Herceg Novi

Na osnovu analiza stanja i kretanja kriminaliteta, prekršaja iz oblasti JRM i bezbjednosti drumskog saobraćaja, sačinjen je adekvatan plan rada za sezonu.

Tokom turističke sezone na nivou Uprave policije formiran je štab „Ljeto 2019”. Iz drugih organizacionih cjelina Uprave policije na ispomoć u CB Herceg Novi je upućeno 15 policijskih službenika i 3 policijska službenika iz susjednih država.

Kontinentalne opštine

Glavni grad Podgorica

Evidencija turističkog prometa

BROJ TURISTA I NOĆENJA

PERIOD	BROJ TURISTA	INDEX 18/17	BROJ NOĆENJA	INDEX 19/18
MAJ 2019.	16.756	115	27.278	124
JUN 2019.	18.653	108	31.273	117
JUL 2019.	20.664	108	31.768	101
AVGUST 2019.	21.711	113	38.559	106

Tabela 1: Broj turista i noćenja tokom ljetnje turističke sezone 2019. po mjesecima sa indeksom promjena

TURISTIČKI PROMET U GLAVNOM GRADU	01. MAJ – 31. AVGUST 2019.	INDEX 19/18
BROJ TURISTA	77.793	111
BROJ NOĆENJA	128.878	111

Od 01. maja do 30 septembra t.godine prihod TO Podgorica po osnovu naplate boravišne takse za period maj-septembar 2019. godine je bio 186.930.19 eur, što je za 35 % više u odnosu na isti period prethodne godine.

Prihod TO Podgorice po osnovu naplate članskog doprinosa za period maj-septembar t.g je bio 88.094,75 što je za 30% više u odnosu na isti period prošle godine.

EU i drugi projekti

U okviru projekta prekogranične saradnje HR-BIH-CG – IPA RITOUR:

- ❖ **Turistička valorizacija arheološkog lokaliteta Duklja** - Na lokalitetu su postavljene info table, klupe, kante, česma, hodna staza, a ograda oko lokaliteta u potpunosti je renovirana. Takođe, urađena je i dvojezična brošura o Duklji koja će biti distribuirana posjetiocima i turistima, a postavljen je i info punkt u cilju pružanja informacija i bolje evidencije posjeta;
- ❖ **Regionalna kajak regata Podgorica 2019** – Događaj je organizovan sa ciljem promocije vodnih potencijala grada, kao i potencijala za razvoj selektivnih oblika turizma i organizovanje ne samo regionalnih, već i međunarodnih regata i takmičenja u kajaku, a okupio je veliki broj takmičara iz zemlje i Regiona;
- ❖ **Strategija turističkog razvoja Podgorice kao Glavnog grada** – Nakon urađenog projektnog zadatka i izbora stručnog konsultanta održane su dvije rasprave stručne javnosti, a u toku je izrada finalne verzije dokumenta koji će dati potpuno nove smjernice u daljem turističkom razvoju Podgorice.

Dizajn nove turističke mape Podgorice – Nakon izrade mape sa detaljnim ilustracijama i preporukama, distribucija iste putem city lightova na nekoliko lokacija u gradu.

Turistička signalizacija - Službe i preduzeća Glavnog grada, u prvom redu Služba glavnog gradskog arhitekta, Sekretarijat za saobraćaj, Turistička organizacija Podgorice i gradsko preduzeće Putevi, u prethodnom periodu radili su na kompletnom redizajnu turističke signalizacije.

U saradnji sa eksternim stručnjacima iz oblasti dizajna, a uz poštovanje zakonske regulative koja uređuje ovu oblast u smislu oblika, dimenzija i sadržaja turističke signalizacije, urađen je redizajn piktograma. Korišćeni su motivi iz Podgorice, tako da je signalizacija u glavnom gradu Crne Gore dobila na originalnosti i prepoznatljivosti.

Manifestacije u organizaciji TO Podgorice: *Dan patišpanja (maj); Dan krapa (jun); Međunarodni dan joge (jun); Najljepša bašta Podgorice (jul); Ajmo na Moraču (avgust); Regionalna kajak regata Podgorica 2019 (avgust).*

Podrška TO Podgorica manifestacijama: **Podgorički prolječni Pazar** (maj); **Proslava Dana nezavisnosti u Pogorici** (maj); **Podgoričko kulturno ljeto** (maj-septembar); **Profi Boks PODGORICA 2019** (jun); „**City Groove**“ **muzički festival** (jun); „**Shopping day**“ – **saradnja sa Modnom komorom Crne Gore** (jun); **Festival kratke priče „Odakle zovem“** (jun); **Čiker MTB Maraton** (jun); **Proslava Dana državnosti u Podgorici** (jul); **SOS za Skadarsko jezero** (avgust); **Dan sunca** (septembar); **Festival „Oda životu“** (septembar); **Dječija nedjelja** (septembar); **Diskonektuj se** (septembar); **Dan otvorenih vrata** (septembar); **Podgorički dani meda** (septembar).

Studijske posjete novinara iz Poljske (maj); Austrije (jun); Velike Britanije (jun); Njemačke (jun, septembar); Srbije (jun); eminentnih turoperatora iz Rusije (jun); i iz Turske (septembar).

Promotivni izleti do arheološkog lokaliteta Duklja za sugrađane i turiste (svaka subota u junu; Hiking tura Gorica-Malo brdo-Duklja (jun); Promotivni izlet – Panoramski put Krug oko Korita za predstavnike institucija, turističke privrede i medija (jul).

Promotivne aktivnosti i sajamski nastupi

- **Redizajn promotivnog materijala TO Podgorice** – katalog turističke ponude i smještaja;
- **Rad info punktova tokom ljetnje turističke sezone** – pored postojeća dva u centru grada, turisti su mogli dobiti sve neophodne informacije na još nekoliko najfrekventnijih lokacija u gradu - info punktovi na aerodromu, željezničkoj i autobuskoj stanici;
- **Evidencija turističkog prometa** – svakodnevno;
- **Regionalna RoadShow kampanja** – Beograd;
- **TOP RESA 2019** - sajamski nastup u Parizu;
- **Sajam privrede u Celju i Dani Crne Gore u Ljubljani** (septembar).

PR i medijsko oglašavanje

- Promocija svih aktivnosti TOP-a u štampanim i elektronskim medijima kroz intervju, saopštenja, izjave i gostovanja;
- Promocija potencijala Glavnog grada u inostranim onlajn i štampanim magazinima;
- Angažovanje privatne TV agencije u cilju bolje promocije određenih događaja i manifestacija u domaćim i inostranim medijima.

Nedostaci koje su naveli: Nepostojanje autobuske linije za aerodrom „Podgorica“ i mjenjačnice na aerodromu; postojanje divljih deponija na određenim lokacijama (izlasci/ulasci u grad); postojanje velikog broja nelegalnih izdavalaca privatnog smještaja; loša naplata članskog doprinosa.

Prijestonica Cetinje

U Prijestonici Cetinje brojke ostvarenih posjeta i noćenja posjetilaca svjedoče o još jednoj i više nego uspješnoj sezoni i uporednom analizom se dolazi do rezultata koji potvrđuju kontinuirani rast kada je riječ o broju turista koji posjete Prijestonicu. Naime, za navedeni period evidentiran je rekordan broj turista i ukazuje na ekspanziju izletničkog turizma.

Uprkos činjenici porasta broja ostvarenih noćenja, u odnosu na prethodnu godinu, iz Prijestonice navode da u potpunosti nisu zadovoljni sa tim stanjem. Zapravo, mišljenja su da je ta brojka na terenu mnogo veća od zvaničnih podataka. Da je to zaista tako potvrđuje sve veći broj neregistrovanih izdavaoca privatnog smještaja koji svoj proizvod plasiraju putem servisa za oglašavanje privatnog smještaja (booking, air bnb, trip advisor...). S tim u vezi, u više navrata su u javnom diskursu iskazali nužnost što hitnijeg rješavanja ovog gorućeg problema.

Od projekata koji su realizovani u 2019. godini su najznačajniji: Monografija Cetinje – Istorija i kultura; Kulturni vodič (mjesečni informator svih kulturnih dešavanja na teritoriji Prijestonice), Turističko obilježavanje kulturnih dobara (mapiranje i turistička signalizacija kulturno-istorijskih znamenitosti na teritoriji gradskog jezgra).

Iz ovogodišnje tradicionalne manifestacije „Ljeto u Prijestonici“ izdvajaju: u prvom redu Montenegro Beer fest kao jednu od manifestacija koja se po prvi put organizovala u Crnoj Gori, kao i koncert Muzika na crnogorskom dvoru i Cetinjani svom gradu. Osim navedenih tu su koncerti kojima se proslavljaju najslavniji datumi crnogorske istorije (proslava Dana nezavisnosti /koncert Parnog Valjka/, proslava Dana državnosti /koncerti Kic pop hora i Sergeja Četkovića/) ali isto tako i manje priredbe, izložbe i aktivnosti kojima se njeguju najljepše osobenosti Cetinja. U ovoj godini je u svojstvu organizatora, suorganizatora, pokrovitelja, sponzora ili podrške realizovano preko 50-tak raznih manifestacija i time se može konstatovati najaktivniji angažman Turističke organizacije Prijestonice Cetinje od njenog osnivanja.

Sa aspekta bolje pripreme za narednu godinu smatraju da bi bilo optimalno usaglasiti datume/termine većih manifestacija kako se iste ne bi preklapale i time bili konkurentni jedni drugima uvažavajući činjenicu da bi događaji bili posjećeniji ali i ukupna ponuda Crne Gore raznovrsnija.

Problemi koje su naveli su: psi lutalice kojih na cetinjskim ulicama ima sve više, kao i taksisti (pojedinci) na čije poslovanje imaju konkretne primjedbe. One se odnose na naplatu mnogo veću od uobičajene tarife, neljubaznost... Ipak, treba istaći da su to zaista pojedinačni slučajevi i ne treba taj problem generalizovati jer ne oslikava ukupnu taksi uslugu na području Prijestonice.

Pored gore navedenih, u Prijestonici Cetinje održano je i niz manifestacija i događaja: Biciklijada II 2019, „Divizija basket 2019“, „Trofej Prijestonice 2019.“, VII kik boks turnir, Sajam suvenira, rukotvorina i zdrave hrane, Obilježavanje svjetskog dana muzike i otvaranje „Ljeta u Prijestonici“ - „Muzika na crnogorskom dvoru“, Podrška u realizaciji emisije „Top Gear“, „Biciklom kroz Srbiju i CG“, biciklistički maraton, „Lovćen 2019“, međunar. auto-trka, Promocija Monografije „Cetinje, istorija i kultura“, „Korak naprijed“, završni koncert, Cetinje X festivala gudača-Perast, "Miris lipa i meda", 23. izdanje; koncert povodom Dana državnosti; Kic pop hor/Sergej; „Orlov krš 2019.“, II turnir u malom fudbalu; Šanta panta, zabavni dječiji program; Tamo će se gusle čuju, kultur-umjetn. prog. za odrasle; Štrumfovi, zabavni dječiji program; Mladi sviraju, muzički program za djecu i odrasle; Tačke iz vrtića, zabavni dječiji program; Starogradska muzika, muzički program za odrasle; Dječiji ansambl KUD „Njegoš“, zabavni dječiji progr; Dobro večer džezeri, muzički program za odrasle; dječije radionice, edukativno-zabavni dječiji program; Cetinjski muzički kolaž, muzički program za odrasle; Kids party, zabavni dječiji program; Šah mat, sportsko-edukativni progr. za djecu i odrasle; Igre iz djetinjstva, zabavni dječiji program; Muzika i mi, muzički program za odrasle; Montenegro beer fest; Forteca Međunarodni Festival 2019. Cetinje; Ljetni kamp kamernе muzike, završni koncert

Nikšić

Zvanični statistički podaci o dolascima i noćenjima turista u kolektivnom smještaju koje objavljuje Uprava za statistiku Crne Gore pokazuje da je u period od januara do avgusta 2019. godine u Nikšiću zabilježen 8971 dolazak i ostvareno je 14655 noćenja. U odnosu na isti period prošle godine to predstavlja rast u broju dolazaka od 34,4 % i pad u broju noćenja od 5,6 %.

U isto vrijeme u registrovanom privatnom smještaju, po podacima TO Nikšić, u periodu od januara do avgusta 2019. godine bilježi se rast od 162,1 % kada su u pitanju dolasci 160,4 % .

Aktivnosti koje su realizovane u toku ljetnje turističke sezone su: sanacija udarnih rupa na opštinskim putevima, postavljanje nove I održavanje postojeće signalizacije, održavanje opreme puta, uređenje I redovno održavanje zelenih površina, održavanje opštinskih puteva, drugih javnih površina, održavanje javnih česmi i fontana, završetak radova na rekonstrukciji rodne kuće "Save Kovačevića", izgrdanja prilaznih staza Hadži - Ismailovom mostu, odžavanje prilazno izlaznih puteva gradu, izgradnja vodovoda u selima Bršno i Laz, završetak radova na sekundarnoj mreži vodovoda Vračenovici.

Danilovgrad

Iz Lokalne turističke organizacije Danilovgrad dostavili su izvještaj o realizovanim aktivnostima tokom trajanja ljetnje turističke sezone, od kojih izdvajaju postavljanje info punktova namijenjenih za naplatu izletničke takse, kao i za pružanje informacija turistima. Zatim, ažuriranje web portala i društvenih mreža. Zatim aktivnosti na izradi propagandnog materijala sa najpoznatijim motivima Opštine, kao i magneti. TO

Danilovgrad vodi prijavu i registraciju stranaca tokom cijele godine, dok su te aktivnosti tokom ljetnje turističke sezone pojačane. U Opštini Danilovgrad se nalaze dva hotela i to hotel „Sokoline“ koji raspolaže sa pet dvokrevetnih soba i dva četvorokrevetna apartmana i u ovom hotelu tokom ljetnje turističke sezone ostvareno je 617 dolazaka odnosno 1.122 noćenja. Hotel „Perjanik“ raspolaže sa osam dvokrevetnih soba, šest trokrevetnih i dva četvorokrevetna apartmana. U njemu je tokom sezone ostvareno 740 dolazaka odnosno 2.355 noćenja. LTO Danilovgrad je predstavila turističku ponudu na 41. Međunarodnom sajmu turizma u Beogradu, a takođe u saradnji sa klasterom „Probaj domaće“ učestvovali su na Sajmu vina „Beowine“. Učestvovali su i na konferenciji o turizmu u Banja Luci. I ove godine tradicionalno su održane brojne manifestacije koje su okupile veliki broj posjetilaca.

Sjeverne opštine

Žabljak

Iz Opštine Žabljak navode da prema podacima TO Žabljak, svakog mjeseca u toku ljetnje turističke sezone zabilježen je porast prijavljenih gostiju za oko 30% , što govori da se predano radi na suzbijanju sive ekonomije. U NP Durmitor je prodato preko 250.000 ulaznica u periodu od aprila do oktobra, dok je TC Durmitor radio od juna do oktobra i njihove usluge je koristilo preko 20.000 turista. Broj registrovanih domaćinstava koja nude usluge smještaja je u konstantnom porastu. Ljeto u Žablaku su zabilježile brojne kulturne i sportske manifestacije. Posebno je interesantan bio festival „Wild beauty art“, sa svojim muzičkim programom na najatraktivnijim lokacijama u NP Durmitor. JU Centar za kulturu je organizovao brojne književne večeri.

Primjedbe turista uglavnom su se odnosile na nedostatak javnih toaleta, loše uređenu autobusku stanicu, nedostatak korpi za odlaganje smeća, loše markirane i neobilježene staze kao i na nedostatak parking prostora.

Kolašin

U Kolašinu je tokom ljetnje turističke sezone realizovan veći broj manifestacija i događaja. Svi događaji bili su organizovani u saradnji Turističke organizacije Kolašin, Opštine Kolašin, NVO sektora kao i istaknutnih pojedinaca i privrednika.

Početak ljetnje turističke sezone pratili su veoma loši vremenski uslovi, sa hladnim vremenom i kišnim intervalima, koje je prouzrokovalo da veliki broj ljudi naročito iz Crne Gore ne planira ili otkáže dolazak u Kolašin. Turistička organizacija Kolašin je pred početak ljetnje sezone organizovala niz sastanaka sa turističkom privredom grada na kojima su razmatrana brojna pitanja i problemi sa kojima se susreće cjelokupna turistička privreda grada.

Organizovan je veliki broj sastanaka sa lokalnom upravom i izdavaocima smještaja u cilju poboljšanja ukupne turističke ponude, smanjenju broja neregistrovanih izdavaoca smještaja kao i poboljšanja naplate boravišne takse. U Kolašinu su uoči i tokom ljetnje sezone održane brojne manifestacije i događaji:

- Ljetnju sezonu obležilo je otvaranje žičare na ski centru Kolašin 1600 za panoramsko razgledanje planine Bjelasice. Skijališta Crne Gore su u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i NTO Crne Gore 06. jula organizovali promociju ljetnje sezone na novom skijalištu Kolašin 1600. Posjetioci su mogli da uživaju u muzičkom programu poznate regionalne zvijezde Hari Mata Hari. TO Kolašin je ovaj događaj podržala besplatnim autobuskim prevozom građana i turista sa gradskog trga do skijališta i nazad.
- U periodu od 08. do 13. maja u Kolašinu su boravili studenti ASK karavana. U pitanju su studenti arhitekture iz EX YU zemalja i Crne Gore. Organizator Arhitektonski fakultet Univerziteta Crne Gore uz podršku TO Kolašin i Opštine Kolašin.
- U organizaciji opštine Kolašin, Fudbalskog saveza Crne Gore, Uprave za imovinu i Turističke organizacije Kolašin u periodu od 10.juna do 01.jula održan je turnir u malom fudbalu.
- U organizaciji sportsko-rekreativnog društva „M&M Iskra“ iz Podgorice i Turističke organizacije Kolašin održan je i internacionalni festival „Joga Fest-Kolašin 2019“ u periodu od 29.06. do 11.07.2019. godine.
- U periodu od 29.06.do 11.07.2019. održan je V internacionalni košarkaški kamp „Kolašin 2019“.
- U organizaciji biciklističkog kluba Čiker iz Kraljeva u Kolašinu su 28.06. boravili učesnici VIII „Čiker MTB maratona“ i na taj način promovisli turističku ponudu grada. Pomenuta biciklistička trka svoj start je imala 23. juna iz Kraljeva a završila se u 02. jula u Tivtu, sa više od 150 učesnika.
- U periodu od 26. jula do 20. avgusta održan je VI međunarodni festival alternativnog teatra „Korifej-Kolašin 2019“. U fokusu festivala su bili ulični performansi, filmske projekcije, pozorišne predstave, izložbe, radionice, dječje predstave. Organizatori festivala su bili opština Kolašin i NVO „Korifej teatar“ iz Kolašina.
- U Kolašinu su 28. i 29. jula boravili predstavnici Agro TV povodom snimanja emisije o Kolašinu koja se emituje na teritoriji Crne Gore, Srbije i Makedonije. Emisija je kolažnog tipa i na najbolji način afirmiše i predstavlja poljoprivredne potencijale, kao i turističku ponudu ovog kraja. Na teritoriji naše opštine posjetili su brojna seoska domaćinstva, udruženja proizvođača lisnatog sira, pčelare i etno sela. Posjetili su i brojne turističke i kulturno istorijske spomenike. Posjetu je organizovala opština Kolašin uz podršku Turističke organizacije.

- U periodu od 01. do 07. avgusta u Kolašinu je održan V internacionalni „Etno-Kamp Kolašin 2019. Tokom kampa su promovisane nematerijalne, kulturne vrijednosti, igre i pjesme kolašinskog kraja.
- U organizaciji Turističke organizacije Kolašin a uz podršku NVO Natura i Opštine Kolašin, na glavnom gradskom trgu održana je 17. avgusta jednodnevna manifestacija „Pazarni dan“. Manifestacija je praćena izložbom suvenira i domaće radinosti, degustacijom tradicionalnih crnogorskih jela a održan je i mini sajam ljekovitog bilja, meda itd.
- U Kolašinu je 17.avgusta održan prvi „Bjelasica Ultra Trail 2019“ planinski maraton namijenjen za profesionalne i rekreativne ljubitelje trčanja, porodice i djecu uzrasta do 12 godina. Organizator NVO New Beginning uz podršku Turističke organizacije i opštine Kolašin.
- U organizaciji plesnog kluba „Tango i Tačka“ iz Podgorice 24. avgusta u hotelu Bianca kao i u NP Biogradska gora održani su tango vikendi. Podršku su pružili hotel Bianca, restoran Biogradsko jezero, Opština Kolašin i Turistička organizacija.
- U organizaciji biciklističkog kluba MFR- Tempo iz Podgorice 31.avgusta u Kolašinu je održana II biciklistička MTB trka „Uhvati tempo“.
- U Kolašinu je 06. i 07. septembra održan prvi festival etno-grupa i solista. Na festivalu su nastupali renomirani ansambli iz naše zemlje i regiona. Organizatori festivala su bili opština Kolašin i JU Centar za kulturu.
- U organizaciji karate kluba Gorštak, u Kolašinu je 12.oktobra održan međunarodni karate turnir „Kolašinski pobjednik 2019“ koji je okupio više od 500 takmičara. Pokrovitelji Opština Kolašin i Turistička organizacija Kolašin.
- U saradnji sa NTO Crne Gore organizovan je veliki broj studijskih posjeta novinara Brendt Travela, Longley vodiča, Udruženje crnogoraca iz Hrvatske kao i posjeta direktora Turističkih organizacija regije Gorski Kotar i na taj način promovisali turističku ponudu grada.
- U saradnji sa NVO Natura urađene su i obilježene pješačke staze sa polaskom iz centra grada. TO Kolašin je uradila kvalitetan propagandni materijal (turistički vodič, katalog privatnog smještaja, brojne liflete, reprint planinarske mape Bjelasice i Komova itd.) koji je dostavljen turističkoj privredi grada.
- TO Kolašin je potpisala ugovor sa Fondom PIO Crne Gore i sa Savezom udruženja penzionera Crne Gore po povlašćenim uslovima boravka penzionera i članova njihovih porodica u Kolašinu, na period od 01.juna do 01.oktobra tekuće godine.

- TO Kolašin je promovisala turističku ponudu Kolašina na međunarodnom sajmu turizma „LORIST“ u Novom Sadu a takodje je predstavljena turistička ponuda u Zagrebu povodom „Lučindanskih susreta“ u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske.
- Kolašin se kandidovao za domaćina MOSI-ju 2021. godine, manifestacija koja najmasovnije okuplja sportske amatere u regionu (Crna Gora, Srbija i BiH). U Kolašinu su boravile brojne sportske ekipe, a na pripremama su boravili i košarkaški klub Asvel iz Francuske (učesnik Evro lige) i KK Budućnost Voli kao i brojne fudbalske ekipe...
- TO Kolašin je tokom ljetnje sezone svakodnevno radila prijavu i odjavu stranih državljana, kroz program RB90 i na taj način bila svakodnevno na usluzi građanima i turistima koji borave u gradu.

Tokom ljetnje turističke sezone Turistička organizacija Kolašin je vršila intenzivnu promociju lokalne turističke ponude na domaćem tržištu kroz brojne nastupe na elektronskim medijima u formi radijskih izjava i uključenja, zatim brojnih televizijskih gostovanja u kojima smo prenosili aktuelna dešavanja, ocjene turističkih sezona, posjećenost i stalno podsjećali na turističke sadržaje, kapacitete i vrijednosti koje posjeduje naša opština. Ostvarena i uspješna saradnja sa mnogobrojnim štampanim medijima iz zemlje i regiona, od kojih je značajan broj specijalizovanih časopisa iz oblasti turizma. U poređenju sa 2018 godinom, došlo je do porasta naplate boravišne takse za približno 15%.

Berane

U izvještaju koji su dostavili iz Opštine Berane, navedene su aktivnosti koje su realizovane do početka i tokom trajanja ljetnje turističke sezone, a koje se odnose na završetak radova na izgradnji kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Završeni su radovi na izgradnji 94 stambene jedinice za raseljena lica. Uspješno su realizovane podsticajne mjere za razvoj ruralnog turizma, postavljena horizontalna i vertikalna signalizacija u gradskoj zoni, uređeni su gradski parkovi. Što se tiče ruralnog područja i infrastrukture, urađeno je 8 km asfaltnog puta na određenim dionicama u ruralnim sredinama, kao i rekonstrukcija vodovoda u selu Zagorje, u toku su pripremni radovi na izgradnji ZOO vrta i CITES centra – trafostanica, izgradnja stočne pijace je u završnoj fazi, dok je „Prvi Međunarodni sajam poljoprivrede, prehrane i domaće radinosti Berane 2019 godine, uspješno realizovan.

Iz Turističke organizacije Berane saopšteno je da u skladu sa svojim mogućnostima realizovane su planirane aktivnosti koje doprinose uspješnijoj ljetnjoj turističkoj sezoni. Realizovane su sledeće manifestacije: „Limska regata“, „Izložba Oldtimera“, „Thunder fest“, „Šlaufijada“, „Biciklijada“, a takođe je realizovano učešće na Sajmovima u Budvi, Beogradu i Novom Sadu. Dostavljeni su i statistički podaci o broju dolazaka domaćih i stranih turista.

	Broj dolazaka 2018	Broj dolazaka 2019	Index	Broj noćenja 2018	Broj noćenja 2019	Index
Ukupno	4.633	5.356	115	6.576	7.228	109
Strani	2.503	2.941	117	3.356	3.853	114
Domaći	2.130	2.455	115	3.220	3.375	104

Bijelo Polje

Iz Opštine Bijelo Polje tokom ljetnje turističke sezone 2019.godine, akcenat je stavljen na brojne manifestacije koje su realizovane i koje su doprinijele podizanju kvaliteta turističke ponude grada i boljoj valorizaciji i turističkog potencijala Bijelog Polja. Prezentovana je kompletna turistička ponuda Opštine Bijelo Polje putem sajta Turističke organizacije Bijelog Polja www.tobijelopolje.me, sajta Opštine Bijelo Polje www.bijelopolje.co.me, društvenih mreža. Održane su press konferencije i saopštenja o turističkoj ponudi tokom trajanja ljetnje turističke sezone i manifestacijama koje promovišu turizam u Opštini. Turistička organizacija Bijelo Polje je učestvovala na sajmovima turizma i manifestacijama u prezentovanju ljetnje turističke ponude (sajam turizma u Beogradu, Novom Sadu, Parizu) kao i na međunarodnoj konferenciji turizma u Banja Luci. Obavljen je monitoring dolazaka gostiju i broja noćenja kod registrovanih subjekata iz turističko – ugostiteljskih djelatnosti svakog petka i podaci su prosleđivani Nacionalnoj turističkoj organizaciji Crne Gore. Tokom ljetnje turističke sezone vršena je efikasna prijava boravka stranaca (u roku od 24h) u prostorijama Turističke organizacije Bijelo Polje na osnovu instaliranog softvera za prijavu boravka i vođenje evidencije o broju dolazaka turista u Opštini. Takođe aktivnosti na pružanju svih relevantnih informacija o turističkoj ponudi grada (smještaj, usluge, korisne informacije, dešavanja u gradu) i dijeljen je promotivni materijal (brošure, flajeri, katalozi, turističke mape) svim zainteresovanim subjektima i turistima koji su boravili u Opštini Bijelo Polje tokom ljetnje turističke sezone.

DOO „Komunalno – Lim“ je u 2019. godini u susret ljetnjoj turističkoj sezoni i za vrijeme ljetnje sezone bilo nosilac i partner na raznim aktivnostima i projektima iniciranih od strane lokalne uprave, Zavoda za zapošljavanje CG i NVO sektora, a sve u cilju podizanja većeg nivoa higijene, zaštite životne sredine i zadovoljenja estetsko – dekorativne forme u gradu, prigradskim naseljima i ruralnom području Opštine Bijelo Polje. Preduzeće je dalo poseban akcenat na uređenju javnih površina u susret ljetnjoj turističkoj sezoni za 2019. godinu.

Kroz primarnu djelatnost obuhvaćen je veći broj korisnika usluga, kako domaćinstava tako i privrednih subjekata, a obuhvaćena je i veća površina održavanja javnih uređenih i neuređenih zelenih površina, obala rijeka, površina u dijelu putnog pojasa, kosina i rigola, parking prostora, proširenja i propusta u dijelu magistralnog i regionalnog putnog pravca koji prolazi kroz Opštinu Bijelo Polje. Brojne aktivnosti vezano za lokalnu infrastrukturu i povećanje bezbjednosti u saobraćaju sprovedene su od strane Sekretarijata za stambeno – komunalne

poslove i saobraćaj Opštine Bijelo Polje. Tokom ljetnje turističke sezone 2019. Služba zaštite i spašavanja Opštine Bijelo Polje je imala povećan obim poslova na dostavi pitke vode građanima, nije bilo ispomoći u gašenju požara u drugim opštinama na teritoriji Crne Gore a odnosi se prvenstveno na srednji i južni dio Crne Gore. U toku ove turističke sezone na području Opštine Bijelo Polje u odnosu na prethodne godine bilo je približno isti broj šumskih požara a povećan broj u stambenim i pomoćnim objektima u odnosu na prethodnu ljetnju sezonu, takođe je bio povećan broj tehničkih intervencija. Ukupno tokom juna, jula, avgusta i septembra je izvršeno 191 intervencija Službe zaštite i spašavanja Opštine Bijelo Polje. U toku ljetnje turističke sezone 2019. godine, prelazak putnika i vozila preko graničnog prelaza „Bijelo Polje“ bio je pojednostavljen i ubrzan odnosno nije bilo dužih zadržavanja. Putnicima su dijeljeni flajeri Uprave policije sa uputstvima o bezbjednosti saobraćaja kao i materijal dobijen o d Nacionalne turističke organizacije Crne Gore (flajeri i dr.).

Prijavljivanje boravka stranih državljanja je organizovano na efikasan način, jer je određeni broj stranih državljana boravak prijavljivao u Turističkoj organizaciji a određeni broj u Stanici granične policije Bijelo Polje. Nadležne službe u Bijelom Polju su dale puni doprinos nesmetanom kretanju lica, prometu roba i efikasnom prijavljivanju boravka stranaca i na taj način je dat pun doprinos normalnom odvijanju ljetnje turističke sezone i razvoju crnogorskog turizma.

Plužine

Za turističku sezonu 2019. godine planirano je i urađeno, u skladu sa finansijskim mogućnostima:

- Čišćenje i rasjecanje od vegetacije i odrona svih putnih pravaca kroz Opštinu, u cilju povećanja nivoa bezbjednosti saobraćaja kako za lokalno stanovništvo tako i za turiste;
- Izvršeno je djelimično uređenje zelenih površina oko obale jezera kao i djelimično uređenje plaže koje će biti nastavljeno i tokom sledeće godine;
- Uređeno je krpljenje i popravka pohabanog asfaltnog zastora na puntim pravcima Presjeka-Muratovica, Trsa-Nikovići, HE “Piva”-Mratinje, kao i nasipanje i popravka makadamskih putnih pravaca koje koriste turisti i lokalno stanovništvo;
- Kontinuirano je vršena opravka, zamjena i postavljanje klupa na pozicijama vidikovaca na teritoriji Parka prirode i Opštine kao i postavljanje novih nadstrešnica i klupa na turistički frekventnim mjestima;
- Izvršena je opravka signalizacija za pješačke i biciklističke staze i postavljeni su smjerokazi i znakovi za 20km novih staza koje su dijelom markirane, ili će biti markirane početkom sledeće godine;
- Organizovane su tradicionalne manifestacije: “Pjesnička riječ na izvoru Pive”, „Tara bez Granica“, Turnir u malom fudbalu, Turnir u uličnom basketu, Planinarski uspon na Prutaš, Slikarska kolonija “Piva 2019”, “Party Bus”, Planinarski upon na Veliki Vitao, Kajak fest.

- Izvršen je dizajn i štampanje promotivnog materijala koji su se dijelili turistima i Nacionalnoj turističkoj organizaciji. Materijal je distribuiran na sajmu u Beogradu;
- Kontinuirano je održavana čistoća i ambijentalna higijena na prostora čitave Opštine i svih turističkih lokaliteta.
- Tokom ljetnje turističke sezone Park prirode "Piva" a samim tim i opštinu Plužine posjetilo je više od 33000 posjetilaca (tokom turističke sezone 2019.godine, turisti sa kampova iz BIH koji su do sada dolazili na rafting preko teritorije Crne Gore koristili su put u Bosni i Hercegovini).
- Problem koji je izražen tokom turističke sezone jeste neprijavlivanje broja gostiju od strane turističkih uposlenika, koji su bili na noćenju na teritoriji Opštine, te ni ove godine nemaju realan prikaz stvarnog stanja ostvarenih noćenja tokom ljetnje turističke sezone.

Plav

Kao što je to bio slučaj prethodnih nekoliko godina, tako je i ove godine Turistička organizacija Plav u turističku sezonu 2019. godine ušla spremnije i organizovanije, sa realizacijom planom predviđenih aktivnosti kao što su manifestacije, redovne aktivnosti TO Plav, praćenje turističkog prometa, realizacija projekata koji se finansiraju iz fondova EU, MORT-a i NTO CG, kao i ostalih događaja koje organizuje TO Plav u saradnji sa NVO Sektorom i Sportskim klubovima.

Manifestacije koje su održane na teritoriji opštine Plav u 2019. godini:

- Planinarenje "Tromeđa" 2019
- 20 Limska Regata 2019
- Biciklistička trka "Osmica" 2019
- Planinarenje na Visitor 2019 „Putevima Redža Šarkinovića“ (Markiranje staze do Visitorskog jezera)
- Evropsko prvenstvo u Fly Fishingu
- 20 "Dani Borovnice"
- Fotokolonija 2019.
- Moto Kros Challenge 2019.
- "Dan Katuna" u NP Prokletije
- Izlet na Vardište (Vrhovima Prokletijskog lednika)
- Akcija čišćenja – Svjetski dan Voda (Obala Lima u saradnji sa NVO Euromost i JU SMŠ „Bećo Bašić“)

Turistički promet na teritoriji opštine Plav, koji je evidentirala kancelarija turističke organizacije preko RB 90 softvera:

MJESEC	DOMAĆI DOLASCI	DOMAĆI NOĆENJA	DOLASCI STRANI	NOĆENJA STRANI	UKUPNO DOLASCI	UKUPNO NOĆENJA
JANUAR	0	0	6	26	6	26
FEBRUAR	0	0	24	435	24	435
MART	0	0	26	596	26	596
APRIL	0	0	59	485	59	485
MAJ	0	0	57	527	57	527
JUN	0	0	74	804	74	804
JUL	0	0	248	3216	248	3216
AVGUST	0	0	329	3860	329	3860
SEPTEMBAR	0	0	119	1329	119	1329
UKUPNO:			942	11278	942	11278

U 2018. godini ostvareno je ukupno 11266 noćenja dok je u ovoj godini već do septembra premašena ta cifra jer je zaključno sa 30.09.2019.godine ostvareno 11278 noćenja.

Peaks of the Balkans: Najveći broj posjetilaca koji dolaze na planinarenje su iz Njemačke, Austrije, Belgije, Poljska, ali i drugih zemalja zapadne Evrope (Francuska, Švajcarska, Španija, Portugal, Engleska), ali i SAD, Kanada, Izrael...

Na osnovu podataka Granične policije u Plavu, zaključno sa septembrom mjesecom 2019.g., ove godine je bilo 789 zahtjeva za prelazak granice, odnosno, 3.057 lica (uglavnom se radi o turistima/planinarima koji obilaze stazu Vrhovi Balkana)

Tokom 2018. godine Granična policija u Plavu izdala je 606 odobrenja za prelazak granice, a ukupno je bilo 2.200 lica/turista.

2017 – 387 odobrenja, 1.554 lica

2016 – 213 odobrenja, 908 lica.

Posjete u okviru NP Prokletije: Prema izvještaju koji su dobili od Nacionalnog Parka Prokletije, tokom 2018. godine bilo je 14 000 posjeta dok je u ovoj godini zaključno sa 15. oktobrom ostvareno 20 000 posjeta.

Projekti čija je realizacija u toku i čija se realizacija očekuje:

- Opština Plav je ove godine uradila sanaciju puta u dužini od oko 20km, od mjesta Hridska krivina u Babinom Polju, preko katuna Kolašinaca, Bajrovića i Bakovića, do Hridskog jezera. Time je ovaj lokalitet postao dostupniji i za građane i turiste;
- Nevladina organizacija „Klaster za turizam“ u Plavu, uz podršku Nacionalne turističke organizacije, Opštine Plav i Turističke organizacije Plav, realizovala je ove godine projekat „Vrhovima prokletijskog lednika“. Riječ je o kružnoj stazi za šetanje od oko 5km, u neposrednoj blizini Plava, koja jednim dijelom prolazi stazom Vrhovi Balkana. (na tom dijelu staze je postavljena info table, klupe i korpe, urađen je i promotivni materijal na našem i engleskom jeziku sa opisom te dionice, i posebno je istaknut projekat Vrhovi Balkana);
- U toku je realizacija projekta “Razvoj Eko turizma na Balkanskim Alpima” koji TO Plav i Opština Plav realizuju u saradnji sa Centrom za zaštitu i proučavanje ptica, Gorskom službom spasavanja i planinarskim društvom iz Dečana.
- Prekogranični projekat “Accurssed Mountains – exquisite outdoor destination” TO Plav realizuje u saradnji sa RRA za Bjelasicu, Komove i Prokletije;
- Zaštita i revitalizacija Plavskog jezera je projekat čija je realizacija počela a sprovodi ga Opština Plav u saradnji sa Vladom Crne Gore;
- Putni pravac Plav-Bogićevica-Dečani;
- Plavski Vidikovci (OKK “Balkanski Ris” Plav uz podršku NTO CG i TO Plav);
- Izrada promo materijala “Aktivni odmor na Prokletijama” NTO CG i TO Plav;

Sajmovi i Promocije:

- Sajam u Beogradu (TO Plav);
- Igre malih zemalja u Budvi (TO Plav i KUD “Plavsko jezero”)
- Foto Berza (predstavljena ponuda u TC Delta City u Podgorici)

Problemi tokom sezone:

- Glavni problem tokom ljetnje turističke sezone je slaba kontrola turističkog prometa od strane lokalnog turističkog inspektora, što je uzorokovalo slabu naplatu boravišne takse;
- Nezainteresovanost izdavaoca smještaja za registraciju i uvođenje u legalne tokove rada u turizmu i ugostiteljstvu;

Mojkovac

U toku ljetnje turističke sezone u Mojkovcu su organizovane sledeće manifestacije:

- tradicionalna manifestacija „ Prvomajski uranak“. Manifestacija je imala za cilj promociju osnovnih društvenih vrijednosti i očuvanje tradicionalnog načina života u ovim krajevima . U okviru „Prvomajskog uranka“ , organizovan je „Rafting-ajak spust“ sa ciljem da se ozvaniči početak turističke, odnosno rafting-ajak sezone na mojковаčkom dijelu toka rijeke Tare.
- veliki „Avanturistički džip –reli“, cilj istog je promocija planina mojковаčkog kraja, koje su idealan izvor adrenalina za ljubitelje ovog tipa sporta.
- velika „Mojkovačka čorbijadu“ , manifestacija koja promovise kulinarske specijalitete iz naših krajeva i regiona . Na samoj manifestaciji, uz podršku Vojske Crne Gore, kompanije Zlatiborac i brojnih kompanija iz Crne Gore, bilo je preko 3000 posjetilaca, koji su toga dana uživali u kulturno-zabavnom programu i bogatoj gurmanskoj kuhinji.
- Skyrunning takmičenje, manifestacija koja podrazumijeva kombinaciju trčanja i penjanja/pješaćenja po različitim planinskim putevima pa i mimo njih.
- Na sportsko-rekreativnoj zoni,platou bivšeg „Jalovišta“, po prvi put u Mojkovcu je održana trodnevna manifestacija muzičko-zabavnog karaktera. Učesnici manifestacije su bili Amadeus Band, Jelena Zvicer, Mirza Selimović, Raphael Loopro, Ognjen Smash Band, DJ Kaljo, DJ Koyo.
- „ Dani meda“ gdje su izlagači iz Crne Gore i regiona predstavili proizvode od meda i opremu za pčelarstvo. Uz bogat kulturno-zabavni program i posjetu inostranih turista, manifestaciju je posjetilo preko 500 posjetilaca.
- Krajem Avgusta, drugu godinu zaredom u Mojkovcu je pokrenut „ Mojkovački bazar“ koji se organizovao svakog ponedjeljka na glavnom gradskom trgu a koji je okupljao proizvođače domaće hrane i domaćih proizvoda iz opštine Mojkovac i u saradnji sa Turističkim agencijama sa primorja koji su na svom obilasku sjevera dolazili da posjete bazar.
- Krajem Oktobra, po drugi put u Mojkovcu, organizovan je i „Oktobarfest, Mojkovac 2019“. Cilj manifestacije je imao zadatak da se tanovnicima prenese duh tradicije Bavarske i da kroz besplatne kobasice i pivo osjete duh te manifestacije i u Mojkovcu.

Andrijevica

U cilju privlačenja turista Opština Andrijevica je realizovala tradicionalne manifestacije tokom trajanja ljetnje turističke sezone, kao što su „Prvomajski Sabor“, „Međunarodna limska regata“, „Biciklijada“, „Uspon na Vasojevički Kom“, „Susret izviđača“, dok manifestacije „Dani pčela“, „Dani šljiva“ i „Džipijada“ nijesu realizovane. Za navedene aktivnosti Opština je opredijelila 3000,00€.

Šavnik

Prema podacima iz ugostiteljskih objekata koji u svojoj ponudi raspolažu i smještajnim kapacitetima, hotel i etno sela, sa kojima su uspjeli da ostvare saradnju kada je u pitanju izvještavanje o broju gostiju, kao i prema prijavama boravka preko programa RB 90, u periodu od aprila do oktobra u opštini je boravilo 2.120 gostiju, koji su ostvarili oko 8.390 noćenja, pri čemu uglavnom preovladavaju strani gosti. Šavnik, opština kroz koju se prolazi, ovoga ljeta je bilo mjesto koje se rado posjećuje, tako da je cifra ukupnog broja gostiju još veća ako se uzmu u obzir novi smještajni kapaciteti (apartmani), koji su otpočeli sa radom tokom trajanja ljetnje turističke sezone.

Kanjon Nevidio, glavna turistička atrakcija, koja je od početka 2018. godine u sastavu Parka prirode „Dragišnica i Komarnica“ i ove godine je bilježio rast u posjetama, tako da su imali nešto više od 3.780 posjetioca, a od kojih se njih 2.768 upustilo u adrenalinsku avanturu prolaska kroz ovaj dragulj prirode. Važno je napomenuti da je ovaj lokalitet kroz sredstva odobrenih kroz projekat obogaćen sa par ljetnjikovaca za odmor, klupama, korpama za otpatke, a u planu je i značajna investicija i ulaganje na ovom području, sve u cilju obogaćivanja ponude, kada je u pitanju ovaj vid turizma.

Neke od sugestija koje su naveli a u cilju obogaćivanja i unapređivanja turističke ponude, odnosno samog odvijanja narednih turističkih sezona su: raditi na podizanju svijesti o važnosti razvijanja seoskog turizma u sjevernim opštinama, zainteresovanim licima za obavljanje usluga davanja smještaja pomoći pri samoj proceduri, uputiti ih, uskladiti Rješenja i ostale pravne akte lokalnog nivoa sa državnim, kao i sa postojećim Odlukama i Zakonima.

Rožaje

Opština Rožaje, Lokalna turistička organizacija i NVO „Avlija“, svojim radom i zalaganjem uspjeli su da zaštite jedan od ljepših predjela rožajske prirode, te da kroz mnogobrojne projekte Brezovačko Brdo proglase parkom prirode i na tom lokalitetu, odlukom lokalne uprave zabrane izgradnju bilo kakvih objekata mimo onih koji su predviđeni odlukom, a isključivo za razvoj turizma. U parku su već određenim aktivnostima izgrađeni sportski tereni, postavljene klupe i ljetnjikovci, korpe za smeće i rampe na ulazu i izlazu parka. Park šuma Brezovačko brdo je zvanično otvorena u septembru ove godine.

Ski centar Hajla, na samom početku ljetnje sezone uradio je i montirao na gradskom trgu info turističku tablu grada, na kojoj se nalazi mapa grada i okoline. I ove godine Turistička organizacija Rožaje tradicionalno organizuje ljetnju biciklijadu na kojoj se okuplja veliki broj biciklista. Takođe, planinarski klub „Ahmica“ u saradnji sa lokalnom turističkom organizacijom i lokalnom upravom i ove godine organizuje Međunarodni tabor planinara na Štedimu. Lovački klub „Hajla“ iz Rožaja, je bio domaćin i organizovao republičko takmičenje u gađanju lovačkim karabinima, na 100 i 200 metara. Turistička organizacija je produžila ovu manifestaciju, jer lovni turizam vidi kao veliki potencijal u opštini Rožaje. Održana je ljetnja međunarodna Džipijada. Manifestacija koja se tradicionalno održava već dugi niz godina i sve je posjećenija, iz godine u godinu. Održana je manifestacija „Dani dijaspore“ u okviru koje su organizovane kulturno sportske aktivnosti, promocije, književni susreti itd. Održane su i : Međunarodna kvadijada, Septembarski dani kulture i promocija Turizma u Turskoj.

Probleme koji su naveli jesu javne deponije duž ibarske magistrale koji ima na skoro svim proširenjima, kao i javne deponije na svim izletničkim mjestima.

Pljevlja

Turistička ponuda Opštine Pljevlja je manja u odnosu na turističke centre Crne Gore, međutim nadležni lokalni organi su u skladu sa finansijskim mogućnostima, preuzeli sve neophodne aktivnosti, kao i organizovanje raznih manifestacija koje doprinose podizanju kvaliteta turističke ponude, i to: mostovi spajaju ljude, prva kosa Crne Gore; Žena i Pljevaljska ruža; II Old Tajmer skup Pljevlja; Brdska auto trka Dajevića han – Rudnica; Pljevlja Shopping Night; Pljevaljsko likovno kulturno ljeto 2019.god; Beactive night „Pokrenimo se zajedno“; V Pljevaljska biciklijada; Atletski miting; Regionalna izložba meda i pčelinjih proizvoda; Baci drogu u koš; Paraglajding savez; Dani humora i satire „Vuko Bezarević“; Mjesec poštovanja džeza u Crnoj Gori; Danska škola fudbala i Evropska nedelja mobilnosti „Hodajmo zajedno“.

U izvještajnom periodu izvedeno je i nekoliko predstava, a to su: „Sex bomba“, „Za umrijet od smijeha“, „Čuvari tvog poštenja“, dječija predstava „Damojed“, „Živi su nije smešno“, „Miš“, „Odjeci“ i „Žena koja je skuvala tvog muža“. Filmske projekcije, a to su: „Taxi bluz“, „Balkanska međa“.

Prema evidenciji broja posjetilaca u toku ljetnje sezone Pljevlja je posjetilo 10% više turista u odnosu na prošlu godinu u istom periodu. Turistička organizacija Pljevlja kontinuirano je sprovodila aktivnosti na unapređenju i promociji turističke ponude opštine, a sve u funkciji razvoja turizma i stvaranja uslova za značajniju valorizaciju turističkih resursa tokom ljetnje turističke sezone 2019.godine. Među aktivnostima su istakli: priprema i distribucija promotivnih materijala, učešće na turističkim sajmovima u cilju predstavljanja turističke ponude opštine Pljevlja, medijska promocija i ažuriranje podataka vezanih za hotelske i druge registrovane smještajne kapacitete, zatim podataka o kulturno-istorijskom nasleđu opštine, podataka o prirodnim ljepotama i atraktivnim lokacijama, kao i unošenje sadržaja na web portal www.pljevlja.travel i stranice na društvenim mrežama o svim događajima, manifestacijama i atrakcijama na području naše opštine.

Značajan doprinos kvalitetnoj turističkoj ponudi svakako daje konkurentska klima koja vlada među privatnim preduzetnicima iz oblasti ugostiteljstva i hotelijerstva, pri čemu je na teritoriji opštine registrovano 16 restorana, 6 hotela i 13 privatnih smještaja. Takođe je važno naglasiti da je tokom 2019. godine povećan broj registrovanih seoskih domaćinstava sa 4 na 10.

Gusinje

Iz TO Gusinje navode da zbog poteškoća kroz koje je prolazila TO Gusinje, zajedno sa njenim direktorom kao jedinim zaposlenim, nije bila u mogućnosti prikupiti adekvatne informacije o ljetnjoj turističkoj sezoni.

SKI CENTRI

Turistički centar Durmitor DOO Žabljak

Turistički centar Durmitor DOO Žabljak je privredno društvo čiji je osivač i vlasnik 100% kapitala državni Investiciono razvojni fond Crne Gore AD Podgorica.

Sportsko – turistički kompleks “Savin kuk” na Durmitoru posluje u sastavu Turističkog centra Durmitor, a raspolaže sa dvije dvosjed žičare i tri ski-lifta, od kojih je jedan opremljen reflektorima za noćno skijanje, kao i jednim dječijim ski liftom. Ljetnja turistička sezona je počela 06.juna, a završila se 30.09.2019.godine, trajala je ukupno 116 dana odnosno 109 aktivnih dana. U tom periodu, žičare i ski liftovi, zbog vremenskih neprilika nisu puštene u rad dva dana u julu i pet dana u septembru 2019. godine. U toku ljetnje sezone prodato je ukupno 17,676 karata. U periodu od 06.06- 30.06.2019. godine (25 aktivnih dana) prodato je ukupno 1,826 karata, od čega su 1,527 odnosno 84% turističke vožnje za odrasle. Jun u ukupnom prometu, po broju izdatih karata čini 10% prometa žičare i avanturističkog parka.

U periodu od 01.07- 31.07.2019.godine (29 aktivnih dana) prodato je ukupno 4,943 karata, što predstavlja 28% prometa žičare. U ovom periodu 66% prometa ostvareno je od prodaje karata za turističku vožnju odraslih. U periodu 01.08-31.08.2019. godine (31 aktivni dan) prodato je ukupno 8,060 karata odnosno ostvareno je 46% prometa od ljetnje sezone. U ovom periodu promet od prodaje karata za odrasle čini 71% ukupnog prometa žičare i avanturističkog parka. U periodu od 01.09-30.09.2019.godine (21 aktivni dan) prodato je ukupno 2,847

karata odnosno ostvareno je 16% prometa tokom ljetnje sezone. U ovom periodu karte za turističku vožnju odraslih čine 86% prometa žičare i avanturističkog parka. Po proizvodima, najveće učešće u prometu od upotrebe žičare ima turistička vožnja za odrasle i iznosi 73%, turistička vožnja za djecu čini 14% prometa od upotrebe žičare, turistička vožnja za grupe 9%, korišćenje avanturističkog parka 4% prometa od upotrebe žičare i avanturističkog parka.

Ostvareni prihodi tokom ljetnje turističke sezone 2019 iznose 168.806,00 eura.

Kako je u toku proces spajanja Društva sa privrednim društvom Skijališta Crne Gore DOO Mojkovac, to se kao dio procesnih aktivnosti, za potrebe izvještaja, neizmirene obaveze ažuriraju na nedjeljnom nivou. Neizmirene obaveze na dan 30.09.2019. godine iznose 91.053,00 eura. Da bi Društvo moglo da obavlja djelatnost do okončanja postupka spajanja, potrebno je obezbijediti sredstva za funkcionisanje Društva, pripremu ljetnje turističke sezone, nabavku sirovina, obaveze za zarade zaposlenim, poreze, doprinose i ostale dažbine, obaveze na električnu energiju, redovno održavanje osnovnih sredstava i itd.

Krucijalni problem svih centara u Crnoj Gori, kao i prethodnih godina, jeste infrastruktura za vještačko osnježavanje skijaških terena, odnosno djelova istih. Na vremenske prilike, bez sistema za vještačko osnježavanje nije moguće uticati. Takođe, neupitna je potreba za širenjem kapaciteta skijališta u vidu novih skijaških staza i moderne skijaške infrastrukture.

Skijališta Crne Gore DOO

Ljetnja sezona na skijalištu Kolašin 1600 počela je, zvanično, 06.07.2019. godine, a završila se 30.09.2019. godine. Žičara obavlja djelatnost samo tokom sezone (zimске/ ljetnje), dok restoran obavlja djelatnost u kontinuitetu, tokom godine.

Prihod od prodaje ostvareni tokom ljetnje sezone 2019. godine

Konto	Naziv konta	Vrijednost
6122	Prihodi od prodaje usluga	14,972€
6123	Prihod od ugostiteljstva	24,060€
61	UKUPNO	39,033€

Prihod od prodaje usluga se odnosi na prihod od prodaje karata za turističku vožnju žičarom. Za period 06.07- 30.09.2019. godine prodato je ukupno 2,703 karata, promet po tom osnovu iznosio je 18,117 eur, a prihod 14,972 eur.

Prihod od ugostiteljstva je prihod ostvaren od poslovanja objekta Restoran 'Troglava' na skijalištu Kolašin 1600. Restoranski dio objekta počeo je sa radom 29.12.2018. godine, a café bar 16.02.2019.godine. Ostvareni promet od ugostiteljstva tokom ljetnje turističke sezone iznosio je 29,112 eur, a prihod 24,060 eur.

Prihod od prodaje tokom ljetnje turističke sezone iznosi 39,033 eur. Najveći dio poslovnih prihoda čini prihod od ugostiteljstva i to 62%, dok prihod od prodaje ski karata čini 38% poslovnih prihoda. Prihod od prodaje karata čini 62% prihoda od ugostiteljstva.

Promet ostvaren tokom ljetnje turističke sezone 2019. godine na skijalištu Kolašin 1600 po mjesecima:

Period	Restoran Troglava	Café bar Troglava	Ski data	Ukupno	Broj izdatih karata
Jun 2019	1,627€	-	241€	1,868€	
Jul 2019	7,161€	2,695€	5,684€	15,540€	935
Avgust 2019	11,212€	3,970€	10,964€	26,147€	1,667
Septembar 2019	2,252€	195€	1,228€	3,675€	101
Ukupno	22,252€	6,860€	18,117€	47,230€	2,703

Posmatrano po sezonama, promet zimske sezone (jan-apr) čini 64% ukupnog prometa (88,417€), dok promet ostvaren tokom ljetnje sezone (maj-sept) čini 36% ukupnog prometa.

Kao krucijalni problem u radu skijališta Kolašin 1600, navode neprilagođenost puta koji povezuje Kolašin i skijalište. Započeti radovi bi trebalo najkasnije 15.novembra da budu okončani, prije obimnijih zimskih padavina. Jedino u tom slučaju, skjaši bi mogli nesmetano da posjete skijalište od prvog dana zimske turističke sezone. Kako je skijalište u planinskom dijelu Kolašina, javlja se i problem sezonskog zapošljavanja kvalitetne radne snage

Ski centar Hajla

Realizovane aktivnosti u toku ljetnje turističke sezone:

- Međunarodni basket na gradskom trgu pod pokroviteljstvom FIBE koji je trajao dva dana.
- Zvanično otvorena park šuma „Brezovačko brdo“ koji je zapravo i jedini gradski park u opštini Rožaje.
- Kao suorganizatori četvrti Međunarodni tabor planinara na planini Štedm
- Podržana je akcija uređenja jezera Ribariće na poziv organizatora iz Novog Pazara

- Učestvovali su na 4 i 5 forum Mokra gora ljepotica Balkana sa ciljem proširenja staze Viadinarika kroz Crnu Goru ukupne dužine 64 km.
- Izrađena je prva info tabla na gradskom trgu u Rožajama.
- Markirane su 5 km staza za hodanje na krpljama u park šumi „Brezovačko brdo.

Takođe, iz skijališta je ukazano da, ukoliko se ne pruži finansijska podrška resornog ministarstva, biće prinuđeni ta tekuću zimsku sezonu na skijalištu ne otvore.

PUTNA INFRASTRUKTURA, SAOBRAĆAJNA DOSTUPNOST

MONTENEGRO AIRLINES

Realizacija ljetnje IATA (S19) sezone počela je 25. marta sa flotom koju su činili tri aviona tipa Embraer-195, sa po 116 sjedišta i dva aviona tipa Fokkera-100, sa kapacitetom od 109 sjedišta. Ukupan kapacitet flote u tom trenutku je bio 566 sjedišta.

Prilagođavajući se uslovima sve izraženije konkurencije kako u redovnom, tako i u code share i charter saobraćaju nacionalni avio-prevoznik dao je akcenat na maksimalnom angažovanju svojih kapaciteta u ljetnoj sezoni S19, pa je flota Montenegro Airlinesa dodatno osnažena avionom tipa Boeing 737-500 kapaciteta 120 sjedišta, na bazi „wet lease” (aviona sa posadom i tehničkim održavanjem) vlasništva kompanije Blue Air iz Rumunije. Nakon mjesec dana, ovaj avion zamijenjen je drugim avionom iste kompanije ali većeg kapaciteta, u pitanju je Boeing 737-300 sa 148 sjedišta. Ovim je kompanija u svom posjedu imala avion sa najvećim kapacitetom u floti Montenegro Airlinesa od njenog osnivanja. Takođe, iz tehničkih razloga, zbog neotklonjenog kvara na avionu F100, kompanija je bila prinuđena da u periodu od 23. maja do 08. septembra iznajmi na bazi ACMI-wet lease zakupa još jedan avion i to Fokker-100, sa 105 sjedišta, koji je u vlasništvu Carpataira iz Rumunije.

Montenegro Airlines je u periodu od 25. marta do 20. oktobra 2019. godine, u redovnom, charter i kod šer saobraćaju prevezao ukupno 498.949 putnika, što je za 2.95% više u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu, generisano je 5.642 letova što je za 3.71% više.

U periodu visoke sezone od 01. juna do 30. septembra 2019. godine, Montenegro Airlines je u sve tri kategorije saobraćaja, redovnom, čarter i kod šer, prevezao ukupno 355.333 putnika, što je za 1.31% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj rezultat je u skladu sa biznis planom za 2019. godinu, i ostvaren je sa 45 letova više u odnosu na prethodnu godinu. Prosječna popunjenost putničke kabine u redovnom saobraćaju bila je na nivou prethodne godine i iznosila je 77%.

Za prvih devet mjeseci 2019. godine, Montenegro Airlines je u sve tri kategorije saobraćaja prevezao ukupno 540.956 putnika, što je za 2.49% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ostvareni rezultat je u skladu sa biznis planom za 2019. godinu, i realizovan je sa 199 letova više u redovnom i čarter saobraćaju u odnosu na isti period prethodne godine.

Sa aspekta broja prevezenih putnika, Montenegro Airlines je nadmašio prošlogodišnje, i ove godine ostvario najbolje rezultate u kompanijskoj istoriji za period visoke sezone, sa rekordnim julom, avgustom i septembrom, kao i najboljih prvih devet mjeseci.

Realizacija ljetnje IATA (S19) sezone počela je 25. marta i to sa 5 operativnih aviona, da bi se od 14. aprila flota dodatno proširila zakupljenim avionom tipa Boeing 737-500 kapaciteta 120 sjedišta, na bazi „wet lease” (aviona sa posadom i tehničkim održavanjem) vlasništva kompanije Blue Air iz Rumunije. Nakon mjesec dana, ovaj avion je zamijenio drugi avion iste kompanije ali većeg kapaciteta, u pitanju je Boeing 737-300 sa 148 sjedišta. Ovim je angažovan i avion sa najvećim kapacitetom u floti Montenegro Airlinesa od njenog osnivanja. Takođe, iz tehničkih razloga, zbog neotklonjenog kvara na avionu F100, kompanija je bila prinuđena da u periodu od 23.maja do 08. septembra iznajmi na bazi ACMI-wet lease zakupa još jedan avion i to Foker-100, sa 105 sjedišta, koji je u vlasništvu Carpataira iz Rumunije.

Odnos komercijalnih parametara za period od 25. marta do 20. oktobra 2019. godine, uporedno sa istim periodom prethodne godine

Total	2019	2018	Razlika	Index	% rast/pad
Broj putnika					
Redovan saobraćaj	451,104	422,517	28,587	1.07	6.77%
Code share	18,445	26,458	-8,013	0.70	-30.29%
Čarter	29,400	35,665	-6,265	0.82	-17.57%
UKUPNO	498,949	484,640	14,309	1.03	2.95%
Broj letova					
Redovan saobraćaj	5,180	4,938	242	1.05	4.90%
Čarter	462	502	-40	0.92	-7.97%
UKUPNO	5,642	5,440	202	1.04	3.71%

Kada je riječ o čarter saobraćaju, u ovom periodu je prevezeno 29.400 putnika, na 462 realizovanih letova (40 letova manje), čime je zabilježen pad u broju prevezenih putnika od 17.56%, u odnosu na isti period prethodne godine.

Razlog za manju realizaciju u odnosu na isti period prethodne godine, leži u otkazivanju 2 tur-operatorska programa i to zakupca "Apollo der Touristik Nordic" (25 letova za Helsinki i Oslo) kao i "Si Viaggiare srl" (10 letova za Palermo).

U periodu visoke sezone od 01. juna do 30. septembra 2019. godine, Montenegro Airlines je ukupno prevezao 355.333 putnika u sve tri kategorije saobraćaja, redovnom, čarter i kod šer, dok je u istom periodu prethodne godine prevezao 350.732 što je za 1.31% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj rezultat je u skladu sa biznis planom za 2019. godinu i ostvaren je sa 45 letova više u odnosu na prethodnu godinu.

Prosječna popunjenost putničke kabine na redovnim letovima je bila 77%, što je bilo na nivou prethodne godine.

Odnos komercijalnih parametara za period od 01. juna do 30. septembra 2019. godine, uporedno sa istim periodom prethodne godine

Total	2019	2018	Razlika	Index	% rast/pad
Broj putnika					
Redovan saobraćaj	319,491	303,272	16,219	1.05	5.35%
Code share	13,165	18,886	-5,721	0.70	-30.29%
Čarter	22,677	28,574	-5,897	0.79	-20.64%
UKUPNO	355,333	350,732	4,601	1.01	1.31%
Broj letova					
Redovan saobraćaj	3,512	3,426	86	1.03	2.51%
Čarter	335	376	-41	0.89	-10.90%
UKUPNO	3,847	3,802	45	1.01	1.18%

Za prvih devet mjeseci 2019. godine, Montenegro Airlines je u sve tri kategorije saobraćaja prevezao ukupno 540.956 putnika, što je za 2.49% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ostvareni rezultat je u skladu sa biznis planom za 2019. godinu, i realizovan je sa 199 letova više u redovnom i čarter saobraćaju u odnosu na isti period prethodne godine. Prosječna popunjenost putničke kabine na redovnim letovima je bila na prošlogodišnjem nivou i iznosila je 72%.

AERODROMI CG

Saobraćajni pokazatelji

U prvih devet mjeseci 2019. godine na crnogorskim aerodomima je opsluženo 2.263.709 putnika (što predstavlja rast od 8% u odnosu na isti period 2018. godine) i 12.501 vazduhopova (što predstavlja rast od 2% u odnosu na isti period 2018. godine).

Posmatrano po aerodromima, u navedenom periodu na Aerodromu Podgorica opslužene je 1.030.914 putnika (rast od 6% u odnosu na isti period 2018. godine) i 6.256 vazduhoplova (rast od 2% u odnosu na isti period 2018. godine). Na Aerodromu Tivat je opsluženo

1.232.795 putnika (rast od 9% u odnosu na isti period 2018. godine) i 6.245 vazduhoplova (rast od 3% u odnosu na isti period 2018. godine).

U sledećim tabelama dat je uporedni prikaz broja putnika na aerodromima u Podgorici i Tivtu po mjesecima za prva tri kvartala:

Broj putnika - AP Podgorica

	2019	2018	INDEX
JANUAR	63703	59861	106
FEBRUAR	59203	55002	108
MART	70675	66518	106
APRIL	90894	84514	108
MAJ	115572	99941	116
JUN	141039	126836	111
JUL	164835	165164	100
AVGUST	177636	172816	103
SEPTEMBAR	147357	139434	106

Broj putnika – AP Tivat

	2019	2018	INDEX
JANUAR	21080	19845	106
FEBRUAR	16900	16534	102
MART	26863	23070	116
APRIL	55542	48135	115
MAJ	99126	90084	110
JUN	215119	202136	106
JUL	279795	257053	109
AVGUST	292748	270488	108
SEPTEMBAR	225622	208033	108

Iz predloženih tabela se vidi da su oba aerodroma u svakom mjesecu imala rast u broju putnika (izuzev jula na Aerodromu Podgorica koji je bio na prošlogodišnjem nivou), što ukazuje na izuzetne poslovne rezultate Društva, i bez sumnje će i 2019. godina biti rekordna za Aerodrome Crne Gore AD.

PROMET VAZDUHOPLOVA PO KOMPANIJAMA

KOMPANIJA	2019	2018	INDEX	% UČEŠĆA 2019	% UČEŠĆA 2018
	1	2	3 (1/2)	4	5
MONTENEGRO AIRLINES	3,263	3,158	103	26.10	25.88
AIR SERBIA	1,392	1,315	106	11.14	10.78
RYANAIR	410	334	123	3.28	2.74
TURKISH AIRLINES	395	437	90	3.16	3.58
AEROFLOT (FLY MONTENEGRO)	395	374	106	3.16	3.07
WIZZ AIR	356	323	110	2.85	2.65
GLOBUS LLC	329	216	152	2.63	1.77
POBEDA AIRLINES (FLY MONTENEGRO)	314	163	193	2.51	1.34
ADRIA AIRWAYS	259	272	95	2.07	2.23
AUSTRIAN AIRLINES	250	246	102	2.00	2.02
ROSSIYA AIRLINES (FLY MONTENEGRO)	245	270	91	1.96	2.21
LOT POLISH AIRLINES	233	100	233	1.86	0.82

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2019. godine

URAL (FLY MONTENEGRO)	222	147	151	1.78	1.20
ALITALIA	164	219	75	1.31	1.79
BELAVIA(FLY MONTENEGRO)	145	145	100	1.16	1.19
RED WINGS (FLY MONTENEGRO)	132	131	101	1.06	1.07
EASYJET	126	129	98	1.01	1.06
AIRCOMPANY "JONIKA" (FLY MONTENEGRO)	116	100	116	0.93	0.82
TUI AIRLINES BELGIUM	110	128	86	0.88	1.05
ISRAIR AIRLINES	109	114	96	0.87	0.93
TUI UK & IRELAND	97	70	139	0.78	0.57
ENTER AIR (EURO JET)	94	37	254	0.75	0.30
SMARTWINGS A.S.	84	91	92	0.67	0.75
URAL (EC ALLIANCE)	70	66	106	0.56	0.54
OSTALI	827	1,154	72	6.62	9.46
GENER. AVIJACIJA	2,364	2,462	96	18.91	20.18
UKUPNO	12,501	12,201	102	100%	100%

U posmatranom periodu, najveće učešće u prometu vazduhoplova imali su Montenegro Airlines (26,10%), Air Serbia sa 11,14% učešća, dok je na trećem mjestu Ryanair sa 3,28% učešća.

U poređenju sa istim periodom prethodne godine, najveći rast u prometu vazduhoplova ostvarili su: Enter Air (154%), LOT Polish (133%), Pobeda (93%), Globus (52%), Ural Airlines (Fly Montenegro i EC Alliance) (37%), TUI UK&Ireland (39%) i Ryanair (23%).

U prometu putnika, procentualno najveće učešće su imali Montenegro Airlines (23,06%), Air Serbia (9,32%), Ryanair (6,08%) i Pobeda (5,10%).

Najveći rast u prometu putnika, posmatrano u odnosu na isti period prethodne godine ostvarili su Enter Air (216%), LOT Polish (145%), Pobeda (91%), Globus (58%), Ural (Fly Montenegro i EC Alliance) (37%), TUI UK&Ireland (29%), MC EC Alliance Ural (26%), Ryanair (21%) i Jonika (18%).

Najveći pad u prevozu putnika ostvarili su Alitalia (20%), Rossia Airlines (14%) Smartwings A.S. (10%), Israir (9%) i Adria (7%).

AERODROM PODGORICA

U prvih devet mjeseci 2019. godine na Aerodromu Podgorica opslužene je 1.030.914 putnika (rast od 6% u odnosu na isti period 2018. godine) i 6.256 vazduhoplova (rast od 2% u odnosu na isti period 2018. godine).

Avio kompanije sa najvećim učešćem u broju prevezenih putnika i operacija vazduhoplovim su Montenegro Airlines, Air Serbia, Ryanair, Turkish Airlines, Wizz Air i Austrian Airlines.

Avio kompanije koje su u prvih devet mjeseci 2019. godine na Aerodromu Podgorica ostvarile najveći rast u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su LOT Polish (106%), TUI UK&Ireland (29%), Ryanair (21%) i Smartwings A.S. (18%).

Pored već datog objašnjenja za LOT Polish i TUI UK&Ireland, bitno je navesti da je razlog za veći broj rotacija i putnika avio kompanije Ryanair uvođenje dvije nove destinacije: Bolonja-Podgorica (od aprila) i Barselona-Podgorica (od juna).

Takođe, vrijedno je napomenuti da je od početka ljetnje IATA sezone 2019. letove na ruti Štuttgart-Podgorica uvela avio kompanije Laudamotion, koja je u vlasništvu avio kompanije Ryanair, i od tog perioda do kraja septembra ostvarila 52 rotacije i prevezla 17.206 putnika.

Avio kompanije koje su u posmatranom periodu na Aerodromu Podgorica ostvarila značajniji pad u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su Rossia Airlines (26%) i Alitalia (20%) iz razloga koji su prethodno objašnjeni.

AERODROM TIVAT

U prvih devet mjeseci 2019. godine na Aerodromu Tivat opsluženo je 1.232.795 putnika (rast od 9% u odnosu na isti period 2018. godine) i 6.245 vazduhoplova (rast od 3% u odnosu na isti period 2018. godine).

Avio kompanije sa najvećim učešćem u broju prevezenih putnika i operacija vazduhoplovima su Montenegro Airlines, Air Serbia, Aeroflot, Pobeda Airlines i Globus.

Avio kompanije koje su u prvih devet mjeseci 2019. godine na Aerodromu Tivat ostvarile najveći rast u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su Skyup Airlines (132%), Pobeda Airlines (89%), Ural Airlines (Fly Montenegro i EC Alliance) (46%), Globus (57%), Jonika (19%) i Air Serbia (17%).

Avio kompanije koje su u posmatranom periodu na Aerodromu Tivat ostvarile pad u prometu putnika, u odnosu na isti period prethodne godine su Isair Airlines (8%) i Rossiya (7%).

INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

Na Aerodromu Tivat je 19. juna tekuće godine počeo sa radom Terminal 2, sagrađen za opsluživanje putnika u odlasku.

Navedeni objekat sadrži prostor za boravak putnika sa šest check-in šaltera, dvije linije KD kontrole, četiri šaltera pasoške kontrole, te dva carinska punkta. Izgradnjom ovog objekta stvoren je preduslov za opsluživanje dodatnih 400 putnika u vršnom satu.

U periodu 19. jun – 11. septembar u istom je opsluženo 103.922 putnika u odlasku, što je podatak koji ukazuje na činjenicu da je izgradnjom ovog objekta stvoren preduslov za smanjenje gužvi u vršnim satima te je obezbijeđen veći komfor putnicima.

Izgradnju Terminala 2 pratilo je više drugih infrastrukturnih radova kao što su saobraćajno uređenje i odvajanje parkinga za automobile, autobuse i kombije, uređenje pješačke zone ispred postojećeg terminala, radovi na kanalizacionoj mreži, hortikulturno uređenje itd.

Kada je u pitanju Aerodrom Podgorica, planirana je izgradnja tri nova objekta koja će biti uklopljena u postojeći terminal, i na ovaj način će se dobiti novih cca 1.100 m² korisne površine.

Pored izgradnje navedenih objekata planirana je i nabavka 6 novih check in šaltera, i njihovo stavljanje u funkciju i uvezivanje u postojeći sistem za registraciju i provjeru predatog prtljaga.

Stručne službe Aerodroma Crne Gore su pripremile neophodnu dokumentaciju vezano za navedeni projekat, koja u najkraćem roku treba da bude dostavljena Vladi Crne Gore na davanje saglasnosti, nakon čega će biti ispunjeni formalni uslovi za njegovu dalju implementaciju.

PREDUZEĆA / INSTITUCIJE

JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva

Od puštanja u rad I faze regionalnog sistema vodosnabdijevanja, 2010. godine, JP „Regionalni vodovod Crnogorsko primorje“ Budva (u daljem tekstu Regionalni vodovod), je na kvalitetan i sveobuhvatan način obavljalo aktivnosti u vezi sa djelatnošću preduzeća, odnosno u kontinuitetu isporučivalo dovoljne količine kvalitetne vode za piće. To je bio slučaj i tokom ljetnje turističke sezone 2019. godine kada su opštinama na Crnogorskom primorju isporučivane tražene količine vode, sa varijacijama u odnosu na ugovorene količine isporuke na mjesečnom nivou, što je u vezi sa potražnjom i potrebama lokalnih vodovodnih preduzeća. Iako je Regionalni vodovod do maja 2019. godine bio u blokadi nakon presude Apelacionog suda Crne Gore u postupku sa austrijskom kompanijom „Strabag“ AG Austrija zbog raskida ugovora o izgradnji iz 2009. godine, sve pripremne aktivnosti na osiguranju pogonske spremnosti sistema za isporuku vode tokom najzahtjevnijeg perioda godine su u roku završene, te je sistem funkcionisao bez zastoja. Dakle, obezbijeđena je isporuka dovoljnih količina zdravstveno ispravne vode za piće za primorski region Crne Gore, što je krucijalni uslov za život i rad na tom području i pouzdana osnova razvoja crnogorskog turizma

U Regionalnom vodovodu pored aktivnosti u vezi sa obezbijeđenjem kontinuirane isporuke vode u skladu sa potpisanim ugovorima o isporuci sa lokalnim vodovodnim preduzećima, je stalna kontrola kvaliteta vode. Od početka godine od strane interne laboratorije i laboratorije Doma zdravlja Bar odrađeno je 28.864 analiza pojedinačnih parametara, a tokom ljetnjih mjeseci, na koje se ova informacija odnosi, nije bilo odstupanja u pogledu kvaliteta na mjestima predaje vode lokalnim vodovodnim sistemima, odnosno duž trase regionalnog vodovodnog sistema.

Vodosnabdijevanje iz regionalnog vodovodnog sistema (u daljem tekstu RVS) je teklo u kontinuitetu. Nije bilo havarijskih oštećenja koja bi uzrokovala prekid u vodosnabdijevanju.

Plan pripreme regionalnog vodovodnog sistema za ljetnju sezonu 2019. godine je umnogome zavisio od konačnog rješenja sudskog procesa koji se sa kompanijom Strabag AG, odnosno od uklanjanja blokade sa transakcionih računa preduzeća. Blokada računa je prouzokovala suštinsku obustavu značajnijih aktivnosti na održavanju sistema sve do polovine maja 2019. godine, jer nije postojala mogućnost angažovanja kooperanata sa kojima se sklapaju ugovori o održavanju opreme na osnovu objavljenih tendera. Takođe, u periodu trajanja blokade, od 14.08.2018. do 09.05.2019. godine, je istekao rok za najveći dio ugovora koji su bili sklopljeni prije početka blokade, što je predstavljalo dodatno otežavajuću okolnost, jer je nakon okončanja blokade bilo potrebno sprovesti dugotrajne procedure

javnih nabavki. Naime, shodno zakonskim odredbama, postupak javnih nabavki se ne može pokretati bez prethodno obezbijeđenih finansijskih sredstava, odnosno prije okončanja blokade. Nakon deblokade računa u 09.maja 2019. godine sprovedeno je niz paralelnih aktivnosti na raspisivanju novih tendera, ali i na sprovođenju aktivnosti u okviru ugovora čije trajanje još uvijek nije isteklo, a sve u cilju pripreme sistema za rad bez zastoja. Od niza radova koji su sprovedeni izjavljaju popravku kvarova na pumpnim agregatima (usljed kojih se pumpe ne mogu koristiti) na dvije pumpne stanice od ukupno četiri u sklopu RVS. Popravkom predmetnih kvarova se postigla potrebna pogonska spremnost pumpnih stanice za rad u ljetnjem režimu, uz obezbjeđenje potrebne pogonske rezerve u slučaju kvara pumpnih agregata tokom eksploatacije. Pored navedenih izvršena je i:

- ponovna izgradnja urušenog popornog zida šetališta u zoni Morskog dobra, u okviru kojeg je ugrađen cjevovod RVS, a koji je oštećen usljed dejstva morkih talasa;
- izgradnja zaštite vodozahvata Bolje Sestre od dejstva talasa čime je spriječeno dalje urušavanje zemljanog nasipa i potkopavanje vodozahvata;
- popravka sonde za mjerenje nivoa u rezervoarskim prostorima objekata R „Đurmani“ i PS „Budva“, čime se obezbijedila potpuna kontrola rezervoarskim prostorima u ovim objektima;
- popravka neispravnog profibusa (elektronske komponente za upravljanje) u PS „Bolje Sestre“, čime je uspostavljeno ponovno upravljanje pumpnom stanicom putem SCADA sistema, u poluautomatskom režimu;
- zamjena neispravnih ventila u regulacionim blokovima „Kamenovo“ i „Perazića do“;
- nabavka i zamjena neispravnih akumulatorskih baterija i opravka UPS uređaja u PS „Reljići“ PS „Budva“, bez kojih je rad SCADA sistema u periodu neredovnog i/ili nekvalitetnog snabdijevanja električnom energijom nije moguć;
- nabavka rezervnih djelova koji su u prethodnom periodu utrošeni za potrebe održavanja sistema.

Osim navedenih radova većeg obima, izvršene su i manje intervencije na održavanju hidro-mašinske i elektro opreme regionalnog vodovodnog sistema.

Najveće potrebe za vodom od opština na Crnogorskom primorju kao i prethodnih godina imala je opština Budva, a pored te opštine i opština Kotor. Tokom trajanja ljetnje turističke sezone najveći dio svojih potreba za vodom, opština Budva je zadovoljavala preuzimanjem vode iz RVS. Tako je u periodu od 01. juna do 30. septembra, ova opština preuzela 42% od ukupno isporučene količine vode svim primorskim opštinama dok je taj procenat ka ostalim opštinama iznosio: za Kotor 26%, za Tivat 16%, za Bar 12% i za Ulcinj 4%.

Informacija o kvalitativnim i kvantitativnim rezultatima ljetnje turističke sezone 2019. godine

TABELA 1 PRIKAZ UGOVORENIH I ISPORUČENIH KOLIČINA VODE ZA PERIOD 01.06.-30.09.2019. IZRAŽENIH U m³

GRADOVI	JUN			JUL			AVGUST			SEPTEMBAR			UKUPNO		
	ugovoreno (m ³)	isporučeno (m ³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m ³)	isporučeno (m ³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m ³)	isporučeno (m ³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m ³)	isporučeno (m ³)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (m ³)	isporučeno (m ³)	ispor./ugov. (%)
BUDVA	298,080	329,697	11	696,384	731,556	5	843,696	851,471	1	427,680	531,015	24	2,265,840	2,443,739	7.9
KOTOR	207,500	208,495	0	214,000	377,673	76	214,000	459,720	115	207,000	454,321	119	842,500	1,500,209	78.1
TIVAT	129,600	164,327	27	214,272	248,467	16	241,056	288,132	20	181,440	240,466	33	766,368	941,392	22.8
BAR	52,000	52,748	1	201,000	202,643	1	255,000	267,230	5	104,000	178,931	72	612,000	701,552	14.6
ULCINJ	39,000	40,589	4	67,000	67,089	0	107,000	107,037		39,000	41,247	6	252,000	255,962	1.6
UKUPNO	726,180	795,856	10	1,392,656	1,627,428	17	1,660,752	1,973,590	19	959,120	1,445,980	51	4,738,708	5,842,854	23.3

TABELA 2 PRIKAZ UGOVORENIH I ISPORUČENIH KOLIČINA VODE ZA PERIOD 01.06.-30.09.2019. IZRAŽENIH U l/s

GRADOVI	JUN			JUL			AVGUST			SEPTEMBAR		
	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)	ugovoreno (l/s)	isporučeno (l/s)	ispor./ugov. (%)
BUDVA	115	127	11	260	273	5	315	318	1	165	205	24
KOTOR	80	80	0	80	141	76	80	172	115	80	175	119
TIVAT	50	63	27	80	93	16	90	108	20	70	93	33
BAR	20	20	1	75	76	1	95	100	5	40	69	72
ULCINJ	15	16	4	25	25		40	40		15	16	6
UKUPNO	280	307	10	520	608	17	620	737	19	370	558	51

Iz navedenih tabela se jasno uočava trend preuzimanja većih količina vode od strane lokalnih vodovoda u odnosu na ugovorene.

Pored redovnih aktivnosti Regionalni vodovod je tokom ljetnjeg perioda radio i na pripremi dokumentacije za raspisivanje tendera za spajanje opštine Herceg Novi na RVS po proceduri Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). Ovaj međunarodni tender objavljen je u septembru, a otvaranje ponuda zakazano je za 25.11.2019. godine.

Rađeno je i na pripremi dokumentacije za projekte koji će biti finansirani iz dobijenih grantova IPA fondova i od strane odobrene tehničke podrške i kreditnog aranžmana sa EBRD, od kojih izdvajaju:

1. Izgradnja novog cjevovoda i izmiještanje postojećeg u okviru radova na izgradnji bulevara Jaz- Tivat, od oko 14 km;
2. Izgradnja vodovodne i kanalizacione infrastrukture u naseljima Dobre Vode i Veliki pijesak;
3. Izrada studije energetske efikasnosti RVS, sa akcentom na proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora (grant);
4. Izrada Due dilligance studije preduzeća i gore pomenutih projekata koji će se finansirati kreditnim zaduženjem kod EBRD (grant);
5. WMRP-Izrada Plana upravljanja vodnim resursima preduzeća, sa akcentom na uticaj kli matskih promjena na izvorište;
6. Utvrđivanje granica III zone zaštite izvorišta Bolje Sestre;
7. Ispitivanje mogućnosti povećanja kapaciteta vodozahvata Bolje Sestre;
8. Izgradnja monitoring stanica sa daljinskom očitavanjem;
9. Nabavka i ugradnja mjerne opreme (mjeraci protoka, pritisaka...);
10. Izgradnja mjerno-regulacionog bloka ispred pumpne stanice Budva;
11. Nabavka opreme za detekciju gubitaka.

JP Za upravljanjem morskim dobrom Crne Gore

Predsezonske aktivnosti na uređenju i izgradnji obale odvijale su se saglasno utvrđenom dinamičkom Planu za 2019. godinu. Struktura aktivnosti sastojala se od uobičajenih poslova na pripremi turističke sezone i dijelu planiranih poslova na izgradnji i uređenju morskog dobra. Novina koja je uvedena u ovoj godini jeste komunalno uređenje morskog dobra koje podrazumijeva održavanje čistoće u zoni morskog dobra za obalne prostore koji nijesu ustupljeni na korišćenje kao i održavanje javne rasvjete, zelenih površina i bujičnih kanala. Ovi poslovi realizovali su se u saradnji sa lokalnim komunalnim preduzećima.

Broj Ugovora o korišćenju morskog dobra koji su zaključeni tokom 2019. godine je 982, od toga:

- 393 ugovora za ustupanje plaža i kupališta,
- 294 ugovora za ustupanje privremenih objekata i terasa,
- 220 ugovora za ustupanje privremenih objekata na Adi Bojani,
- 39 ugovora za pristaništa,
- 9 ugovora za sidrišta,
- 27 ugovora za ustupanje na korišćenje ostalih djelova morskog dobra.

Od ukupnog broja ugovora o korišćenju morskog dobra koji su bili na snazi tokom 2019. godine raskinuta su dva ugovora u opštini Bar koja su za posledicu imala aktiviranje bankarskih garancija, što povlači zaključak da je broj ugovora o korišćenju morskog dobra koji su zaključeni tokom 2019. godine 980.

Od 393 ugovora za ustupanje plaža i kupališta u opštini Herceg Novi na snazi je 96, u opštini Kotor 23, u opštini Tivat 22, u opštini Budva 126, u opštini Bar 65 i u opštini Ulcinj 61 ugovora.

Broj ugovora o korišćenju privremenih lokacija za objekte i terase, tokom 2019. godine je 514 (od toga 220 ugovora za korišćenje privremenih objekata na Adi Bojani) od kojih je 47 u Herceg Novom, 58 u Kotoru, 14 u Tivtu, 81 u Budvi, 52 u Baru i 42 u Ulcinju.

Tokom izvještajnog perioda zaključena su i 4 nova dugoročna ugovora koja su vezana za realizaciju projekata izgradnje novih kupališta.

Po osnovu sprovedenih aukcijskih postupka u 2019. godini ukupno je zaključeno 39 ugovora za lokacije pristaništa i privežišta u opštinama Tivat, Budva, Herceg Novi i Kotor. Takođe, ove godine nastavila se realizacija Ugovora o korišćenju sidrišta ispred luke Zelenika. Shodno važećim ugovorima, izdato je ukupno 978 Urbanističko tehničkih uslova, uslovi su rađeni za kupališta i privremene objekte (od toga 430 za kupališta i 548 za postavljanje privremenih objekata).

Kao i svake godine, od strane opštinskih sekretarijata nadležnih za izdavanje Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima, formirane su Komisije za utvrđivanje ispunjenosti uslova na kupalištima koje su imale zadatak vršenje kontrole kupališta na osnovu podnijetog zahtjeva svakog pojedinačnog korisnika. Na osnovu pozitivnog zapisnika komisije i ostale dokumentacije, opštinski sekretarijati su izdavali Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima. Predstavnici Javnog preduzeća su bili članovi Komisija u opštinama: Herceg Novi, Tivat, Budva i Bar, dok u opštinama Kotor i Ulcinj nijesu bili članovi komisije i nijesu učestvovali u kontroli ispunjenosti uslova na kupalištima.

Kontrola kupališta od strane komisije je izvršena tokom sezone 2019. godine u svih šest primorskih opština i na osnovu pozitivnih zapisnika, nadležni opštinski sekretarijati su izdali Odobrenja za obavljanje djelatnosti pružanja turističkih usluga na kupalištima. Od ukupno 430 vrsta kupališta koja su bila u funkciji tokom sezone 2019. godine izdato je ukupno 340 odobrenja i to: 82 u opštini Herceg Novi, 18 u Kotoru, 22 u Tivtu, 105 u Budvi, 55 u Baru i 58 u opštini Ulcinj.

Međunarodni program plava zastavica

Već tradicionalno, Svjetski dan zaštite životne sredine 05. jun rezervisan je za početak Programa Plava zastavica u Crnoj Gori. Ove godine svečani početak Programa obilježen je na kupalištu "Dolcevita", na Bečićkoj plaži u opštini Budva. Ovom prilikom dodijeljeno je ukupno 31

Plavih zastavica (30 zastavica za plaže i 1 za marinu) i 14 sertifikata za kupališta koja su bila u pilot fazi Programa. Početak ove kupališne sezone obilježen je podizanjem prve Plave zastavice u 2019. godinu od strane mališana iz Javne predškolske ustanove "Ljubica Jovanović Maše" iz Budve.

Sanitarni kvalitet morske vode na javnim kupalištima

Javno preduzeće već duži niz godina prati stanje sanitarnog kvaliteta morske vode na javnim kupalištima tokom ljetnje turističke sezone, shodno Zakonu o vodama ("Sl. list CG" br. 27/07) i Uredbi o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda ("Sl. list CG" br. 27/07).

Stanje kvaliteta morske vode na javnim kupalištima u 2019. godini praćen je na ukupno 100 lokacija duž crnogorskog primorja i to, opštini Ulcinj 16, Bar 13, Budva 26, Tivat 9, Kotor 15 i Herceg Novi 21 lokacija za što je, putem javnog tendera, angažovana akreditovana laboratorija Instituta za biologiju mora iz Kotora. Analize su se realizovale u petnaestodnevni intervalima tokom kupališne sezone, dok se na lokacijama gdje je u redovnom mjerenju kvalitet bio izvan propisanih granica, vršilo vanredno i dodatno uzorkovanje i analiza morske vode.

Shodno članu 13. Uredbe o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda, morske vode koje se koriste za kupanje i rekreaciju, na osnovu obavezujućih mikrobioloških parametara (*Esherichia coli* i *Intenstinal enterococci*) razvrstavaju se u dvije klase i to: klasa K1-odlične, klasa K2-zadovoljavajuće, dok uzorci čije vrijednosti prelaze propisane granice za ove dvije klase se svrstavaju u grupu Van klase - VK.

U toku sezone 2019. godine kvalitet morske vode za kupanje na Crnogorskom primorju je uglavnom bio odličnog (K1) kvaliteta (92,4 % uzoraka), dok je 7,6% uzoraka bilo zadovoljavajućeg (K2) kvaliteta.

Opština	K1	K2
Ulcinj	97,7 %	2,3 %
Bar	93,3 %	6,7 %
Budva	95,7 %	4,3 %
Tivat	88,4 %	11,6 %
Kotor	89,0 %	11,0 %
Herceg Novi	90,5 %	9,5 %
Crnogorsko primorje	92,4 %	7,6 %

Procentualni prikaz kvaliteta morske vode na kupalištima, u odnosu na ukupan broj uzetih uzoraka u sezoni 2019.g

U slučajevima kada su rezultati tokom redovnog mjerenja prelazili propisane granice mikrobioloških parametara, rađena su dodatna uzorkovanja kako bi utvrdili da li se radi o prolaznoj pojavi ili zagađenju. Ponovljene analize na ovim lokacijama su pokazale dobar kvalitet vode tj. kategorije K1 ili K2.

Kvalitet morske vode na kupalištima po opštinama

Generalno se može zaključiti da je u toku sezone 2019. godine kvalitet morske vode za kupanje na Crnogorskom primorju uglavnom bio odličnog (K1) kvaliteta (92,4% uzoraka), dok je 7,6% uzoraka bilo zadovoljavajućeg (K2) kvaliteta, a uzoraka van propisanog kvaliteta nije bilo.

Korišćenje luka od lokalnog značaja, pristaništa i privezišta

U cilju efikasnije realizacije objekata obalne infrastrukture, Javno preduzeće je objavilo javni poziv za izradu koncesionog akta za luku Risan, shodno Planu davanja koncesija za luke od lokalnog značaja kojeg je donijela Vlada Crne Gore 28.04.2016. godine, gdje je predviđeno davanje na koncesiju luke Risan.

Ubrzanim razvojem nautičkog turizma, uočen je veliki broj nasumičnih „bez reda“ vezova/sidrenja u moru, naročito u Bokokotorskom zalivu. S tim u vezi, Javno preduzeće je sačinilo Popis vezova Bokokotorskog zaliva gdje će se u budućem periodu uspostaviti red u korišćenju sidrišta i vezova na bove.

Sve dinamičnija priobalna pomorska plovidba dobija srazmjernan značaj u obogaćivanju turističke ponude i poboljšanju saobraćajne dostupnosti duž Primorja Crne Gore. Djelatnost prevoza turista/putnika u priobalnom pomorskom saobraćaju, zbog sadašnjeg stanja, a naročito mogućeg i očekivanog razvoja, treba unaprijediti, što podrazumjeva u prvom redu, uspostavljanje regulatornog i organizacionog okvira. Uspostavljanje linijskog pomorskog prevoza, naročito u Bokikotorskoj i duž Budvanske rivijere, moglo bi u značajnoj mjeri smanjiti saobraćajne gužve, posebno tokom ljetnje sezone. Uvažavajući činjenicu da je plovni objekata za prevoz putnika sve više, a poštujući propise, i u cilju konačnog rješenja problema, potrebno je definisati uslove, način i lokaciju na kojoj je jedino moguće i bezbjedno vršiti predmetne aktivnosti. Učestvovanje u Zakonu o izmjenama i dopunama zakona o sigurnosti pomorske plovidbe čime će se regulisati oblast unutrašnjeg pomorskog saobraćaja prevoza poutnika i stvari.

Kontrola korišćenja zone morskog dobra

Tokom perioda, od 01.01. do 30.09.2019. godine kontrolori Javnog preduzeća su shodno sistematizovanim poslovima i zadacima, vršeći obilaskе prostora zone morskog dobra konstatovali više nepravilnosti kod izgradnje stalnih objekata, postavljanja privremenih objekata, obavljanja djelatnosti bez odobrenja, nelegalnog zauzimanja javnih površina ili akvatorija, stanja komunalne uređenosti i drugo. Dio nepravilnosti je otklonjen nakon upućivanja pisane opomene pred raskid ugovora korisnicima od strane Javnog preduzeća.

Za nepravilnosti koje nijesu otklonjene nakon konstatovanja i upućivanja pisane opomene pred raskid ugovora, Javno preduzeće je nadležnim inspeksijskim službama proslijedilo 103 zahtjeva za ukupno 544 nepravilnosti, i to za prostor opština: Herceg Novi 14 zahtjeva, Tivat 23, Kotor 14, Budva 19, Bar 8 i Ulcinj 25 zahtjeva.

Od ukupnog broja nepravilnosti (544) najviše konstatovanih je bilo za prostor opštine Budva 236, te opštine Herceg Novi 102, Ulcinj 82, Bar 64, Tivat 39 i Kotor 21.

Veći dio zahtjeva je iniciran Direktoratu za inspeksijske poslove i licenciranje, te Upravi za inspeksijske poslove, dok je manji broj zahtjeva iniciran Komunalnim policijama, Lučkim kapetanijama i drugim inspeksijskim službama.

Tabela o broju proslijeđenih zahtjeva i nepravilnostima tokom turističke sezone 2019 po opštinama:

Opština	broj zahtjeva	nepravilnosti kupališta gradnja	objekti	ukupan broj nepravilnosti	
Herceg Novi	7	6	2	4	12
Kotor	14	2	22		24
Tivat	6	2	3	8	13
Budva	14	68	78	5	151
Bar	5	4	21	2	27
Ulcinj	15	10	33	11	54
UKUPNO	61	92	159	30	281

Aktivnosti pripadnika inspeksijskih službi (na lokalnom i državnom nivou) u kontroli i suzbijanju nepravilnosti tokom izvještajnog perioda, na prostoru područja posebne namjene u zoni morskog dobra, nijesu postigle očekivane rezultate. Kordinaciono tijelo za praćenje

turističke sezone na nivou inspeksijskih službi u toku ove sezone nije organizovano što je rezultiralo slabijom kordinacijom službi, a shodno tome, i nedovoljnom efikasnošću u radu na terenu. Najveći broj nepravilnosti, odnosio se na rad i postavljanje privremenih objekata na prostoru područja posebne namjene u zoni morskog dobra.

Medijske aktivnosti za vrijeme ljetnje turističke sezone

Za vrijeme ljetnje turističke sezone Javno preduzeće prosljedilo je **55 saopštenja za javnost**, informišući crnogorske i regionalne medije o redovnim aktivnostima o pripremi i toku sezone. Javnost je redovno izvještavana o investicionim aktivnostima koje je Javno preduzeće sprovodilo u cilju integralnog upravljanja zonom morskog dobra, potom o uslovima korišćenja kupališta, Programu plave zastavice za 2019. godinu, sanitarnoj ispravnosti morske vode, regulisanju korišćenja pristaništa i privezišta duž crnogorske rivijere, ali i o aktivnostima koje je obavljalo u saradnji sa Upravom za inspeksijske poslove u cilju sprovođenja adekvatne kontrole obavljanja djelatnosti u zoni morskog dobra.

Finansijski prihodi

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore je od ukupno **982 zaključenih ugovora** do 21.10.2019. godine **ostvarilo prihod od 7.057.070,34 eura**. Do kraja godine se očekuje da će prihod biti u potpunosti realizovan i da će

JP NACIONALNI PARKOVI CRNE GORE

JP za nacionalne parkove Crne Gore razvoj cjelokupne turističke ponude na području kojim upravlja, zasniva na održivosti i aktivnom odmoru posjetilaca u prirodi. S tim u vezi, u prethodnom periodu razvijena je raznovrsna turistička ponuda: rafting i splavarenje rijekom Tarom, krstarenje Skadarskim jezerom, pješačenje, biciklizam, kajakarenje na rijeci Tari, Biogradskom, Crnom i Skadarskom jezeru, vožnja drvenim čamcima po ledničkim jezerima, posmatranje ptica na Skadarskom jezeru, sportski ribolov, dječija igrališta, šuma za čitanje, staza za boso hodanje.

Uspostavljena turistička infrastruktura u vidu objekata u funkciji posjetilaca, kao što su: centri za posjetioce, sistem pješačkih, biciklističkih, tematskih i edukativnih staza sa interaktivnim i odmorišnim mobilijarom, uređeni vidikovci, specijalne freeride i crosscountry biciklističke staze, objekti namijenjeni za posmatranje životinja (tornjevi i platforme), staze za boso hodanje, šuma za čitanje, dječija igrališta, vodene staze i odmorišta za kajakaše, bicikliste i planinare, piknik mjesta kao i prostor za parkiranje kamp-kućica (Mobile Home) u NP Biogradska gora, bungalovi u NP Lovćen tokom predsezone pripremljeni su za prijem posjetilaca.

Izvršena je i zamjena folija na informativnim tablama i bilbordima u NP Biogradska gora, NP Durmitor i NP Skadarsko jezero. Odštampan je i nov promotivni materijal i urađen reprint postojećeg kao što je brošura „Aktivni odmor“ sa informacijama o turističkoj ponudi i katalog „Nacionalni parkovi Crne Gore“ koji sadrži informacije o prirodnim i kulturnim vrijednostima nacionalnih parkova.

Turistička ponuda je obogaćena i novim sadržajima:

- Nabavljena su dva turistička voza u NP Biogradska gora namijenjena za prevoz posjetilaca od Kraljevog kola do Biogradskog jezera
- U NP Durmitor u saradnji sa MORT-om formiran je panoramski put „Durmitorski prsten“
- U NP Skadarsko jezero formirana je sportsko-rekreativna ribolovna staza „Tanki rt“
- U NP Skadarsko jezero formirana je staza za pješake koja olakšava i omogućuje bezbjedniji prelaz pješaka preko magistralnog i pružnog puta Podgorica – Bar, ka Virpazaru
- Formirana je vodena staza „Virpazar – Manastirska tapija – Virpazar – Grmožur“ namijenjena za kajakaše u NP Skadarsko jezero

U saradnji sa NTO Crne Gore i drugim predstavnicima turističke privrede, u toku 2019. godine Nacionalni parkovi, u skladu sa finansijskim kapacitetom prisustvovali su na pet međunarodnih sajmova, i to u: Štutgartu, Minhenu, Berlinu, Beču i Ljubljani, na kojima je promovisana turistička ponuda nacionalnih parkova Crne Gore.

Uveden je i novi efikasniji i brži sistem naplate ulaznica preko novo uspostavljenog softvera *e-posjetilac* kojim se značajno sprječava zloupotreba nelegalnih ulazaka u nacionalne parkove. Ulaznica je dizajnirana na način da predstavlja i svojevrsni suvenir u vidu razglednice sa motivima prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova.

U toku ljetnje turističke sezone organizovane su i brojne manifestacije i događaji namijenjene posjetiocima nacionalnih parkova: „Dan koprive“ u NP Lovćen, „Dan planinskog cvijeća“ u NP Durmitor, „Prvomajsko otvaranje parka“ u NP Biogradska gora, „Dan krapa“ u NP Skadarsko jezero, „Dan katuna“ u NP Prokletije, „Dan pješaćenja“ u NP Lovćen, „Dan NP Durmitor – 6. septembar“, „Dan borovnice“ u NP Prokletije, „Kayak Fest Tara 2019“ u NP Durmitor, „Virpazarski dani humora“ u NP Skadarsko jezero i dr.

Nacionalne parkove Crne Gore, do 20. oktobra posjetilo je 568.950 posjetilaca što je za 32% više nego za isti period u prethodnoj godini. Porast broja posjetilaca bilježi u svim nacionalnim parkovima.

Slijedi tabelarni prikaz broja posjetilaca po nacionalnim parkovima sa indeksom povećanja broja posjetilaca u odnosu na prethodnu godinu.

Nacionalni park	Broj posjetilaca	Index
Durmitor	260528	127
Skadarsko jezero	143003	151
Lovćen	77520	120
Biogradska gora	69334	131
Prokletije	18565	128
Ukupno	568528	132

Elektroprivreda Crne Gore

Realizovane aktivnosti tokom ljetnje turističke sezone su se odnosile na nabavku dijela nedostajućih količina električne energije i to: tokom mjeseca juna, EPCG je na dnevnom i sedmičnom nivou uvezla 48,6GWh el.energije vrijednosti 1,9 miliona €, dok je u istom periodu izvezla 19,3 GWh vrijednosti 0,9 miliona €. Pored ostvarene proizvodnje, koja je bila veća 17% od plana, uvezena električna energija je omogućila da se nesmetano snabdjevaju potrošači.

Tokom mjeseca jula, EPCG je na dnevnom i sedmičnom nivou uvezla 56,0GWh el.energije vrijednosti 2,8 miliona €, dok je u istom periodu izvezla 27,6 GWh vrijednosti 1,9 miliona €.

Tokom mjeseca avgusta, EPCG je na dnevnom i sedmičnom nivou uvezla 85,9GWh el.energije vrijednosti 4,7 miliona €, dok je u istom periodu izvezla 21,7GWh vrijednosti 1,5 miliona €.

Tokom mjeseca septembra, EPCG je na dnTUEvnom i sedmičnom nivou uvezla 23,4GWh el.energije vrijednosti 1,1 miliona €, dok je u istom periodu izvezla 32,6 GWh vrijednosti 2,3 miliona €. Pored ostvarene proizvodnje, veće 22% zbog pomjeranja potpune obustave HE Piva, uvezena električna energija je omogućila da se nesmetano snabdjevaju svi potrošači za vrijeme ljetnje turističke sezone

Privredna komora

Aktivnosti koje su realizovane tokom ljetnje sezone i kontinuirane aktivnosti Privredne komore su:

- Održana je XX sjednica Odbora udruženja turizma i ugostiteljstva.

Odbor je na sjednici razmotrio rezultate postignute u ovom sektoru od januara do aprila 2019, realizovane aktivnosti i izazove odvijanja ljetnje turističke sezone, te informaciju o dualnom obrazovanju. Prezentovan je projekat „Domaći ukusi”.

- Organizovan je Okrugli sto na temu „Halal turizam- potencijal za rast i razvoj“

Okrugli sto na temu „Halal turizam- potencijal za rast i razvoj“, održao se, 28. juna 2019. godine, u organizaciji Privredna komora Crne Gore u saradnji sa Sekretarijatom za preduzetništvo Glavnog grada Podgorice i Udruženjem za promociju i razvoj islamske ekonomije u Crnoj Gori.

Zaključeno je da se Halal turizam svakim danom sve više razvija i zazuzima značajnije mjesto u sveukupnoj turističkoj industriji. Rast populacije koja konzumira halal proizvode i usluge, kao i njihova kupovna moć čine ovo tržište iznimno atraktivnim.

- Prezentacija Sarajevo Halal Fair

U Privrednoj komori Crne Gore 29. avgusta 2019. prezentovan je Međunarodni sajam halal-industrije „Sarajevo Halal Fair“. Riječ je o najvećem specijalizovanom sajmu halal-industrije koju Bosna Bank International drugi put organizuje u saradnji sa Islamic Development Bank Group (IsDB), te Islamskom zajednicom u BiH. Sajam je održan od 26. do 28. septembra u „Skenderiji“ i okupio je predstavnike halal-industrije sa gotovo svih kontinenata, kao i multinacionalne kompanija koje su na globalnom tržištu prisutne sa ovom vrstom proizvoda.

- Sastanak sa kineskim privrednicima o investicionim mogućnostima

Delegacija kineskih investitora, koji imaju kompanije kako u matičnoj državi, tako i Kanadi, te SAD, posjetila je 30. avgusta 2019. godine Privrednu komoru Crne Gore i sa potpredsjednicom Ljiljanom Filipović, njenim saradnicima i predstavnicima Agencije za promociju stranih investicija, razgovarala o našem poslovnom ambijentu i mogućnostima ulaganja. Investicioni ambijent i ekonomska kretanja u Crnoj Gori predstavio je predstavnik MIPA, koji je posebno potencirao program ekonomskog državljanstva, kao i mogućnosti za ulaganje u oblasti energetike (posebno iz održivih izvora), turizma i poljoprivrede. Gosti iz Kine bili su zainteresovani za projekte koje je Vlada definisala kao prioritete razvoja. Interesovale su ih mogućnosti razvoja industrije proizvodnje i prerade konoplje u kozmetičke i wellness svrhe, investiranje preko kriptovaluta, uslove za online gejming, te poslovanje u biznis zonama.

U skladu sa redovnim aktivnostima koje sprovodi Privredna komora na praćenju utrošenosti kvota za zapošljavanje i sezonsko zapošljavanje stranaca, na osnovu podataka od MUP-a, MRSS i ZZZCG, mjesečno su sačinjavani tabelarni pregledi sa komentarima u svrhu blagovremenog reagovanja prema nadležnim organima za dodatno raspoređenje kvota i nesmetanog odvijanja toka ljetnje sezone.

Dana 09.10.2019. godine, u Poreskoj upravi organizovan je sastanak predstavnika Privredne komore Crne Gore, Ministarstva finansija i Poreske uprave, u cilju tumačenja odredbi Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga, te upoznavanja privrednika sa preduslovima koje je potrebno obezbijediti radi blagovremene i uspješne implementacije ovog zakonskog rješenja.

Povezivanje turizma i poljoprivrede od izuzetnog je značaja za turizam i uopšte crnogorsku ekonomiju. Sa jedne strane tradicionalni domaći proizvodi dodaju na vrijednosti turističkom proizvodu, a sa druge, zbog pozitivnih efekata smanjenja uvoza i povećavanja potrošnje crnogorskih proizvoda, na ekonomiju zemlje. Turizam se i dalje u velikoj mjeri oslanja na uvozne proizvode i u tom smislu nije iskorišćena njegova privredna snaga. Većom zastupljenošću domaćih prehrambenih proizvoda, koji su najčešće kvalitetniji od uvoznih, promoviše se crnogorska tradicionalna kuhinja i podiže nivo kvaliteta i konkurentnosti turističke ponude. Bolja povezanost poljoprivrede i turizma otvara mogućnost stvaranja novih radnih mjesta, povećava se ukupan nivo doprinosa turizma bruto društvenom proizvodu Crne Gore. Inkorporiranje tradicionalnih vrijednosti u savremenu turističku ponudu, koja doprinosi prepoznavanju Crne Gore kao zemlje sa specifičnom ponudom, realizuje Privredna komora CG kroz projekte “Dobro iz Crne Gore”, “Kupujmo domaće” i “Domaći ukusi”.

Kao nastavak projekta, “Kupujmo domaće”, potpisan je Sporazum o saradnji između Ministarstva održivog razvoja i turizma, Nacionalne turističke organizacije, Investiciono-razvojnog fonda i Privredne komore Crne Gore, u cilju promovisanja saradnje proizvođača, distributera i turističke privrede u realizaciji druge faze projekta pod nazivom “Domaći ukusi”, čiji je cilj da se u narednom periodu, ukaže na značaj turizma za bolji plasman domaćih proizvoda, te iskoriste svi potencijali turističke privrede kako bi se unaprijedio položaj crnogorskih proizvođača i u krajnjem doprinijelo jačanju konkurentnosti ukupne privrede. Usvojen je zaštitni znak – logotip i slogan koji glasi “Dobro, Bolje, Domaće” koji će pratiti realizaciju projekta “Domaći ukusi”.

Preporuke:

- Kako se učinak u turizmu mjeri turističkom potrošnjom, posebno potrošnjom stranih turista, potrebno je nastaviti aktivnosti na diverzifikaciji ponude i produženju sezone, razvoju visokokvalitetnog turizma tokom cijele godine, što u krajnjem ima za cilj povećanje prihoda odnosno ukupne dodate vrijednosti u turizmu;
- Nastaviti aktivnosti na realizaciji projekta “Domaći ukusi”. Kreiranje zajedničkih projekata za proizvodnju domaće hrane, jer komplementarnost poljoprivrede sa turizmom ima sve veći značaj i naglašava potrebu sagledavanja učešća sektora poljoprivrede kroz

turističku ponudu, kao i realizacija konkretnih aktivnosti na povezivanju ponude i tražnje, kao što su obezbjeđivanje kvaliteta, kvantiteta i kontinuiteta ponude i bolje povezanosti s poljoprivrednim proizvođačima;

- Nastaviti aktivnosti na formiranju zajedničkih turističkih proizvoda koji mogu da doprinesu promociji regiona, pri čemu je potrebno voditi računa o trendovima i stvarati nove usluge i proizvode koji će obogatiti turističku ponudu, vodeći pri tom računa o našim posebnostima, specifičnostima i različitostima. *Regionalna saradnja* se nameće kao nužan preduslov za zajednički prosperitet i potencijal u razvoju inovativnog, održivog i odgovornog turizma;
- Neophodno je blagovremeno otpočeti sa pripremom ljetnje i zimske sezone, a lokalne turističke organizacije treba da preuzmu destinacijski menadžment i time doprinesu većem kvalitetu ponude;
- Rast kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja u turizmu raste oko 10%, tako da će najveći izazov na pripremi sljedeće sezone biti obezbjeđenje stručne radne snage. Iako se turistička privreda permanentno zalaže da se u Crnoj Gori ostvari ambijent u kojem prioritet u zapošljavanju imaju domaći radnici, sadašnja ponuda stručnog kadra u sektoru turizma nije zadovoljavajuća i Zakon o strancima treba da omogući poslodavcima da u najkraćem roku i uz jednostavne procedure obezbijede odgovarajuću radnu snagu za svoje potrebe. Porebno je urediti poslovni ambijent i mehanizme u kojem će poslodavci imati dodatni interes da zaposle domaće radnike, kao i sezonski rad sistemski učiniti privlačnijim domaćem radniku, više promovisati mogućnosti sezonskog zapošljavanja i preko nadležnih institucija upravljati ovim procesom. U skladu sa pozitivnim iskustvom regiona, omogućiti jednostavnije zapošljavanje studenata;
- Imajući u vidu da sezona sve duže traje i produžuje se na septembar i oktobar mjesec, potrebno je zakonskom regulativom predvidjeti da se početak školske godine može odgoditi za određene kvalifikacije, a za studente koji imaju ugovor o radu, odložiti ispitni rok;
- Potrebno je intenzivirati rad sa poslodavcima u cilju njihovog boljeg informisanja, motivisanja i animiranja da zapošljavaju domaću radnu snagu (Uredba o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica, subvencije za zapošljavanje mladih, nastavak realizacije Projekta »Zaposlimo naše mlade na sezonskim poslovima...«);
- Nastavak aktivnosti na suzbijanju sive ekonomije, koja je i dalje prisutna u skoro svim segmentima turističke djelatnosti. Ovo je pojava koja ima negativne efekte, kako po javne finansije i fiskalnu stabilnost, tako i po poslovni ambijent i konkurentnost i održivost realnog sektora u Crnoj Gori;
- Sagledati mogućnost pojednostavljenja procedura oko registracije privatnog smještaja;
- Predstavnici turističke privrede, već niz godina ukazuju da kvalitet turističke ponude umanjuju privremeni objekti koji ne doprinose upotpunjavanju ponude, ne ispunjavaju standarde i higijensko-tehničke uslove, a locirani su u neposrednoj blizini stalnih turističkih kapaciteta, i najčešće posluju u sivoj zoni;
- U potpunosti implementirati propise koji će suzbiti buku na otvorenom u blizini smještajnih kapaciteta, koja je konstantan problem i njeno suzbijanje je jedan od prioriteta u pripremi turističkih sezona. Postojeći zakonodavni okvir je definisao ovu oblast, ali ostaje

otvoreno pitanje kapaciteta nadležnih lokalnih inspekcija koje je potrebno ojačati, a samim tim i potpune implementacije relevantnih propisa;

- Za nesmetano odvijanje toka predsezone i sezone, neophodno je na vrijeme sprovesti procedure javnih nabavki, kako bi se u roku realizovale planirane aktivnosti i obezbijedio završetak svih građevinskih radova prije dolaska prvih turista. Saobraćajna infrastruktura, a samim tim i dostupnost destinacije, jedan je od izazova razvoja turizma, koji se može riješiti samo investicijama;
- U pravcu bolje dostupnosti destinacije, potrebno je preduzeti aktivnosti na unapređenju aerodromske infrastrukture, posebno osposobljavanje Aerodroma Tivat za noćne letove;
- Nastaviti aktivnosti na implementaciji dualnog obrazovanja u Crnoj Gori. Veća orijentacija prema praktičnom radu i pojačana primjena dualnog sistema obrazovanja, treba da budu među prioritetnim aktivnostima na planu unapređenja stručnog kadra;
- Nastaviti aktivnosti na daljem unapređenju poslovnog ambijenta u turizmu kroz:
- Smanjenja iznosa lokalnih komunalnih naknada kao i obaveza plaćanja komunalnih taksi iako je turističko-ugostiteljski objekat zatvoren tokom zimske sezone;
- Smanjenje visokih iznosa poreza na nepokretnost u kojima se obavlja privredna djelatnost. Kada je u pitanju porez na nepokretnosti karakteristični su primjeri Slovenije i Hrvatske koje ne naplaćuju ovu vrstu poreza;
- Smanjenje poreza i doprinosa na dohodak zaposlenih. Ukupno poresko opterećenje troškova je još uvijek visoko i treba težiti njegovom daljem smanjenju. Ovakvo opterećenje ima negativan uticaj na zaposlenost i otvaranje radnih mjesta;
- primjena jedinstvene niže stope PDV-a u svim turističkim objektima za ugostiteljske usluge, bez obzira na kategoriju, čime bi se podstakao razvoj turizma kao prioritetne grane.

NACIONALNA TURISTIČKA ORGANIZACIJA CRNE GORE – PROMOTIVNE AKTIVNOSTI NA EMITIVNIM TRŽIŠTIMA

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore svoje aktivnosti realizuje u skladu sa utvrđenim Programom rada i Finansijskim planom, koji su definisani uzimajući u obzir akcione planove za ciljna emitivna tržišta, aktuelno stanje u turizmu, sugestije i predloge lokalnih turističkih organizacija i turističke privrede, kao i raspoloživi Budžet.

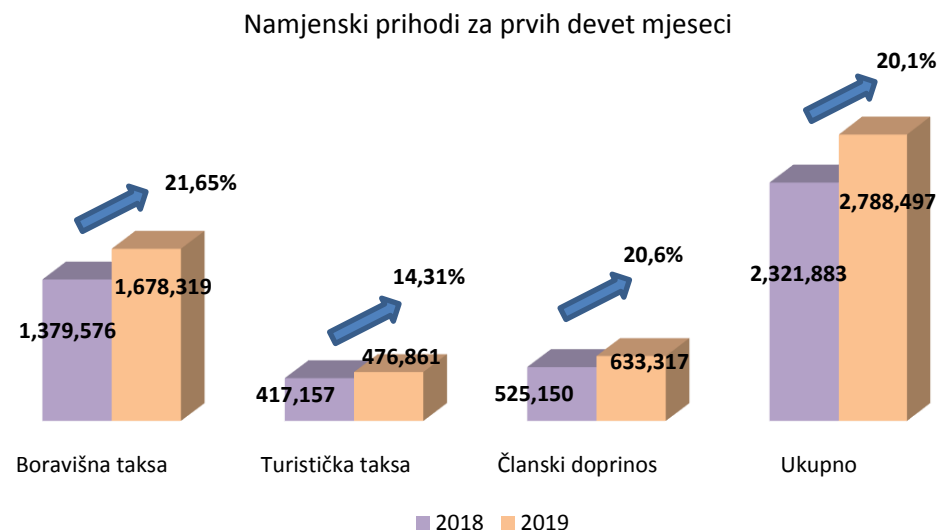
Ovaj Izvještaj o ljetnjoj turističkoj sezoni sadrži aktivnosti koje su realizovane u dijelu pripreme i tokom odvijanja turističke sezone 2019. Godine

Finansijski pokazatelji

Shodno podacima Centralne banke Crne Gore, koja podatke objavljuje kvartalno, prihod od sektora putovanja/turizma za prva dva kvartala tekuće godine iznosi 255 miliona €, što je rast od 10,73% u odnosu na prva dva kvartala prethodne godine.

Prema preliminarnim podacima Centralne banke Crne Gore koje obrađuje na mjesečnom nivou, procjena prihoda od sektora putovanja/turizma za prvih sedam mjeseci tekuće godine iznosi 532 mil €.

Ukupni namjenski prihodi koji uključuju prihode od boravišne takse, turističke takse i članskog doprinosa naplaćeni zaključno sa septembrom 2019. godine iznose 2,788,497€ što je rast od 20,1% u odnosu na prvih devet mjeseci 2018. godine. Prihod državnog trezora za prvih devet mjeseci 2019. godine po osnovu boravišne takse iznosi 1,678,319€, što je 21,6% više u odnosu na isti period 2018. godine. Po osnovu turističke takse tokom prvih devet mjeseci 2018. godine ostvaren je prihod u iznosu od 476,861€ ili 14,3% više u odnosu na isti period prethodne godine, dok je po osnovu članskog doprinosa prihodovano 633,317€, što je rast od 20,6% u odnosu na isti period 2018. godine.

Promotivne aktivnosti na emitivnim tržištima

U skladu sa Programom rada za 2018. godinu, marketing aktivnosti su, prije svega, koncentrisane na emitivna tržišta Njemačke, Austrije, Velike Britanije, Rusije, Poljske i Francuske, kao tržišta prvog prioriteta. Imajući u vidu značaj tržišta Srbije, takođe, intenzivne promotivne aktivnosti realizovane su i na ovom tržištu. Sa druge strane, postoji potreba da se turistička ponuda promoviše i na drugim tržištima i manji dio budžeta usmjeri i u te namjene. Ove aktivnosti, u najvećem dijelu, realizuju se na inicijativu i u saradnji sa partnerima. Tako je određeni broj aktivnosti realizovan na tržištima Španije, Kine, Holandije, Belgije. NTOCG saradjuje sa zemljama regiona kada je u pitanju promocija na dalekim tržištima kao što je Kina i Japan.

Učešće na sajmovima

U 2019. godini Crna Gora je predstavila ili planira predstaviti turističku ponudu na najznačajnijim međunarodnim sajmovima. U pitanju su sajmovi koji godinama ispunjavaju svjetske standarde u poslovanju i svake godine privlače sve veći broj posjetilaca. Način predstavljanja ponude i aktivnosti koje se realizuju određuju se za svaki sajam posebno zavisno od karaktera sajma i ciljnog tržišta. Svi sajamski nastupi realizuju se u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, lokalnim turističkim organizacijama i predstavnicima turističke privrede. Sajam je prilika za uspostavljanje novih kontakata kao i produbljivanje saradnje sa dosadašnjim partnerima u cilju veće zastupljenosti crnogorske ponude u programima putovanja.

Aktivnosti realizovane na tržištima prvog prioriteta u 2019. godini

Tržišta Njemačke i Austrije

B2B aktivnosti

- Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je učestvovala na godišnjoj konferenciji agenata prodaje TSS GROUP-e (Udruženje turističkih agencija Njemačke), koja se održavala od 20. do 22. septembra 2019. godine u Berlinu.
- NTOCG je od juna 2018. postala član udruženja Corps Touristique iz Njemačke čiji članovi su i 33 nacionalne turističke organizacije iz cijeloga svijeta. Udruženje ima za cilj da informiše nacionalne turističke organizacije o potrebama, promjenama i navikama turista iz Njemačke.

Studijske grupe

- U saradnji sa partnerima NTOCG ugostila je grupu renomiranih njemačkih medija koja je boravila u Crnoj Gori u periodu od 16. do 20. juna 2019. godine. Tematika studijske posjete je bila bazirana na panoramskim putevima Crne Gore - Put oko Korita i Durmitorski prsten. Predstavnici štampanih i online medija, Gluxmagazin, Fraenkische Nachrichten, Freetimeguide.de, Badische Neuste, SueddeutscheZeitung, genussmaenner.de, frauenfinanzseite.de.blog nonsoloamore.net, DeutscheWelle i DE EN On Line su imali priliku da se upoznaju sa kulturnim i prirodnim bogatstvom Crne Gore.
- Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa organizatorima sajma "CTM (Camping Motor Touristik) 2020", koji se održava sledeće godine u Štutgartu, a na kojem će Crna Gora učestvovati kao zemlja partner, ugostila je predstavnike renomiranih njemačkih medija koji su od 10. do 14. septembra 2019. godine boravili u studijskoj posjeti našoj destinaciji.

PR aktivnosti

- Saradnja NTOCG sa novinskom agencijom DJD nastavljena je i 2019.
- Saradnja sa on line novinskom agencijom News Aktuell iz Njemačke nastavljena i u 2019. godini. News Aktuell je jedan od najvećih novinskih on line agencija u Njemačkoj sa bazom korisnika od preko 750.000 kontakata širom svijeta (novinari, urednici i blogeri). News Aktuel koristi OTS sistem distribucije informacija koji direktno distribuira predloženi sadržaj, informaciju, slike najtiražnijim medijima u Njemačkoj. U 2018/19. je distribuirano 5 priča o Crnoj Gori (storytelling) putem portala "news aktuell".

Velika Britanija

Mediji

U okviru promotivnih aktivnosti NTO CG na tržištu Velike Britanije, u susret ljetnjoj turističkoj sezoni od početka godine objavljeno je nekoliko advertorijala o Crnoj Gori u prestižnim britanskim štampanim medijima.

- Turistička ponuda Crne Gore promovisana je u jednom od najčitanijih britanskih medija, putem advertorijala na cijeloj stranici u dodatku namijenjenom porodicama sa djecom "The Modern Family" koji je distribuiran uz izdanje dnevnih novina "The Guardian" 16. februara 2019. godine. Distribuirano je 237,000 štampanih i 210,000 digitalnih primjeraka.
- Reklamna stranicu kojom je promovisana gastronomska ponuda Crne Gore objavljena je u martovskom izdanju prestižnog magazina "National Geographic Traveller Food".
- Objavljen je advertorijal o Crnoj Gori u okviru turističkog dodatka koji je, 01. aprila 2019. godine, distribuiran uz jedne od najtiražnijih dnevnih novina u Velikoj Britaniji "The Evening Standard". Distribuirano je 225,000 štampanih primjeraka i 210,000 digitalnih primjeraka putem linka.
- Takođe, advertorijal o Crnoj Gori objavljen je u turističkom dodatku "The Travel Guide" koji je distribuiran uz dnevne novine "The Guardian" 20. aprila 2019. Distribuirano je 237,000 štampanih i 210,000 digitalnih primjeraka.

Studijske posjete

- Bradt Travel Guide - Povodom ažuriranja postojeće verzije vodiča Bradt Travel Guide Montenegro, u periodu od 07. do 23. juna 2019. godine u posjeti Crnoj Gori boravio je Darren Longley, pisac vodiča. Cilje ove posjete je ažuriranje podataka za centralni i sjeverni region. Ažurirana verzija vodiča je planirana za objavu tokom 2020. godine.
- U organizaciji Nacionalne turističke organizacije Crne Gore novinarka prestižnog časopisa Lonely planet magazine je boravila u Crnoj Gori tokom jula 2018. godine. Kao rezultat ove posjete ovog ljeta je objavljen članak na dvanaest strana.

Festival hrane National Geographic Traveller Food Festival

- Nacionalna turistička organizacija Crne Gore predstavila je gastronomsku ponudu destinacije na festivalu hrane "National Geographic Traveller Food Festival" koji se održao 20. i 21. jula 2019. godine, u Londonu. Riječ je o prvom izdanju festivala koji ima za cilj predstavljanje jedinstvenog spektra gastro iskustava, hrane i pića iz cijelog svijeta, uz edukativni dio, koji

podrazumijeva tematske radionice koje posjetiocima pružaju priliku da uče o hrani i načinu pripreme hrane koja je specifična za određene destinacije. Crna Gora predstavila je nacionalnu kuhinju u duhu aktuelne kampanje “Dobro. Bolje. Domaće”.

Rusija i Ukrajina

B2B aktivnosti

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u saradnji sa Ambasdom Crne Gore u Ukrajini, lokalnim turističkim organizacijama Bara i Budve i turističkom privredom organizovali su prezentaciju turističke ponude Crne Gore 11. aprila, u hotelu Opera u Kijevu. Prezentaciji su prisustvovali predstavnici Vlade i Vrhovne Rade Ukrajine, turističke privrede Ukrajine među kojima preko 35 najznačajnijih turoperatora, turističkih agencija, avio kompanija i preko 15 renomiranih ukrajinskih medija.

PR aktivnosti

- Objavljivanje dodatka u Moskovskom dnevnom listu “Roskoskaja Gazeta” o Crnoj Gori
NTO CG realizovala je u saradnji sa turističkim organizacijama Budve, Kotora, Bara, Tivta i Herceg Novog objavljivanje turističkog dodatka o Crnoj Gori u dnevnom listu “Roskoskaja Gazeta” u prvoj nedelji marta 2019. godine.
- U saradnji sa Ukrajinskom medijskom agencijom Media Travel World i TRAVEL NEWS magazinom, koja je oficijalni zastupnik Inflight magazina ukrajinske avio kompanije YANAIR Airlines, ponuda Crne Gore je predstavljena na nekoliko stranica, kao i na naslovnoj strani magazina.
- Promovisana je nova kampanja NTO CG “Dobro. Bolje. Domaće.” u prestižnom turističkom magazinu International Tourism Magazine iz Ukrajine. U pitanju je luksuzno izdanje za ljetno 2019. godine u tiražu od 20.000 primjeraka.

Studijske posjete

- NTO CG u saradnji sa Montenegro Airlines-om, organizovala je studijsku posjetu novinara ruskog magazine Russian Travel&Culture i portala www.tourpresclub.ru.
- U okviru promocije zdravstvenog turizma na tržištu Rusije, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u saradnji sa Institutom Dr Simo Milošević iz Igala, bila domaćin i organizator posjete predsjednice “Saveza žena ljekara Ruske Federacije”, koja je u Crnoj Gori boravila od 27. do 31. maja 2019. godine. Povod posjete je bio uspostavljanje saradnje sa zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori i potpisivanje tehničkih sporazuma o saradnji koji promovišu medicinski turizam.

- Ambasada Ukrajine u Crnoj Gori je početkom oktobra mjeseca organizovala „Dane muzike Ukrajine u Crnoj Gori“ i tom prilikom su u Crnoj Gori boravili novinari jednog od najpraćenijih portala u Ukrajini “obozrevatel.com”, koje je ugodila Nacionalna turistička organizacija Crne Gore i nakon čega je na portalu obozrevatel.com, objavljena reportaža o crnogorskim gradovima.

Poljska

B2B aktivnosti

U okviru B2B aktivnosti na tržištu Poljske, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je kroz partnerstvo sa “AviaRepsom“ (globalnom mrežom koja radi na povezivanju sektora turizma i vazduhoplovnih kompanija) organizovala destinacijske prezentacije u 8 gradova. Roadshow je započet u maju i njime su obuhvaćeni gradovi na sjeveru Poljske (Gdanjsk, Šćećinj, Bidgošč i Poznan), a nastavljen u septembru na jugu i to u: Krakovu, Žešovu, Katovicama i Vroclavu.

Studijske grupe

- Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je bila domaćin novinarske ekipe TV Travel Channel Poland, koja u našoj zemlji boravila u periodu od 13. do 16. maja. 2019. godine. U Crnoj Gori se snimala jedna od njihovih najpopularnijih emisija pod nazivom “Moj vodič po...”, a po želji urednika snimani su kadrovi Skadarskog jezera i pelikana, Kotor, stare masline u Baru, Velike plaže u Ulcinju, ručne izrade suvenira, spremanje nacionalnog tradicionalnog jela i vinograda Plantaža.
- Crna Gora je bila domaćin studijskoj posjeti poljskih MICE i specijalizovanih turoperatora u periodu od 30. septembra do 03. oktobra 2019. godine. Tokom posjete destinaciji turooperatori su imali priliku da se upoznaju sa turističkom ponudom Crne Gore kroz obilaske atraktivnih lokaliteta i inspekcije hotelskih kapaciteta.

Francuska

B2B aktivnosti

- Poslovna radionica za francuske turooperatore, kao i pres konferencija “Crna Gora – više od ljetnje destinacije” održana je u Parizu tokom koje su održani B2B sastanci sa francuskim turooperatorima i agencijama u cilju ugovaranja buduće saradnje na planu organizovanog dolaska francuskih turista.

Studijske grupe

- U aprilu 2019. godine u Crnoj Gori je boravila novinarka magazina „The good life“. U tom magazinu, koji je jedan od najčitanijih koji se bave biznisom i životnim stilom, u junskom izdanju, izašao je članak na četiri strane o ponudi luksuznog turizma u Crnoj Gori pod nazivom „Montenegro, le nouvel Eldorado“ (Crna Gora, novi Eldorado).
- U periodu od 28. maja do 01. juna 2019. godine u posjeti Crnoj Gori bila je studijska grupa novinara iz Francuske. U grupi je bilo 5 novinara iz sledećih medijskih kuća: magazin GEO, Info travel, Le temps d'un voyage, La Quotidienne i Mag Centre.
- U periodu od 21. do 27. juna 2019. godine u Crnoj Gori je boravila ekipa renomirane medijske kuće BBC, koja je snimila emisju o automobilizmu Top Gear za njihov šesti serijal. Serijal je jako popularan i uspješan na francuskoj televiziji i bilježi milionsku gledanost.

Region

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, u okviru svojih redovnih promotivnih aktivnosti, u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama, poseban akcenat je i ove godine stavila na promociju turističke ponude Crne Gore na tržištima regiona (Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova i Albanije) i to putem:

- učešća na sajmovima,
- jednodnevnim promocijama – roadshow kampanja
- organizovanja posjete studijskih grupa novinara u CG

Srbija

- *Beogradski Manifest*

U okviru kampanje na tržištu regiona Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je sa partnerima predstavila turističku ponudu Crne Gore na manifestaciji “Beogradski Manifest” koji se održao u periodu od 24. do 26. maja 2019. godine, na Kalemegdanu.

- *“Roadshow” kampanja*

U sklopu promocije turističke ponude Crne Gore NTO CG je prije Beogradskog Manifesta predstavila turističku ponudu Crne Gore na sajmu u Nišu od 18. do 20. aprila, a nakon Beogradskog Manifesta nastavila sa promocijama u Regionu: u Subotici 27. maja, Novom Sadu 28. maja, Kragujevcu 30. maja. 2019. godine.

- NTOCG u saradnji sa strateškim partnerom JP Morsko dobro organizovala je posjetu studijske grupe novinara iz Srbije od 16. do 19. maja 2019. godine.

U okviru promotivnih aktivnosti na tržištu Srbije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Nacionalna turistička organizacija Crne Gore bili su domaćini predstavnicima renomiranih medija iz Srbije koji su boravili u Crnoj Gori, u periodu od 23. do 26. juna.

- Studijska posjeta grupe novinara iz Srbije realizovana je od 22. do 25. jula 2019.godine na temu “Aktivan odmor”. U cilju upoznavanja tržišta Srbije sa ponudom aktivnog turizma, u Crnoj Gori su tom prilikom boravili predstavnici televizija RTS, Pink i Happy, novinske agencije Tanjug, dnevnih novina Blic, Politika, Informer, Kurir, Alo, Srpski Telegraf i portala B92.

Hrvatska

- U okviru manifestacije "Dani Crne Gore u Zagrebu" Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija Crne Gore i turističke organizacije Kotor, Tivta, Budve, Bara, Ulcinja, Cetinja i Podgorice predstavili su turističku ponudu Crne Gore 11. februara 2019. godine na trgu Bana Jelačića i u Evropskom domu. Kroz raznovrstan kulturno zabavni program promovisan je crnogorski turizam, kultura, kao i nacionalna kuhinja.

Takođe su realizovane promotivne aktivnosti na ostalim tržištima i to tržišta Holandije, Kine, Španije, Belgije, Brazila i Singapura.

Montenegro Convention Bureau (MCB)

Crnogorski kongresni biro (Montenegro Convention Bureau) Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, koji okuplja oko tridesetak članova i to hotele sa kongresnim sadržajima i specijalizovane agencije, je u prethodnom periodu realizovao niz aktivnosti na daljoj promociji Crne Gore kao MICE destinacije.

- *“CONVENTA, Ljubljana, Slovenija*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa turističkom privredom predstavila je ponudu Crne Gore na berzi MICE (sastanci, podsticajna putovanja, kongresi i događaji) turizma “Conventa” koja se održala u Ljubljani 23. i 24. januara.

- *“IMEX”, Frankfurt, Njemačka*

Turistička ponuda Crne Gore predstavljena je i na specijalizovanom sajmu kongresne industrije „IMEX“ koji se održao od 21. do 23. maja u Frankfurtu. Riječ je o jednom od najznačajnijih evropskih sajmova kongresne industrije, poslovnih i motivacionih (incentive) putovanja.

- *MICE agenti iz Austrije u posjeti Crnoj Gori*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa hotelom “Falkensteiner” u periodu od 13. do 15. septembra 2019. godine organizovali su studijsku posjetu turoperatora iz Austrije. Ovu studijsku grupu činilo je 15 MICE agenata.

- *MICE agenti iz Poljske u posjeti Crnoj Gori*

Crna Gora je bila domaćin poljskih MICE i specijalizovanih turoperatora koji su boravili u Crnoj Gori u periodu od 30. septembra do 03. oktobra 2019. godine. U okviru njihove posjete 02. oktobra u organizovana je radionica sa članovima Montenegro Convention Bureau-a.

- *MICE agenti iz Turske u posjeti Crnoj Gori*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa hotelom “Hilton” u periodu od 13. do 15. septembra tekuće godine organizovala je studijsku posjetu turoperatora iz Turske. Ovo studijsku grupu činilo je 15 MICE agenata.

- *MICE agenti iz Rusije u posjeti Crnoj Gori*

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore u saradnji sa hotelom Hilton Podgorica i lokalnim partnerima ugostila je renomirane MICE agente sa tržišta Rusije u periodu od 14. do 16. juna 2019. godine.

Produkcija promotivnog materijala

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je u okviru svojih promotivnih aktivnosti za prvih devet mjeseci 2019. godine pripremila promotivne materijale:

- *Film Crne Gore* - u trajanju od 7 min, na osam jezičkih varijanti: engleskom, njemačkom, francuskom, ruskom, poljskom, kineskom, ukrajinskom i crnogorskom jeziku. Filmom „Dobrodošli u Crnu Goru“ predstavljena je cjelokupnu ponudu destinacije i njeni jedinstveni predjeli, najznačajnije kulturne i istorijske znamenitosti, ponude itd.
- *Brošura “Arome i ukusi Crne Gore”* - publikacija koja predstavlja gastro ponudu destinacije, pruža informacije o karakteristikama crnogorske kuhinje, najljepšim receptima, informacije o pićima, običajima, proizvodima, manifestacijama. U okviru brošure kreirana je i gastro mapa. Brošura je urađena na crnogorskom, engleskom, njemačkom, francuskom i poljskom jeziku.
- *MICE brošura “The Next Place to Meet”* - urađen je i redizajn MICE publikacije na engleskom jeziku koja je namijenjena promociji MICE ponude destinacije. Publikacija pruža informacije o hotelima sa 4 i 5 zvjezdica koji raspolažu kongresnim kapacitetima, agencijama specijalizovanim za MICE turizam, lokacijama “venues” izvan hotelskih kapaciteta u kojima je

moguće organizovati događaje iz oblasti MICE turizma i ostalim bitnim informacijama potrebnim za organizaciju događaja u Crnoj Gori.

- *Aktivni odmor* – brošura koja predstavlja objedinjene informacije sa detaljnim prikazima o aktivnom odmoru koje pruža Crna Gora, a koja je namjenjena turistima koji vole fizičku aktivnost kao što su: rafting, planinarenje, biciklizam, ronjenje, kitesurfing, kampovanje i sl. Ova specijalizovana brošura je urađena na njemačkom, francuskom, poljskom i slovenačkom jeziku.
- *Novi info-letak Crne Gore* - liflet koji je namijenjen turistima koji dolaze u Crnu Goru sa svim važnim kontakt telefonima turističkih organizacija, nacionalnih parkova, informacije o prevozu, zabavi itd. Info letak je radjen u dvojezičnom izdanju crnogorskom i engleskom jeziku. Info letak će biti distribuiran na graničnim prelazima i info centrima lokalnih turističkih organizacija. Info letak na crnogorskom/engleskom jeziku je štampan u tiražu od 100.000 primjeraka.

Unapređenje avio dostupnosti

Sa kompanijom Ryanair koja obavlja letove od 2013. godine obnovljen je ugovor i na snazi je do aprila 2020. godine. Realizuju se letovi za London, Brisel, Berlin tokom cijele godine, dva puta nedjeljno i Štokholm od početka aprila do kraja oktobra, takodje dva puta nedjeljno. Uvedena je i avio linija za Vroclav, Poljska u toku ljetnje IATA sezone, sa jednim letom nedjeljno.

EasyJet koji obavlja letove od 2016. godine u ponudi ima dvije destinacije London i Mančester, dva puta nedjeljno tokom IATA sezone od kraja marta do kraja oktobra. Sa ovom aviokompanijom je obnovljen ugovor koji je na snazi do kraja oktobra 2020. godine. Tokom ljetnje sezone imaju samostalnu liniju ka Ženevi. Letovi se realizuju na aerodromu Tivat.

Sa kompanijom Wizz air koja obavlja letove od 2016. godine obnovljen je ugovor koji je na snazi do kraja oktobra 2020. godine. Ova aviokompanija realizuje letove prema Milanu (Aerodrom Bergamo) i Memingenu (blizu Minhena) tokom cijele godine, dva puta nedjeljno, a od 2017. godine realizuje i letove iz Budimpešte, uz pomoć Vlade Madjarske. Od prethodne godine uvedeni su i letovi ka Varšavi i Katovicama tokom ljetnje turističke sezone. Saobraćaj se obavlja preko podgoričkog aerodroma.

Podsticajne mjere

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore svake godine, u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, priprema nacrt programa podsticajnih mjera koje na predlog Ministarstva donosi Vlada. U poslednjih pet godine kroz realizaciju programa podsticajnih mjera u oblasti turizma odobrena je podrška za realizaciju 291 projekta u ukupnom iznosu od oko 1.3 mil €. Samo u okviru podrške po prošlogodišnjem Programu podržano oko 70 projekata od čega se preko 30 projekata odnosi na razvoj turističkog proizvoda i unapređenje ponude.

Vlada Crne Gore je u junu 2019. godine donijela dva programa podsticajnih mjera, i to:

- Program podsticajnih mjera u oblasti turizma za 2019/2020. godinu.
- Program podsticajnih u oblasti turizma za podršku marketing aktivnostima na emitivnim tržištima kojim je utvrđena namjena sredstava koja nijesu utrošena po prethodno usvojenom programu iz 2018. godine

Povezivanje turizma i poljoprivrede

Povezivanje turizma i poljoprivrede od izuzetnog je značaja za turizam i uopšte crnogorsku ekonomiju. Kao nastavak projekta, "Kupujmo domaće" potpisan je Sporazum o saradnji između Ministarstva održivog razvoja i turizma, Nacionalne turističke organizacije Crne Gore, Investiciono-razvojnog fonda i Privredne komore Crne Gore, u cilju promovisanja saradnje proizvođača, distributera i turističke privrede u realizaciji druge faze projekta pod nazivom "**Domaći ukusi**", čiji je cilj da se u narednom periodu, ukaže na značaj turizma za bolji plasman domaćih proizvoda i iskoriste svi potencijali turističke privrede kako bi se unaprijedio položaj crnogorskih proizvođača i u krajnjem doprinijelo jačanju konkurentnosti ukupne privrede. Usvojen je zaštitni znak – logotip i slogan koji glasi "**Dobro. Bolje. Domaće.**" koji će pratiti realizaciju projekta "Domaći ukusi". U okviru kampanje "Dobro. Bolje. Domaće", takođe su realizovane brojne aktivnosti, predstavljanje slogana, video materijala i vizuelnog identiteta kampanje, publikovanje nove brošure "The collection of best restaurants in Montenegro", a u već postojećoj brošuri Arome i Ukusi Crne Gore promovisanja je kampanja "Dobro. Bolje. Domaće." Zatim promocija kampanje u medijima kao i na festivalu "National Geographic Traveller Food Festival" koji se održao u Londonu 20. i 21. jula 2019. godine.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ljetnja turistička sezona 2019. godine, shodno podacima za prvih devet mjeseci koji se odnose na ostvareni turistički promet u kolektivnom smještaju bila je uspješnija od 2018. godine. Očekivanja su da će do kraja godine biti nastavljan trend rasta i da će turistička 2019. biti jedna od najuspješnijih u poslednjih nekoliko godina. Ovakav optimizam potkrijepljen je činjenicom da se i tokom septembra bilježi povećanje turističkog prometa u kolektivnom smještaju, a prema izvještajima od strane turističke privrede, oktobar je takođe bio dobro posjećen.

Podaci o ostvarenom prometu kojima raspolažemo kada je u pitanju kolektivni smještaj, kao i nezvanični podaci o ostvarenim posjetama i noćenjima u privatnom smještaju, te preliminarne podaci o ostvarenim prihodima koje je obradila Centralna banka Crne Gore za prvih 9 mjeseci ove godine govore da je u svim segmentima već značajno premašen rezultat koji je ostvaren za čitavu 2018. godinu. Prihodi koji su ostvareni u periodu jun – septembar ove godine ukupno iznose preko 760 miliona eura i za preko 60 miliona eura su veći nego u uporednom periodu ljetnje sezone 2018 godine.

I pored činjenice da su prvi turisti počeli da dolaze već početkom aprila, najveći broj posjeta i turističkih noćenja ostvaren je tokom juna, jula i avgusta gdje je realizovalo čak i do 80% prometa/noćenja. Takođe, turistički promet realizovan u šest primorskih opština, zauzima veliko učešće od čak oko 88% u ukupno ostvarenim noćenjima u kolektivnom smještaju u svim opštinama u Crnoj Gori. U tom pravcu, neophodno je realizovati aktivnosti na povećanju i unapređenju broja smještajnih kapaciteta u opštinama na sjeveru, posebno hotelske kapacitete visoke kategorije, kao i uvođenje novih sadržaja odnosno proizvoda čime bi se postojeća turistička ponuda dodatno unaprijedila. Pored navedenog, ponavljanje određenih problema koji iz godine u godinu opterećuju kvalitetno odvijanje sezone, i pored činjenice da je intenzitet istih djelimično umanjen tokom sezone usled zajedničkih aktivnosti Vlade, lokalnih samopoprava, turističke privrede i drugih subjekata koji direktno, ili indirektno utiču na odvijanje sezone, obavezuje sve uključene subjekte da eliminisanju istih treba posvetiti maksimalnu pažnju i napore do dolaska prvih turista naredne godine.

Ključni cilj koji se želi postići je turistički razvoj koji će se bazirati na prirodnim resursima uz poštovanje osnovnih smjernica održivog razvoja, kojim će se doprinijeti da Crna Gora postane cjelogodišnja turistička destinacija, a građanima donijeti poboljšanje životnog standarda.